

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra Pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Povědomí žáků 8. a 9. tříd vybrané ZŠ o sexuálním zneužívání
Awareness of 8th and 9th grade students at selected elementary school
about sexual abuse

Veronika Motuzová

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Hanušová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Bakalářské CH-VZ

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Povědomí žáků 8. a 9. tříd vybrané ZŠ o sexuálním zneužívání potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 8. 7. 2024

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Jaroslavě Hanušové, Ph.D. za ochotu pomoci, trpělivost a za odborné vedení mé bakalářské práce.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá povědomím žáků 8. a 9. ročníku vybrané ZŠ o sexuálním zneužívání. Poskytuje přehled o pojmech spojených s touto problematikou, zahrnující jeho formy, definici, právní vymezení a role pachatelů a obětí. Dále se zaměřuje na prevenci sexuálního zneužívání, zejména na význam sexuální výchovy jako součást primární prevence. Práce také analyzuje současnou situaci v oblasti sexuální výchovy v České republice. Výzkum byl proveden formou kvantitativního dotazníkového šetření mezi žáky 8. a 9. tříd vybrané základní školy. Cílem práce je zmapovat teoretické znalosti o sexuálním zneužívání dětí, analyzovat rozdíly v povědomí o této problematice mezi oběma ročníky a zhodnotit, odkud žáci získávají informace o sexuálním zneužívání a jaké jsou možnosti primární prevence sexuálního zneužívání u žáků 8. a 9. ročníku vybrané ZŠ. Hranici úspěšnosti u vědomostních otázek jsem stanovila na 60 %. Z výzkumu vyplynulo, že žáci mají poměrně průměrné znalosti o tématu sexuálního zneužívání dětí. Z celkem 15 vědomostních otázek odpověděli úspěšně na 10 (66,7 %) z nich. Zbýlých 5 otázek mělo procentuální úspěšnost pod stanovenou hranici úspěšnosti 60 %. Další výsledky výzkumného šetření jsou podrobně popsány v kapitole Výsledky dotazníkového šetření a Vyhodnocení cílů. Výsledky této práce mohou přispět k posílení důležitosti sexuální výchovy a prevence sexuálního zneužívání dětí ve školním prostředí s cílem zvýšit bezpečnost dětí a snížit riziko sexuálního zneužívání.

KLÍČOVÁ SLOVA

sexualita, sexuální výchova, sexuální násilí, zneužívání, oběť

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the awareness of 8th and 9th grade students at a selected primary school about sexual abuse. It provides an overview of concepts related to this issue, including its forms, definition, legal framework, and the roles of perpetrators and victims. Furthermore, it focuses on the prevention of sexual abuse, especially on the importance of sexual education as part of primary prevention. The thesis also analyzes the current situation in the field of sexual education in the Czech Republic. The research was conducted in the form of a quantitative questionnaire survey among students of the 8th and 9th grades of the selected primary school. The aim of the thesis is to map theoretical knowledge about child sexual abuse, analyze the differences in awareness of this issue between the two grades, and evaluate where students obtain information about sexual abuse and what are the possibilities for primary prevention of sexual abuse among 8th and 9th grade students at the selected elementary school. I set the success rate for knowledge questions at 60 %. The research showed that pupils have relatively average knowledge about the subject of sexual abuse of children. Out of a total of 15 knowledge questions, they answered 10 (66,7 %) of them successfully. The remaining 5 questions had a success percentage below the set success threshold of 60 %. Further results of the research survey are described in detail in the Results of the questionnaire survey and Objective Evaluation chapters. The results of this thesis can contribute to strengthening the importance of sexual education and the prevention of child sexual abuse in the school environment with the aim of increasing children's safety and reducing the risk of sexual abuse.

KEYWORDS

sexuality, sex education, sexual violence, abuse, victim

Obsah

Úvod	6
1 Sexuální zneužívání dětí	7
1.1 Sexuální zneužívání dětí vymezené zákonem a mezinárodními dokumenty	8
1.1.1 Trestní zákoník	8
1.1.2 Úmluva o právech dítěte	9
1.1.3 Istanbulská úmluva	11
1.2 Pachatel sexuálního zneužívání dětí	11
1.3 Oběť sexuálního zneužívání dětí	13
1.4 Formy sexuálního zneužívání	15
1.4.1 Incest	16
1.4.2 Komerční sexuální zneužívání dětí	18
1.5 Prevence sexuálního zneužívání	22
1.5.1 Primární prevence sexuálního zneužívání	22
1.5.2 Sekundární prevence sexuálního zneužívání	32
1.5.3 Terciální prevence sexuálního zneužívání	32
1.5.4 Kvartální prevence sexuálního zneužívání	33
2 Empirická část	34
2.1 Cíle empirické části	34
2.2 Metodika výzkumu	35
2.3 Výsledky dotazníkového šetření	35
2.4 Vyhodnocení cílů, diskuze, komparace dat a doporučení do praxe	67
Závěr	91
Seznam použitých informačních zdrojů	93
Seznam příloh	96
Seznam tabulek	97

Úvod

V posledních letech se téma sexuálního zneužívání dětí stalo méně tabuizovaným než kdy dříve. Dochází k iniciativám ze strany státu, neziskových organizací, ale i jednotlivců, kteří se s dětmi citlivě zabývají tímto tématem, čímž přispívají k primární prevenci samotného sexuálního zneužívání. V ideálním světě se s dětmi téma sexuálního zneužívání dostatečně komunikuje od brzkého věku nejen v rodinném prostředí, ale i v tom školním. Prevence pomocí citlivé komunikace může být v určitých situacích rozhodující. Dítě díky dostatečné prevenci dokáže identifikovat problém a vyhnout se rizikovým faktorům sexuálního zneužívání. Dokáže o tomto tématu komunikovat a i diskutovat. Další otázkou je, zda je s dětmi téma sexuálního zneužívání a jeho prevence dostatečně probíráno ve školním prostředí. Veřejnost se k této otázce vyjádřila celkem jednoznačně. V roce 2019 proběhl průzkum na téma sexuální výchovy (School Education Gateway, 2019), ze kterého vyplynulo, že by se sexuální výchově a reprodukčnímu zdraví mělo ve škole věnovat více času. Z 320 respondentů pouhých 31 % uvedlo, že v hodinách sexuální výuky se věnovali tématům sexuálního násilí a ochrany před ním. Toto číslo je žalostně malé a mělo by se zvýšit. Můžeme si také všimnout iniciativ neziskových organizací (Konsent) modernizovat sexuální výuku, a tak lépe dětem předat povědomí nejen o sexuálním zneužívání.

V mé práci se zaměřuji na teoretické znalosti žáků 8. a 9. tříd v oblasti sexuálního zneužívání. Cílem mé práce je zmapovat povědomí žáků 8. a 9. tříd vybrané ZŠ o sexuálním zneužívání, zjistit, zda existují rozdíly ve znalostech mezi 8. a 9. ročníkem, kde žáci čerpají informace o sexuálním zneužívání/sexu/sexualitě a jaké jsou možnosti primární prevence sexuálního zneužívání u žáků 8. a 9. ročníku vybrané ZŠ. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. V první části, teoretické, se věnuji sexuálnímu zneužívání a jeho vymezení zákonem. Dále se zde věnuji jednotlivým formám sexuálního zneužívání, pachateli a oběti. V dalších kapitolách se zaměřuji na prevenci sexuálního zneužívání, a to především na primární prevenci. V druhé části, empirické, se věnuji samotnému výzkumu. Vyhodnocuji zde dotazníkové šetření, které bylo podáno žákům 8. a 9. tříd vybrané ZŠ a bylo zaměřeno na teoretické znalosti sexuálního zneužívání dětí.

1 Sexuální zneužívání dětí

Sexuálním zneužíváním dětí se v České republice rozumí zneužití jedince do patnáctého roku života. Ve světě můžeme dohledat i jiný věk, ale ve většině zemí se pohybuje v rozmezí 14-16 let. Definice sexuálního zneužívání zní: „*Veškerá interakce mezi dítětem a dospělým, při níž je dítě poníženo (degradováno) na objekt uspokojení sexuálních nebo sexualizovaných potřeb dospělého.*“ (Kovář a kol., 2008, str. 73). Je důležité podotknout neschopnost dítěte mentálně pochopit a zhodnotit celou situaci. Proto je sexuální zneužití vždy vinou dospělého/pubertálního jedince, i když k aktu dala oběť souhlas. Podobně jako u znásilnění, i v této problematice je obtížné shromáždit kompletní data o procentuálním zastoupení zneužívaných dětí v populaci. Většina obětí se totiž neobrátil na dospělého jedince, který by jim mohl pomoci (až 80 % chlapců a 70 % dívek). Promlčení může být způsobeno mnoha faktory. Mezi nejčastější faktory promlčení patří, že se dítě přizpůsobí situaci a může se cítit jako spoluviník. Petr Kovář a kol. (2008) ve své knize Sexuální agrese uvádí, že se sexuální zneužívání vyskytuje v celém sociálním spektru společnosti. Nejčastěji dochází k sexuálnímu zneužívání dětí ve formě incestu, a to až ze 2/3 případů. Pro sexuální zneužívání lze vymezit riziková prostředí, tedy místa, situace a okolnosti, které zvyšují pravděpodobnost objevení se sociálně patologického jevu (Kovář a kol., 2008; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss a kol., 2005; Weiss a kol., 2010).

Prožití sexuálního zneužití v dětském a pubertálním věku je jedno z největších a nejtěžších traumat, které může jedince postihnout. Vždy je ideální vyhledat dospělého jedince, na kterého se může dítě obrátit, a situaci dále řešit s odborníky. Nevyléčené trauma si jedinec nese do dospělosti, což zvyšuje riziko, že se takový jedinec stane problémovým (promiskuita, závislosti všeho druhu, kriminalita, trpění domácího násilí) (Kovář a kol., 2008).

Sexuální zneužívání (CSA – child sexual abuse) je jedna z forem syndromu týraného zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN – child abuse and neglect syndrome). Postupem času se syndrom CSA ze syndromu CAN vyprostil. Syndrom CAN lze obecně definovat jako „*soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavu a vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti, v rodině především. Jsou výsledkem převážně úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči. Jejich nejvyhraněnější podobou je úplné zahubení dítěte.*“ (Dunovský, et al., 1995, str. 7). Jde o nepřijatelné a nenormální chování v dané společnosti vůči dítěti.

Nejčastěji dítě ohrožují jeho vlastní rodiče, opatrovatelé, nebo vychovatelé. Podezření z týrání, zneužívání, či zanedbávání dětí podléhá nahlašovací povinnosti. Jako nejhůře prokazatelné týrání dítěte se uvádí psychické týrání (Biskup, 2001; Dunovský, et al., 1995).

1.1 Sexuální zneužívání dětí vymezené zákonem a mezinárodními dokumenty

V České republice zajišťuje ochranu obětí před sexuálním zneužíváním zákon a mezinárodní dokumenty. V následující části rozepíše zákon z Trestního zákoníku a vybrané mezinárodní dokumenty týkajících se sexuálního zneužívání dětí.

1.1.1 Trestní zákoník

V Trestném zákoníku (40/2009) je pohlavní zneužití dětí vymezeno v Hlavě III – Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, § 187.

„(1) Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho dozoru, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.“ (Zákon č.40/2009 Sb.)

Sexuálním zneužíváním dětí se pak dále zabývá v trestním zákoníku § 186 *Sexuálním nátlakem*, který je definován jako *„(1) Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti“.* *„(2) Stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.“ (Zákon č.40/2009 Sb.).*

Pachatelé sexuálního nátlaku na dítě hrozí jeden rok až pět let odnětí svobody, oproti šesti měsícům až čtyřem létům, pokud je trestný čin spáchán na dospělé osobě. Dále se v §186 počítá se zvýšenou sazbou, pokud je trestný čin proveden se zbraní, s vícero osobami, nebo pokud oběti způsobí těžkou újmu na zdraví, potažmo smrt (Zákon č.40/2009 Sb.).

Dále do této kategorie lze zařadit §193b Navazování nedovolených kontaktů s dítětem, který ve svém plném znění zní „*Kdo navrhne setkání dítěti mladšímu patnácti let v úmyslu spáchat trestný čin podle § 187 odst. 1, § 192, 193, § 202 odst. 3 nebo jiný sexuálně motivovaný trestný čin, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*“ (Zákon č.40/2009 Sb.). §187 Pohlavní zneužití, § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie, § 202 Svádění k pohlavnímu styku (Zákon č.40/2009 Sb.).

1.1.2 Úmluva o právech dítěte

Dalším dokumentem, který chrání v České republice dítě a jeho práva je Úmluva o právech dítěte (dále jen ÚPD), která má přednost před zákonem. Ratifikace Úmluvy (schválení parlamentem/referendem a následný podpis prezidenta republiky, aby smlouva nabyla platnosti) proběhla 7.1.1991 Českou a Slovenskou Federativní republikou. Úmluva hned na začátku textu vymezuje pojem dítě, kterým se zde rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud zákon nestanoví jinak. ÚPD je soubor lidských práv stanovených pro dítě. Zahrnuje tedy občanské, kulturní, ekonomické, politické a sociální normy dané společností. Cílem Úmluvy je přiblížit se ideálnímu stavu, kdy každé dítě bude mít všechna svá práva. Dále by měla zlepšit životní podmínky dětí a jejich postavení ve společnosti, usilovat o demokratickou společnost a zároveň by měla sloužit preventivně vůči sociálně patologickým jevům (kriminalita, toxikomanie...). ÚPD se vztahuje ke všem dětem bez diskriminace (Borská et al., 2016; Michalík 1993; Sadílek a kol., 2010; Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, 2016).

ÚPD obsahuje 54 článků, které jsou pečlivě formulovány. Jednotlivé články na sebe navazují, a tak představují komplexní souhrn dětských práv. Čtyřicet článků úmluvy se věnuje pouze dítěti, zbylých dvanáct článků se zabývá povinnostmi státu, který ratifikoval ÚPD. Patří sem například povinnost státu monitorovat naplňování úmluvy a podávat zprávy o postupu implementace Výboru pro práva dětí OSN, nebo seznamovat dospělé a děti s právy obsaženými v Úmluvě (Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, 2016).

Práva jsou v Úmluvě rozdělena do třech hlavních okruhů – 3P. Provision, protection a participation. Pro tuto práci je významný okruh protection. Druhé P – Protection, v českém jazyce ochrana, představuje souhrn práv, které mají chránit dítě před týráním, vykořisťováním, sexuálním zneužíváním, násilím, zanedbáváním, zneužíváním drog, prodejem, únosem, obchodováním, mučením a dále má zajistit ochranu před dětskou prací a účasti v ozbrojených konfliktech. Článek 34 pak pojednává o sexuálním zneužívání (Borská, 2016; Michalík, 1993; Sadílek, Stejskalová, Pešlová, 2010; Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, 2016).

„Státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, se zavazují chránit dítě před všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání. K zabezpečení tohoto závazku státy 12 zejména přijímají nezbytná vnitrostátní, dvoustranná a mnohostranná mezinárodní opatření k zabránění:

a) svádění nebo donucování dětí k jakékoli nezákonné sexuální činnosti;

b) využívání dětí k prostituci nebo k jiným nezákonným sexuálním praktikám za účelem finančního obohacování;

c) využívání dětí v pornografii a při výrobě pornografických materiálů za účelem finančního obohacování.“ (Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, 2016).

K úmluvě byly také přijaty tři Opční protokoly (rozšiřují úmluvu, k Opčním protokolům nemusí přistoupit všechny smluvní strany). Do těchto tří Opčních protokolů spadá Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů, Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii, Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte zavádějící postup předkládání oznámení. V mé práci zmíním poslední dva Opční protokoly, které souvisejí se sexuálním zneužíváním dětí (Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, 2016).

Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii byl ratifikována roku 2013 a zavazuje státy, aby zajistily prevenci, potlačení a trestání činů spojených s prodejem dětí, dětskou prostitucí a dětskou pornografií (Borská et al., 2016; Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, 2016).

Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte zavádějící postup předkládání oznámení, který byl ratifikován v roce 2015 zajišťuje dítěti nezcizitelná práva bez diskriminace a jednání

v nejlépeším zájmu dítěte (Borská et al., 2016; Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, 2016).

1.1.3 Istanbulská úmluva

Dalším významným dokumentem pro ochranu obětí sexuálního a domácího násilí je Úmluva Rady Evropy o potírání násilí vůči ženám, dále jen Istanbulská úmluva. Istanbulská úmluva je dokument mezinárodního práva z roku 2011, která slouží k prevenci násilí na ženách a domácího násilí. Úmluva definuje činy genderově podmíněného násilí, mezi které spadá domácí násilí, sexuální obtěžování, sexuální zneužívání, znásilnění, nucený sňatek, mrzačení genitálií, a masové či systematické znásilňování a sexuální násilí v průběhu ozbrojených konfliktů (Bárta, 2019; Istanbulská úmluva, 2011).

Přestože domácí a sexuální násilí postihuje neúměrně více žen, Istanbulská úmluva chrání dále děti, seniory, nebo muže kteří se stali obětmi těchto činů. Cílem úmluvy je chránit oběti před veškerými formami násilí, prevence a potlačení násilí, a pokud k němu již dojde, tak k důslednému právnímu stíhání pachatele. Dalším z cílů je posílení rovnoprávnosti žen a mužů a s tím i podpořit související eliminaci veškerých forem diskriminace. Úmluva dále navrhuje zvýšenou pomoc a podporu organizacím pracujícím s obětmi sexuálního a domácího násilí (azylové domy, telefonické linky bezpečí, poradenství). Úmluva obsahuje 12 kapitol a 81 článků, ve kterých popisuje jednotlivé opatření a kroky k zrovnoprávnění a ochraně žen a mužů (Istanbulská úmluva, 2011).

Česká republika podepsala úmluvu v roce 2016, kdy ratifikace byla plánována na rok 2018. Ministr spravedlnosti Pavel Blažek odložil projednání Istanbulské úmluvy na rok 2023. Postoje k úmluvě jsou rozděleny na hlavní dva proudy, kdy na jednom konci stojí konzervativci s církevními institucemi, kteří jsou zásadně proti úmluvě a na druhém konci stojí liberální politici a zastánci lidských práv, kteří mají k úmluvě kladný postoj. Dne 24. ledna 2024 senát neratifikoval Istanbulskou úmluvu. Celkem bylo k hlasování registrovaných 71 senátorů a senátorek, kdy se pro ratifikaci vyslovilo 34 z nich a proti 28. Pro schválení chyběly pouze dva hlasy. Tato zpráva způsobila rozruch ve společnosti, neboť se jedná o špatnou zprávu pro veškeré oběti násilí (Bárta, 2019).

1.2 Pachatel sexuálního zneužívání dětí

Nejčastějším pachatelem sexuálního zneužívání je muž, a to asi z 95 %. Zneužívání dětí se v malém poměru dopouštějí i ženy. U žen dochází nejčastěji k zneužívání formou incestu.

Zneužívání může být homosexuální, heterosexuální, nebo bisexuální povahy. Nejběžnější věk oběti je 5-12 let. Ne vždy je pachatelem pedofilní delikvent. Pachatelem se může také stát nepedofilní jedinec. Zneužívání dětí se dopouštějí pachatelé v celém socioekonomickém spektru (Páv et al., 2019; Weiss, 2005).

Pachatelé sexuálního zneužívání se dají rozdělit do dvou skupin, podle toho, co je na jedincích mladších 15 let přitahuje. Pokud pachatele přitahují jedinci s nevyvinutými pohlavními znaky, lze ho považovat za pedofilního pachatele. Nepedofilního pachatele přitahují jedinci s již vyvinutými pohlavními znaky (Páv et al., 2019; Weiss, 2005).

Pedofilní pachatel

Pedofilie je patologická sexuální orientace, ve které pachatel preferuje prepubertální oběti (do 13 let), které ještě nemají vyvinuté sekundární pohlavní znaky. Na svou patologickou sexuální orientaci může pachatel přijít již v adolescenci, středním věku, nebo klidně až ve stáří. Nejtypičtější věk pro pedofily je však 35-45 let. Oproti nepedofilnímu pachateli, pedofilního pachatele sexuálně vzrušují děti minimálně po dobu půl roku (Weiss, 2005; Weiss, 2010).

Pro diagnózu je potřeba splnit tyto tři znaky:

„- Po dobu nejméně šesti měsíců opakované sexuálně vzrušivé fantazie, sexuální nutkání, nebo chování zahrnující sexuální aktivity s dětmi. Věk dětských objektů je zde uveden jako třináct roků a méně.

- Osoba pod vlivem těchto sexuálních motivů jedná, nebo tyto motivy a fantazie způsobují „distress“ či problémy v meziosobních vztazích

- Osoba je nejméně šestnáct let stará a nejméně o pět roků starší než dětský objekt nebo objekty“ (Weiss, 2005, str. 187).

Pedofilní pachatel může být vůči oběti neagresivní nebo agresivní. Jako neagresivní pedofilové se označují osoby, které splňují kritéria pedofila, a jsou rádi v dětském kolektivu, cítí se v něm dobře a přijímání, přijdou si v roli staršího bratra/kamaráda. Díky těmto pocitům jsou pak vynikajícími pedagogy, pečovateli, nebo trenéry různých sportů. Vyhledávají totiž přítomnost dětí, se kterými se cítí nejlépe a zároveň je tak fascinují, že pro ně rádi obětují velkou část svého volného času. Tento jev se nazývá sublimace. Potlačované emoce a pudy jsou přeměněny do společensky přijatelné činnosti. K sublimaci dochází jen

u části pedofilních delikventů. Agresivní pedofilové mohou být pedofilní sadisté, nebo pedofilní sexuální agresori (Weiss, 2005; Weiss, 2010).

Přestože se tento patologický sociální jev vyskytuje v celém spektru společnosti, odborníci se pokusili definovat rizikovou osobu, která má předpoklady k uskutečnění činu. Z mnoha výzkumů pak vyplynula možná anamnéza pedofilního delikventa. U pedofilních delikventů je často typické prožití zneužití v dětství a problémová nebo dysfunkční rodina. Rodinné prostředí později v dospělosti negativně ovlivňuje navazování zdravých romantických vztahů. Vyskytuje se u nich také problém s alkoholem, nebo s jinými omamnými látkami a nesexuální kriminalita. Dále jsou pro delikventa tohoto typu často typické různé psychické poruchy (úzkost, psychopatie), jsou introvertní povahy, mají nízké sebevědomí a jsou málo sociálně zdatní. Velká část pedofilních delikventů žije v manželství, nebo jiných partnerských vztazích (Weiss, 2005; Weiss, 2010).

Nepedofilní pachatel

Nepedofilní pachatel si jako svou oběť vybírá již vyvinutého jedince (jedince s vyvinutými sekundárními pohlavními znaky). Pachatel může trpět hebefilií, nebo efebofilií. Náklonnost k dospívajícím dívkám se nazývá hebefilie, k dospívajícím chlapcům efebofilie. Pachatel také nemusí trpět pedofilií, hebefilií nebo efebolií. Oběť v tomto případě může sloužit jako kompenzace dospělého jedince. Pachatel, který se uchýlí k tomuto činu může být sexuálně frustrovaný, nebo pod vlivem alkoholu a jiných omamných látek. Pachatelé jednají s oběťmi podobně jako s dospělými jedinci. Imponuje jim nezkušenost, ostýchavost a nevyzrálost obětí, aby se mohli cítit silní a dominantní (Weiss, 2005; Weiss, 2010).

1.3 Oběť sexuálního zneužívání dětí

Počet nahlášených obětí sexuálního zneužívání se každoročně zahrnuje do statistik Policie ČR, ve kterých se tyto činy zařazují do mravnostní kriminality. V roce 2022 bylo nahlášeno 684 případů sexuálního zneužití. Udává se, že je nhlášen na policii každý 5.-6. případ. Průměrný věk pro chlapce, ve kterém dochází k sexuálnímu zneužití je 11,3 let a u dívky 11,6 let. (Balášová, 2023; Weiss, et al., 2010)

Jev, u kterého dochází ve velké míře k neoznámení případů na policii, se říká utajovaná kriminalita. K utajované kriminalitě dochází z několika důvodů. Nejtypičtějšími důvody jsou vztah oběti a pachatele, nedostatek důkazů, strach plynoucí z trestního řízení, sekundární viktimizace a přizpůsobení zneužívání. Oběť se ale také může někomu svěřit, ale

svou výpověď pak ze 3/4 popřou kvůli reakci okolí. Oběti si mohou dávat například za vinu smutek matky, nebo je matka dokonce přesvědčí, že o nic velkého nejde kvůli strachu ze ztráty živitele rodiny, nebo reakce okolí. V dospělosti většinou oběti litují, že čin nenahlásili (Kovář a kol., 2008).

K sexuálnímu zneužití může dojít v celém socioekonomickém spektru, bez ohledu na kulturu, finanční zabezpečení, vzdělání a společenský statut dítěte i pachatele. Jsou zde ale situace, rodiny a děti, které se označují za rizikové, protože se v jejich případě zvyšuje pravděpodobnost sexuálního zneužití. Za rizikové dítě můžeme označit dítě, které nemá dostatečné, nebo žádné znalosti o své vlastní sexualitě a o svém těle. Toto dítě může mít dysfunkční, nebo afunkční rodinu. Vysoce ohroženy jsou pak děti s mentálním postižením, nebo děti s psychickým či fyzickým handicapem. Jako rizikové rodiny označujeme rodiny, ve kterých jeden nebo oba rodiče nejsou schopni dostatečně naplňovat rodičovskou roli. Dále když jsou jeden nebo oba rodiče impulsivní, agresivní, nebo závislí na alkoholu a jiných omamných látkách. Riziková rodina je pak rozpadlá, nebo obnovená rodina (Hanušová, 2006; Kovář a kol., 2008; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008).

Sexuální zneužití je silně traumatický zážitek, který si s sebou oběť nese do konce života. Je mnoho typů členění traumatu. Kovář a kol. (2008) ve své knize „Sexuální agrese“ traumata rozlišuje z dvou hledisek – typ traumatu a zdroj traumatizace.

Typ traumatu

Jako typ I se označuje jednorázová událost. Traumatem typu II se popisuje trauma s dlouhodobým a opakujícím se charakterem (Kovář a kol., 2008).

Zdroj traumatizace

Extrafamiální traumatizace je traumatizace se zdrojem mimo rodinu. Intrafamiální traumatizace je traumatizace jejímž původcem je člen rodiny. Intrafamiální trauma je označováno jako pro dítě náročnější, protože se agresorem stává osoba blízká, ke které má mít dítě důvěru a cítit se v její přítomnosti bezpečně (Kovář a kol., 2008).

Sexuálně zneužívané dítě často nemusí chápat co se s ním děje a co mu pachatel provádí. Skutečnost, že bylo sexuálně zneužito/zneužíváno si může uvědomit až po několika letech. Trauma se na dítěti může projevit ihned, ale také až po několika měsících. Dopad na oběť je velmi individuální. Bezprostřední reakcí na sexuální zneužívání často bývá ztráta kontroly (stav „zamrznutí“ a peritraumatická disociace (psychický útěk ze situace manipulací

vlastního vědomí). V případě peritraumatické disociace si oběť většinou pamatuje jen útržky vzpomínek. Mezi dlouhodobé následky se řadí intruse (vracející se vzpomínky z podvědomí), konstrikce (vyhýbání se všem podnětům, které vyvolávají znovuprožití zážitku) a hyperarousal (obava, že se situace bude opakovat manifestující se stresem, lekavostí a nespavostí) (Čihák, 2011; Hanušová, 2006; Kovář a kol., 2008).

Oběť často odmítá komunikovat (primárně chlapci), je podrážděná, vzpurná, pasivní, apatická. Oběti se často zhorší školní prospěch. Častým projevem zneužívání jsou i psychosomatické potíže (bolesti hlavy, břicha) (Čihák, 2011).

1.4 Formy sexuálního zneužívání

Sexuální zneužívání lze rozdělit z medicínského hlediska na dvě formy – bezdotykové a dotykové.

Bezdotykové sexuální zneužívání

U bezdotykového zneužívání nedochází k tělesnému kontaktu. Mezi bezdotykové formy se řadí exhibicionismus před dítětem, svůdné řeči a gesta, sexuální návrhy, různé sexuální instruktáže, které mohou být doplněny předváděním pornografických ukázek, fotografování a filmování dítěte se sexuálním/sexualizovaným podtextem, vnucování nevhodného oblečení nebo nepřiměřené/nevhodné vyptávání na intimní sféru dítěte (Hanušová, 2006; Kovář a kol., 2008; Weiss, 2005).

Dotykové sexuální zneužívání

Dotykové zneužívání se dělí na dvě kategorie. Nepenetrativní a penetrativní. Mezi nepenetrativní dotykové zneužívání lze zařadit dotykové hry, laskání, obnažování, masturbace a imitace soulože. Penetrativní dotykové zneužívání je anální/orální/vaginální penetrace a proniknutí prstů, nebo předmětů do genitálu. Dále se u sexuálního zneužívání rozděluje postup k vynucení styku. Postupy jsou dva, a to měkčí postup a tvrdší. Tvrdší postup zahrnuje fyzické násilí a je méně častý. K měkčímu postupu vynucení se pachatelé uchylují častěji, zejména proto, že s obětí mají často blízký vztah a usilují o zmanipulování oběti. Lze sem zařadit přesvědčování, manipulaci, nebo přirozený respekt z dospělé osoby (Hanušová, 2006; Kovář a kol., 2008; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss, 2005; Weiss a kol., 2000).

Dále lze obecně rozdělit sexuální zneužívání na intrafamiliární a extrafamiliární.

Intrafamiliární sexuální zneužívání probíhá v kruhu rodiny. Jedná se o sexuální zneužívání otcem, matkou, sourozencem, prarodičem, nebo i nevlastním otcem a nevlastním sourozencem (Hanušová, 2006).

Při extrafamiliárním sexuálním zneužití je pachatelem cizí osoba, která nepochází z rodinného kruhu oběti. Může se jednat o dítěti neznámého jedince, učitele, rodinného přítele nebo trenéra sportu které dítě navštěvuje (Hanušová, 2006).

V další části se zaměřím na incestní sexuální zneužití, tedy zneužití, které probíhá v kruhu rodiny. Incest může mít vážné následky na psychické a fyzické zdraví, také se ale dotýká celé rodiny, která může být tímto činem nevratně poškozena.

1.4.1 Incest

Slovem incest se rozumí „*intrafamiliární zneužívání dětí, tak i sexuální vztahy mezi nejbližšími pokrevně příbuznými*“ (Weiss a kol., 2010, str. 556). V případě incestu jde výjimečně o pedofilii, spíše tu figuruje patologie rodinných vztahů, poruchy osobnosti, nebo zneužití moci nad dítětem. Incestní vztahy se převážně vyskytují v sociálně slabých a nestabilních rodinách. K incestu častěji dochází v rodinách, ve kterých se ve velké míře konzumuje alkohol, nebo jiné omamné látky. Jako rizikové faktory incestu se uvádí stísněné prostory domácnosti a nezaměstnanost. Incest je rozdělen dle forem sexuálního zneužívání. Nejvíce jsou ohroženy dívky ve věku 9-15 let. Až 80 % těchto případů tvoří sexuální styk mezi otcem a dcerou, případně nevlastním otcem a dcerou. Druhým nejčastějším incestem je sexuální styk mezi sourozenci. Mezi sourozenci se však může jednat o zvědavost jednoho, nebo obou aktérů v oblasti sexuality. Styk je častěji proveden nenásilnou formou, oběť je do tohoto vztahu vmanipulována. Může však také proběhnout i formou násilnou. Spíše, než o jednorázový styk se jedná o zneužívání po delší dobu. Někteří pachatelé zanechají zneužívání až v pubertě dítěte. Incest je nejzávažnější a nejničivější formou sexuálního zneužití dítěte (Hanušová, 2006; Kovář a kol., 2008; Weiss a kol., 2010; Wirtz, 2005).

Incest vymezený českým zákonem

Incestní styk se v České republice chrání veškerými zákony a mezinárodními smlouvami uvedenými v části 1.1 Sexuální zneužívání vymezené zákonem. Dále je v Trestním zákoníku, Hlavě III – Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti vymezen zákon č.40/2009 Sb. § 188 Soulož mezi příbuznými.

„Kdo vykoná soulož s příbuzným v pokolení přímém nebo se sourozencem, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.“ (Zákon č.40/2009 Sb., 2022).

Pachatelé incestu

Nejčastějším pachatelem incestu je otec, nebo nevlastní otec oběti. Jak je uvedeno výše, jen část pachatelů incestního styku jsou pedofilní delikventi. Většinou se jedná o muže, kteří se zaměřují na dospívající dívky (hebefilie) a chlapce (efebofilie). Dále jsou to muži se závislostí na alkoholu. Oběť, se kterou mají pohlavní styk, pak vnímají jako náhradu za partnerku. Někdy proto matky nemluví o incestním vztahu, i když o něm vědí, protože připouštějí dceru partnerovi jako náhradu za sebe. Také se stává, že matky dceru obětují, aby partner fyzicky nenapadal ostatní děti, nebo jí samotnou. Jindy je zase možné, že matka nemůže uvěřit činu, protože její partner je schopný normálního emocionálního i sexuálního vztahu se svou partnerkou. Proto se pak incestní vztah může umlčet. Umlčení incestního vztahu je typický především pro slušné rodiny střední třídy (Hanušová, 2006; Kovář a kol., 2008; Weiss, 2010).

Oběti incestu

Nejohroženější jsou dívky v rozmezí 9-15 let. K incestnímu zneužití může dojít v celém společenském spektru. Stejně jako u zneužití cizím pachatelem, i zde jsou rizikové faktory, které zvyšují pravděpodobnost výskytu incestního zneužití. Poměrně často dochází k tomu, že si pedofilní delikventi záměrně hledají matky s dítětem po rozvodu, aby mohli naplňovat své tužby. V tomto případě se jedná o pseudoincest, protože pachatelem je nevlastní otec (Hanušová, 2006; Kovář a kol., 2008; Weiss, 2005; Weiss 2010).

U sexuálního zneužití cizí osobou je pro oběti velice těžké nahlásit skutečnost na policii, nebo se s ní někomu svěřit (v kapitole 1.3 – Oběti sexuálního zneužití je tato problematika detailněji rozebírána). V případě incestu je obzvláště těžké tuto skutečnost nahlásit, nebo se s ní alespoň někomu svěřit. Incestní pachatel silně manipuluje s pocity a s emocemi oběti. Oběti si pak často připadají jako spoluviníci. Oběti přicházejí nahlásit incest nejčastěji zpětně, v období adolescence, nebo dospělosti. Dalším faktorem pro nesvěření/nenahlášení je syndrom přizpůsobení incestu. Syndrom přizpůsobení incestu je několika bodové shrnutí důvodů, proč a za jakých okolností se oběti incestu přizpůsobí situaci a nikomu se nesvěří. Jako první je utajovaná interakce, kdy pachatel může oběť různými způsoby manipulovat k mlčenlivosti. Další důvod je bezmocnost, kdy si dítě může připadat moc slabé na takto

velký problém. Třetím důvodem je podřízení skutečnosti. Dále je možné opožděné odhalení, kdy dítěti v daném období/situaci nedocházelo co se děje, avšak s přibývajícými lety/měsíci oběti začalo docházet, že taková situace není v pořádku a že byla zneužita. Jako poslední důvod se udává odvolání výpovědi pod tlakem okolí. Když se zneužitému dítěti včas neposkytne potřebná pomoc, tak může ztratit reálné sebehodnocení (Hanušová, 2006; Kovář a kol., 2008; Weiss, 2005; Weiss 2010).

Psychické následky pro oběť jsou velice individuální. Traumata incestního styku se shodují s traumaty zneužití cizí osobou, avšak je zde nutné přidat zhroucení rodinného systému a zázemí dítěte. Dítě, které bylo zneužito v příbuzenském kruhu má výrazné problémy se sebedůvěrou a důvěrou k někomu jinému, obzvlášť k osobám blízkým. Závažnost traumatu závisí na věku a fázi vývoje dítěte, formě zneužívání, adaptačních mechanismech dítěte a vrozených mechanismech pro zvládání emocí. PTSD (posttraumatická stresová porucha – znovuprožívání traumatu, záblesky minulosti) se nemusí objevit u všech obětí (Elliot, Place, 2002; Volfová Kozáková, Velemínský, 2008).

Další formou sexuálního zneužívání je komerční sexuální zneužívání dětí. Komerční sexuální zneužívání se řadí mezi nejzávažnější porušování lidských práv a je trestné ve většině zemí světa. Navzdory tomu, že mnoho zemí přijímá zákony, které omezují a trestají komerční sexuální zneužívání, tato praxe stále přetrvává a zůstává závažným problémem na celém světě.

1.4.2 Komerční sexuální zneužívání dětí

Komerční sexuální zneužívání dětí (CSEC, v české literatuře někdy používané i KSZD) bylo definováno jako „*použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo odměnu v naturáliích mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými osobami, které vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely.*“ (Vaníčková, *dětská prostituce 2*, 2007, str. 25). Mezi komerční zneužívání dětí se řadí dětská prostituce, dětská pornografie, nebo obchodování s dětmi. Jedná se o celosvětově závažný problém, který se v čase prohlubuje. Komerční sexuální zneužívání dětí je nejrozšířenějším problémem zejména v rozvojových zemích, ale dopouštějí se ho i pachatelé v České republice. Děti jsou často převezeny na „pracovní místo“ daleko od rodiny, kde jsou odkázány jen na pachatele. Jedná se o jednu z nejhorších forem syndromu CSA (Blatníková, 2009; Hanušová et al., 2013; Kovář a kol., 2008; Vaníčková, 2007; Weiss, 2005).

Jen část klientely jsou pedofilní delikventi. Služby poskytované dětmi vyhledávají i muži s preferencí dospívajících dívek (hebefilie) a chlapců (efebofilie). Dále tyto služby využívají muži, kteří zneužívají děti příležitostně. Tito muži jsou většinou ve své zemi normálními nedelikventními jedinci, za svým „potěšením“ pak jezdí do již zmiňovaných rozvojových zemí. Čin si ospravedlňují tamní kulturou, ve které je čin přijatelnější. Jedná se o migrující mladé svobodné osoby v komunitě, vojenský personál, řidiče nákladňáků nebo účastníky konferencí (Blatníková, 2009; Hanušová, 2006).

Jako ohrožené děti se označují děti z velmi chudých poměrů, ve kterých mohou být rodiny dlouhodobě závislé na státních dávkách. Tyto děti pak nechtějí být chudé, chtějí pomoci své rodině a koupit si věci co vidí ve svém okolí. Ohrožené jsou i traumatizované děti se zkušeností s jakoukoliv formou násilí, nebo zanedbávání. Zanedbávání může být i ve smyslu, kdy na dítě rodiče nemají čas a emocionálně ho zanedbávají. Dále jsou ohrožené děti, které mají jednoho, nebo oba rodiče závislé na alkoholu, či jiných omamných látkách. Rizikové děti také pocházejí z uprchlických rodin, nebo rodin pěstounských, kde děti nenaplnily očekávání náhradního rodiče. Zvláště ohrožené jsou pak děti s mentálním postižením (Blatníková, 2009; Hanušová, 2006; Vaničková, Kloubek, 2006).

Komerční zneužívání dětí má mnoho forem. Mezi ty nejtypičtější patří dětská prostituce, dětská pornografie nebo obchodování s dětmi. Obchodování s dětmi nemusí být pouze za účelem sexuálního zneužívání, ale například také k adopci.

Dětská prostituce

Pod pojmem prostituce si můžeme představit pohlavní styk prováděný za úplatu. Lze sem zařadit všechny formy sexuálního zneužívání. O dětskou prostituci byl zvýšený zájem koncem minulého tisíciletí, protože se klienti domnívali že dětské prostitutky nebudou přenášet AIDS. Správně by měl být oboustranný souhlas mezi kuplířem a prostitutkou, jenže ten dítě nemůže poskytnout. Dítěti může být nabízeno finanční ohodnocení. V České republice často provozují dětskou prostituci děti ze zanedbaných rodin, nebo děti z nevhodného výchovného prostředí, které chtějí přežít na ulici, nebo pomoci vlastní rodině. Velká část z nich dělá prostituci z donucení, protože byly uneseny a donuceny tuto činnost vykonávat (Blatníková, 2009; Hanušová, 2006; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss, 2010).

Dětská pornografie

Za dětskou pornografií lze považovat díla nahrávky zvuku, nebo obrazu, která ohrožují mravnost zobrazovaného dítěte. Tato díla se nesmějí dále šířit, vyrábět, nebo uvádět do oběhu. Za dětskou pornografií nelze považovat akty, nebo ukázání nahého dětského těla k vědeckým nebo reklamním účelům. Děti, které se k točení pornografie dostanou donucením, nebo z vlastní vůle mohou prožívat pocity rozrušení, zmatku a odcizení. Velkému rozvoji dětské pornografie pomohl internet, i sociální sítě, kde je snadné vystupovat anonymně a je zde obtížnější dohledat informace o pachateli (Blatníková, 2009; Hanušová, 2006; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss, 2010).

Komerční sexuální zneužívání dětí vymezené zákonem

Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice podléhá veškerým zákonům a mezinárodním smlouvám z kapitoly 1.2 – sexuální zneužívání vymezené zákonem. Dále je v Trestním zákoníku, Hlavě III – Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti vymezen zákon č.40/2009 Sb., § 189 Kuplířství, který se vztahuje na zprostředkovatele komerčního sexuálního zneužívání. § 190 Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí zakazuje provozovat prostituci v blízkosti škol, nebo míst, která jsou vyhrazeny nebo určeny pro děti. § 191 Šíření pornografie chrání děti před zpřístupněním pornografických děl, ve kterých se projevuje násilí, neúcta k člověku, nebo zobrazuje/znázorňuje pohlavní styk se zvířetem. § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou fotografií zakazuje výrobu, zprostředkování, nabídnutí, uvedení do oběhu, prodání fotografického, filmového, počítačového, elektronického dětského pornografického díla. § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie zní *„(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.“* (Zákon č.40/2009 Sb.). Zvýšení trestu odnětí svobody je v tomto případě, pokud je pachatel členem organizované skupiny, nebo pokud chce pro sebe nebo jiné získat prospěch velkého rozsahu. K tomuto paragrafu se vztahuje i § 193a Účast na pornografickém představení, který zní *„Kdo se účastní pornografického představení nebo jiného obdobného vystoupení, ve kterém účinkuje dítě, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.“* (Zákon č.40/2009 Sb.).

V Trestním zákoníku, Hlavě II – Trestné činy proti svobodě je dále vymezen § 168 Obchodování s lidmi, § 169 Svěření dítěte do moci jiného, § 170 Zbavení osobní svobody, § Omezování osobní svobody a § 172 Zavlečení. § 168 Obchodování zní:

„(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá dítě, aby ho bylo užito

a) jiným k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,

b) jiným k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla,

c) k službě v ozbrojených silách,

d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, anebo

kdo kořistí z takového jednání,

bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.“ (Zákon č. 40/2009 Sb.).

Trest bude navýšen, pokud pachatel způsobí oběti těžkou újmu na zdraví, pokud pro sebe nebo někoho jiného chce získat prospěch velkého rozsahu, pokud je součástí organizované skupiny nebo pokud oběti způsobí smrt (Zákon č. 40/2009 Sb.).

§ 169 zakazuje svěření dítěte za odměnu někomu jinému za účelem adopce, nebo obdobným účelem. § 170 zakazuje uvěznění nebo jinou možnost zbavení svobody. § 171 zakazuje bránění v užívání osobní svobody (Zákon č. 40/2009 Sb.).

§ 172 zní: *„(1) Kdo jiného lstí, násilím nebo hrozbou násilí nebo jiné újmy zavleče do ciziny, nebo ho přiměje, aby se do ciziny odebral, nebo ho odvrací od návratu z ciziny, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.*

(2) Stejně bude potrestán, kdo jiného lstí, násilím nebo hrozbou násilí nebo jiné újmy zavleče z ciziny do České republiky, nebo ho přiměje, aby se do České republiky odebral, nebo ho odvrací od návratu z České republiky.“ (Zákon č. 40/2009 Sb.).

Další formou sexuálního zneužívání je kybergrooming. Tato forma sexuálního zneužívání se rozvinula s vývojem technologií. Může se jednat o sexuální obtěžování dětí na internetu, nebo i sjednání schůzky s dítětem, kde může dojít k sexuálnímu zneužití.

Termín kybergrooming vznikl s rozvojem informačních technologií. Jedná se o chování uživatelů na internetu, kdy se pachatelé snaží navázat důvěrný vztah s obětí (zejména s dítětem) a poté ji přimět k osobní schůzce. Následkem schůzky může být sexuální zneužití,

fyzické či psychické násilí a týrání nebo využívání dítěte ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání. Pachatelé nejčastěji kontaktují oběť pomocí různých sociálních sítí, které jim umožňují se vydat za někoho jiného. Dítě si pak tedy může myslet, že si našlo internetového kamaráda ve stejném věku (Kopecký, Szotkowski, 2018).

1.5 Prevence sexuálního zneužívání

Sexuální zneužití v dětství poznamená oběť do konce života. Tyto situace mohou narušit navazování zdravých romantických vztahů, způsobit sexuální poruchy a mohou také být příčinou promiskuity. Kvůli rozšířenosti a závažnosti sociálně patologického jevu je potřeba zvyšovat důraz na prevenci v této oblasti v celé společnosti. Cílem prevence je snížit nebo úplně zamezit výskytu sexuálního zneužívání dětí. Je potřeba, aby prevence na toto téma probíhala již v rodinném zázemí od útlého věku, kdy si dítě vytváří primární vztah k sexualitě. Bohužel rodiče většinou nejsou dostatečně připraveni komunikovat s dítětem o tomto tématu. Další významnou formou prevence je sexuální výchova, která by měla probíhat na základních školách. Je důležité děti informovat o tom, co je a není sexuální zneužívání, aby toto chování mohli identifikovat a konfrontovat. Dětem by se mělo stále do kola připomínat, že mohou být sexuálně zneužity, aniž by na ně někdo sáhl. Vysvětlit jim jednotlivé formy zneužívání. Dítě by mělo vědět, jak v dané situaci reagovat a na koho se obrátit s prosbou o pomoc. Čím dříve a otevřeněji se s dětmi na toto téma začne komunikovat, tím lépe budou připraveny na tyto situace. Mimo pedagogy a rodiče je také nutné připravit a vzdělat o tomto tématu profesionální skupiny, jako zdravotníky, policisty a sociální pracovníky. Pokud nejsou dostatečně edukováni v této problematice a nejednají správně s obětí, může jejich jednání napáchat velké škody (Hanková, 2014; Hanušová, 2006; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008).

1.5.1 Primární prevence sexuálního zneužívání

Primární prevence slouží ke zvyšování informovanosti o sociálně patologickém jevu ve společnosti. Primární prevencí by se ideálně měl potlačit jev v zárodku. Primární prevenci by měli vykonávat rodiny, ale i veškeré státní služby, které přicházejí do styku s dětmi (pedagogové, pediatři, sociální služby). Je potřeba dětem předat vhodnou a přiměřenou formou pro daný věk, jak rozpoznat obtěžování, co vůbec je sexuální zneužití nebo kam a na koho se mají obrátit. Důležité je také opakovat, že vinen je vždy dospělý (Hanušová, 2006; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss, 2005).

S primární prevencí je potřeba začít již při výchově dítěte. Výchova rozvíjí osobnost, připravuje dítě na fungování v lidské společnosti a vkládá do dítěte společenské normy a hodnoty. Správná výchova je klíčová pro zdravý rozvoj dítěte, proto se také nesmí zapomínat na mravní výchovu, sexuální výchovu a tělesnou výchovu. Prevenci sexuálního zneužívání lze pak tedy chápat jako součást výchovy a edukace dítěte. V některých domácnostech se tomuto problému bohužel nevěnují. Může to být způsobeno neinformovaností rodičů, nebo různými charakteristickými negativními vlastnostmi rodičů, jako třeba agresivita, neuroticismus, závislost na alkoholu, psychické onemocnění nebo mentální postižení. Dalším důvodem může být příslušnost rodičů v sektě, nebo silné vyznávání víry (Hanušová, 2006; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss, 2005).

Z těchto důvodů je třeba primární prevenci prosazovat i v jiném prostředí, než je to rodinné. Další možnou formou primární prevence je osvětová činnost. Osvětová činnost je vědomé působení médií a různých institucí, které se snaží předávat informace spojené s danou problematikou veřejnosti. Osvětová činnost má vyšší účinnost, když kromě informování doporučuje jednotlivé kroky, jak dosáhnout aktivního přístupu. Rozlišujeme dvě metody osvěty, a to veřejné sdělení v přímé komunikaci lektora a účastníků, což jsou například různé přednášky a besedy a veřejné sdělení v nepřímé komunikaci lektora a účastníků, to může být prostřednictvím televize, novin nebo sociálních sítí. Osvětová činnost, která informuje o sexuálním zneužívání dětí by měla obsahovat definici sexuálního zneužívání dětí, chování pachatele a oběti, následky a projevy chování oběti, ohlašovací povinnost, hledání pomoci a chování k pachateli a oběti (Weiss, 2005).

Jak jsem se již zmínila, další klíčovou formou primární prevence je kvalitní sexuální výchova u dětí a dospívajících. Proto, aby mohla být sexuální výchova na školách kvalitní, je potřeba profesionální příprava pedagogů. Je důležité, aby děti věděli o svém těle a sexualitě. Dítě má podle Úmluvy o právech dítěte totiž právo na objektivní informace. Ohrožené dítě je takové, která nemá objektivní informace o svém těle a sexualitě. Také by se v sexuální výchově nemělo zapomínat na edukaci o asertivním chování, aby dítě bylo schopné říct dospělému/staršímu „ne“, aby dítě znalo svá práva, a to třeba i právo na to kdo sáhne na jeho vlastní tělo. V sexuální výchově se nesmí opomíjet děti se specifickými potřebami, nebo fyzickými nedostatky. Pedagog by měl znát potřeby dětí, jejich věkové i vývojové zvláštnosti a schopnost rozpoznat signály dítěte svědčící o ohrožení. Proto je dobré

dělat průběžné kontroly znalostí dětí v této oblasti a zjistit jejich názory na problematiku (Hanková, 2014; Hanušová, 2006; Weiss, 2005).

V další části se zaměřím na samostatnou sexuální výchovu jako důležitou součást primární prevence sexuálního zneužívání.

Sexuální výchova

Sexuální výchova je klíčovou součástí primární prevence. V této kapitole shrnu základní informace o sexuální výchově a její důležitosti ve společnosti. S partnerstvím a se svou vlastní sexualitou se v životě setká každý jedinec. Vlastní sexualita tvoří identitu člověka. Tato témata a témata související nás provázejí celý život, již od početí až po smrt. Sexualita je neodmyslitelnou součástí našich životů, proto není jediný důvod, proč děti neinformovat o zdravých mezilidských vztazích a o sexualitě. Přestože by sexuální výchova měla být na základních školách zahrnuta v předmětu Výchova ke zdraví, na mnoha školách se probírá velmi okrajově. Nejčastější témata nynější sexuální výchovy jsou sexuálně přenosné nemoci, antikoncepce, nebo kybernásilí. Tato témata jsou skutečně mimořádně důležitá. Nicméně je nutné nezanedbávat mnoho dalších témat týkajících se sexuální výchovy, která jsou často na základních školách přehlížena. Podle průzkumu provedeného Českou středoškolskou unií v roce 2020 se ukázalo, že 72 % dospívajících nedostalo v rámci sexuální výuky žádné informace o významu souhlasu před pohlavním stykem. Přitom tato informace může přímo přispět k prevenci sexuálního násilí. Dále se podle tohoto průzkumu 60 % studujících nedozvědělo nic o prvním sexu. Pokud se s žáky a studenty nebudou dostatečně komunikovat témata jako je zdravá komunikace, zdraví lidských vztahů a zdraví sexuality, může to vést žáky a studenty k rizikovému chování. Kvalitní sexuální výchova může hrát klíčovou roli jako primární prevence nejen k sexuálnímu zneužívání, ale i k rizikovému sexuálnímu chování (Koliba, et al., 2019; School education gateway, 2019; Weiss, 2005).

Sexuální výchova ve školách, jakou ji známe dnes, prošla mnoholetým historickým vývojem. Dříve byla známá jako pohlavní výchova, nebo i jako pohlavní osvěta. Vyučuje se v rámci biologie, výchovy k občanství a primárně výchovy ke zdraví. Obsah a témata jsou ovlivněny typem předmětu. V biologii jsou žáci informováni o rozmnožování nebo o fyziologii reprodukčních orgánů. Sexuální výchova předává dětem a dospívajícím informace o sexuálním životě, vychovává k partnerským a rodinným vztahům, předává informace o antikoncepci a pohlavně přenosných nemocích, o průběhu ženského cyklu a o plodnosti. Kromě biologických aspektů by sexuální výchova měla sloužit k posílení vlastní identity,

získání nových komunikačních schopností, osvojit si sociální a etické normy dané společnosti, naučit dospívající nést vlastní zodpovědnost za své sexuální aktivity a poučit dospívající o zdravých partnerských vztazích. Hlavním cílem je připravit děti i dospívající na dospělý život v partnerských a sexuálních vztazích. Sexuální výchova by měla být vyučovaná přiměřeně k věku a bez diskriminace. Usiluje o toleranci a respekt k odlišným formám sexuality, zasazuje se o rovnost pohlaví, přijetí všelijakých rozdílů a rozvíjí schopnost mluvit o svých emocích a potřebách. Sexuální výchova by měla být primárně předávána v rodinném kruhu, dále školou, sociálními pracovníky, zdravotnickým personálem, nebo samotnými mladými lidmi. Sexuální výchova v rodinném kruhu je významná pro zdravý psychosexuální vývoj. Ideální věk pro komunikaci ohledně sexuality je dle psychologů, když se začne samotné dítě ptát. Když dítěti citlivě a srozumitelně vysvětlíme vše na co se ptá již v brzkém věku, bude při dospívání více otevřen komunikaci o těchto tématech. To je především důležité, když se dítě stane obětí sexuálního násilí. Dle odborníků je informovat dítě o sexualitě a sexu kolem 13-15 roku života příliš pozdě. Je to sice poslední období, kdy můžeme předat dítěti znalosti s jistým předstihem, nicméně je zde vysoké riziko, že se dítě pokusí informovat samo prostřednictvím sociálních sítí/pornografie. Toto „samo vzdělávání“ může vést ke špatnému a neobjektivnímu předání znalostí z nevhodných zdrojů. Ve studii o sexuální výchově od Lacinové uvedlo 25 % tázaných dospívajících že o sexualitě a sexu se s rodiči vůbec nebaví. Školní sexuální výuka pak supluje nefunkční chování rodičů. Rodiče se sexuální výchově vyhýbají z mnoha důvodů. Důležité je také nenechávat sexuální výchovu jen na rodičích, z důvodu možného sexuální zneužívání v rodině (Koliba, et al., 2019; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss, 2010).

Koncepci sexuální výuky na školách lze v současné době rozdělit na tři hlavní skupiny zdůrazňující vždy jeden ze tří základních přístupů. První koncepce je medicínská, která ukládá nejvyšší důraz na biologický aspekt lidské sexuality. Mezi tato témata se řadí například sexualita v průběhu života, onanie, masturbace, partnerské sexuální chování, pohlavní zdrženlivost a reaktivita, nebo sexuální dysfunkce. Tato koncepce se ovšem také věnuje psychosociálním aspektům lidské sexuality, jen na ně neklade nejvyšší důraz. Další koncepce je psychologická, která klade nejvyšší důraz na partnerské vztahy, rodičovství, sociální patologii, nebo rodinné chování. Není zde však opomíjena medicínská koncepce. Poslední koncepcí je pedagogická, která vychází z holistického přístupu ke zdraví. Ukládá stejný důraz jak na medicínskou, tak na psychologickou stránku sexuality, aby si byli žáci

vědomí vztahu mezi tělesným, duševním, duchovním a sociálním zdravím. Zaobírá se veškerými novými poznatky z dané oblasti (Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss, 2010).

Sexuální výchovu je nejideálnější vyučovat komplexně. Mezi cíle sexuální výchovy se řadí vytváření postojů a hodnot v této oblasti (kognitivní úroveň), předat žákům adekvátní způsoby chování a reagování, ke kterým žák zaujme emocionální postoj, nebo podněcování k partnerství, manželství a zodpovědnému rodičovství (emocionální úroveň), nebo předat objektivní a ověřené informace a sexualitě a sexu (konativní, výkonná úroveň) (Koliba, et al., 2019; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss, 2010).

Proto, aby sexuální výchova proběhla vhodnou formou je, dobré se držet jistých principů. Jako tyto principy lze chápat spolupráci s rodinou, provázání sexuální výchovy i do jiných předmětů než jen výchovy ke zdraví, využívání ověřených zdrojů, zajistit komplexnost sexuální výchovy, přiměřenost věku, neodsuzující a citlivý postoj, zachovat morální zásady a mít mezi žáky a učitelem důvěru. Pro poslední bod je především klíčová osobnost vyučujícího (Koliba, et al., 2019; Weiss, 2010).

Sexuální výchovu je nejlepší koncipovat formou dialogů a práci s celou třídou. Žák by se měl cítit, že je v důvěrném a příjemném prostředí, a že se vnímají jeho potřeby. Je zde důležitá osobnost vyučujícího, který by měl takové prostředí vytvořit. Vyučující má možnost až z 30 % inovovat svůj předmět, obzvláště v sexuální výchově je to výhodou, protože může reagovat na vzniklé situace, nejnovější vědecké poznatky a společenské diskuse. Jako nevhodný učitel se označuje člověk, který má problém s agresivitou, žije ve chronickém stresu, žije netypickým způsobem života (např. sekta), je sexuálně deviantní, nebo má oslabenou sebekontrolu. Informace by měl vyučující předávat citlivou a srozumitelnou formou. Doporučuje se zakomponování modelových situací, projektová výuka, samostatná práce s informacemi. Některé školy propojují výuku vlastních pedagogů s externisty. Tato forma se zatím velice osvědčila. Při sexuální výchově by se neměli opomíjet žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (tělesné/smyslové/mentální postižení, poruchy autistického spektra). Tito žáci patří do obzvláště rizikové skupiny pro sexuální zneužívání (Koliba, et al., 2019; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss, 2005; Weiss, 2010).

Výuka sexuální výchovy v České republice

Sexuální výuka je v České republice součástí kurikulárních dokumentů, ve kterých je zahrnut rámcově vzdělávací program (RVP). RVP formuluje závazné rámce procesu vzdělávání, rozdělených do jednotlivých etap (předškolní, základní, střední). Vymezuje vzdělávací obsah, očekávané výstupy a učivo v povinném základním vzdělání. Každá škola má vlastní školní vzdělávací program (ŠVP), který umožňuje vyučujícím do jisté míry individuálně upravovat RVP (MŠMT, 2011).

Dříve se sexuální výchova v ČR vyučovala především na základě židovských a křesťanských tradic, které definují pohlavní styk především jako nástroj k rozmnožování a ukázkou lásky a náklonosti v manželství. V některých školách se tento styl vyučování stále objevuje. Tento směr však uznává pouze monogamní heterosexuální pár a nezahrnuje pohled na více skupin obyvatelstva. Spoluprací WHO (Světové zdravotnické organizace) a BZgA (Spolkové centrály pro zdravotnickou osvětu) vznikl v roce 2010 dokument Standarty pro sexuální výchovu v Evropě, který předává, jak vysvětlovat danou problematiku v různém věku jedince. Výuka musí respektovat stupeň zralosti myšlení u žáků, kterým se informace předávají. Tento dokument vznikl s cílem poskytnout vyučujícím i státům podporu, v případě že chtějí pojmout sexuální výchovu komplexním a holistickým přístupem. Ve většině zemí EU zodpovídá za tvorbu a řízení vzdělávacích plánů v oblasti sexuální výchovy ministerstvo školství. O samotné náplni a průběhu hodiny ve velké míře rozhoduje škola sama. V ČR se primárně čerpá z doporučení MŠMT (Janiš, 2020; Koliba, et al., 2019).

Doporučení MŠMT je platné od roku 2010 a je určeno pro metodiky prevence, vedoucí škol a samotné učitele sexuální výchovy. MŠMT k tomuto doporučení vydalo i příručku pro učitele, která je věnovaná aktuálním tématům ze sexuální výchovy. Příručka obsahuje tato témata:

- „sexuální výchova a RVP ZV včetně námětů učiva vzhledem k věkovým zvláštnostem“
- „sexuální výchova z pohledu etiky“
- „ochrana reprodukčního zdraví mladistvých“
- „HIV/AIDS; nemoci přenosné pohlavním stykem“
- „sexuální orientace“
- „sexuální deviace a deviantní chování“
- „sexuální dysfunkce“

- „sexualita a média – bezpečný internet“
- „genderové aspekty sexuální výchovy“
- „syndrom CAN (Child Abuse and Neglect)“
- „sexuální výchova v rodině; didaktické náměty“

(MŠMT, 2010)

MŠMT také uvádí, že by sexuální výchova měla probíhat komplexně, tedy z biologického, sociálního i psychologického pohledu. V tomto dokumentu najdeme doporučení pro tvorbu ŠVP, ve kterých se doporučuje do tvorby zahrnout různá regionální specifika, etnická, náboženská a národnostní specifika, nárůst různých forem rizikového chování u žáků a specifika daná klimatem školy a třídy. Další část ukládá podmínky pro realizaci sexuální výchovy na školách. Dokument také obsahuje doporučení pro organizační podmínky.

Mezi základní témata sexuální výchovy by podle RVP pro 2. stupně ZŠ měly patřit tyto témata:

- „vztahy ve dvojici, kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy, manželství a rodičovství, -
- vztahy a soužití v prostředí rodiny, školy, vrstevnické skupiny,
- dětství, puberta, dospívání; tělesné změny,
- sexuální dospívání, prevence rizikového sexuálního chování; antikoncepce, těhotenství
- tělesná hygiena, zásady osobní a intimní hygieny,
- ochrana před přenosnými i nepřenosiými chorobami, bezpečné způsoby chování (nemoci přenosné pohlavním stykem, HIV/AIDS, hepatitidy), preventivní a lékařská péče,
- skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita; šikana a jiné projevy násilí; formy sexuálního zneužívání dětí; komunikace se službami odborné pomoci – praktické dovednosti,
- bezpečné chování, komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi,
- dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví, bezpečné prostředí ve škole.“

(MŠMT, 2010)

Vydání tohoto doporučení vzbudilo v české společnosti značný rozruch. Česká biskupská konference společně s Výborem na obranu rodičovských práv vytvořili petici proti doporučení MŠMT. Dále požadovali, aby sexuální výchova nebyla povinná a vyučovala se

v nepovinné etické výchově. Hnutí pro život vydalo v roce 2010 brožuru „Důvody proč neučit sexuální výchovu“, kterou následně předložili školám jako možnou náhradu za doporučení MŠMT. Brožura je svými názory velice problematická. Sexualitu například rozlišuje na dva typy. První typ sexuality je životadárný, který se vyskytuje v monogamním dlouhotrvajícím vztahu mezi mužem a ženou. Druhým typem je sexualita nízká, špinavá, která se vyskytuje v homosexuálních vztazích, při masturbaci nebo promiskuitě. Homosexualitu vnímají jako nemoc a jako perverzní sexuální praktiku. Na doporučení od MŠMT těmto organizacím nejvíce vadí vytrhnutí sexu z kontextu vztahů, nerespektování přirozených rozdílů mezi mužem a ženou a že by měli být děti informovány o sexuálním násilí (Anchell, 2010; Jarkovská, et al., 2013).

Sexuální zneužívání jako téma sexuální výuky

Z předešlých částí je patrné, že sexuální zneužití je hluboce traumatizující zážitek. Sexuální výchova slouží jako primární prevence pro tento sociálně patologický jev. Nedostatek znalostí v oblasti sexuality je velmi významný rizikový faktor pro sexuální zneužití dítěte. Pokud žáky budeme kvalitně vzdělávat o sexuálním násilí, mohlo by se jeho riziko významně snížit. Pokud ke zneužití již dojde, je potřeba aby děti věděli, na koho se obrátit a jak situaci dále řešit. Ideálním cílem je, aby dítě dostalo dostatek informací, znalostí a zdravých postojů k dané problematice. Je zde klíčové rozvíjet osobní nezávislost a svobodu, sebevědomí a učit pohotovosti k mobilizaci obranných mechanismů (Koliba, et al., 2019; Volfová, Kozáková, Velemínský 2008; Weiss, 2005; Weiss, 2010).

Modernizace sexuální výuky

Generace alfa (jedinci narozeni po roce 2013) a pozdější generace Z (1997-2012), kteří jsou v nynějším vzdělávacím systému jako žáci, prošli oproti předešlým generacím zásadními společenskými změnami. Ve velkém měřítku proběhl rozvoj komunikačních technologií, migruje mnoho kulturních skupin, mění se postoj k sexualitě a s tím se i zvyšuje odpor k sexuálnímu násilí. Díky těmto společenským změnám je potřeba zmodernizovat sexuální výchovu, aby byla zajištěna dostatečná primární prevence a také aby se dospívající dostatečně srovnali se svou vlastní sexualitou. Doporučení MŠMT například nepojednává o celém spektru LGBTQ+, pornografii a její snadné dostupnosti, o respektu a souhlasu v intimních vztazích nebo o sexuálním zneužívání na internetu. Probíraná témata se velice

liší v jednotlivých zemích EU, ale také na jednotlivých školách v ČR (Koliba, et al., 2019; Mikšík et al., 2021).

V roce 2019 byl na portálu School Education Gateway zveřejněn průzkum k sexuální výchově, ve kterém se podařilo shromáždit 320 odpovědí. 41 % dotazovaných tvořili učitelé, 37 % zainteresované strany z oblasti vzdělávání a 22 % tvořili rodiče a výzkumníci. Z tohoto výzkumu vyplynulo, že by sexuální výchova na základních školách měla být více probírána. Většina respondentů se shodla na tom, že ideální věk pro výuku témat spojených se sexuálním vývojem je 12-15 let. Dle výzkumu se v sexuální výuce učitelé na základních školách nejčastěji věnují lidskému tělu (86 %) a reprodukčnímu zdraví (58 %). Méně často se pak věnují otázkám sexuality (26 %), mezilidským vztahům (34 %). Nejméně se ve školách pojednává o porozumění genderu, a to pouze z 19 %. Nejvíce alarmující je však že tématům násilí a ochraně před ním se věnují z pouhých 31 %. Související práva a hodnoty pak probírají z 23 %. Z tohoto výzkumu vyplývá, že primární prevence sexuálního násilí a zneužití je opomíjena (Jarkovská, et al., 2013; Koliba, et al., 2019; School Education Gateway, 2019).

V oblasti modernizace sexuální výchovy je u nás aktivní např. organizace Konsent, která funguje jako nezávislá organizace k prevenci sexuálního násilí. Vznikla v reakci na průzkum Amnesty International z roku 2016, ve kterém 67 % Čechů odpovědělo, že znásilnění je chybou oběti. Organizace se zaměřuje především na primární prevenci v rodinách a školách, ale také pomáhá obětem sexuálního násilí. Organizace Konsent pořádá workshopy pro rodiče i učitelé, jak správně komunikovat s dětmi o sexu, sexuálním násilí a tématech spojených se sexualitou. Díky spolupráci Konsentu a polské organizaci Kobiety se ve slovenském prostředí budou uskutečňovat podobné workshopy pro veřejnost ohledně sexu, sexuálního násilí a sexualitě. Workshopy a snahy nezávislých organizací však není systémové řešení problému. Jak uvádí Konsent, z průzkumu Sejblové a Martinové z roku 2020 vzešlo, že škola je jedním z nejméně relevantních míst pro získání informací o sexuálním a reprodukčním zdraví a o respektujících vztazích. Proto Konsent vytvořil petici za zkvalitnění sexuální výchovy na školách prostřednictvím aktualizace doporučení MŠMT, metodickou podporou učitelů formou školení, příruček a metodického portálu a monitorování sexuální výchovy na školách (Konsent, 2021a).

V petici se uvádí, že by sexuální výuka měla být:

- „vyučována průběžně, s respektem k vývojovému stupni žáků a žákyň a s ohledem na standardy pro sexuální výchovu v Evropě (WHO, 2017)
- vyučována učitelkami a učiteli, kteří ji chtějí vyučovat a mají odpovídající metodickou přípravu
- postavená na pravdivých a ověřených informacích
- vyučována interaktivní formou a za poskytnutí prostoru pro dotazy a diskusi žáků a žákyň
- kritická vůči sexualizovanému násilí a stereotypům o mužích a ženách
- inkluzivní a reflektující diverzitu partnerských a sexuálních vztahů“

(Konsent, 2021a)

Probíraná témata by měli pokrýt tyto okruhy:

- „emoce a práce s nimi
- respektující vztahy vs. nezdravé vztahy
- souhlas
- péče o tělo a budování zdravého vztahu ke svému tělu
- ochrana vlastních hranic – tělesná autonomie
- identita – sexuální, genderová, vytváření bezpečného inkluzivního prostoru
- puberta a s ní spojené fyziologické procesy jako je menstruace, poluce
- reprodukční zdraví – sexuálně přenosné infekce, antikoncepce, bezpečný sex
- první sexuální zkušenosti, potěšení v sexu – orgasmus
- reprodukční práva
- sexualizované násilí“
- média a pornografie, jejich vliv na sebeobraz člověka, vztahy a sexuální život“

(Konsent, 2021a)

Organizace Konsent navrhla osm podrobných metodik pro 8. a 9. třídy ZŠ, nebo 1. a 2. ročníky SŠ. Jedná se o 90minutové lekce, ale je také dostupná zkrácená 45minutová verze. Dostupná témata jsou lekce o antikoncepci, sexuálně přenosných infekcích, lekce o respektu a souhlasu, zasílání intimního obsahu, mýty o pohlavních orgánech a sexu, sexuální obtěžování a lekce o pornografii. Lekce jsou uzpůsobeny pro interaktivní výuku, kde je prostor pro vyjádření názorů a otázek žáků k probírané problematice. Lekce jsou doplněny o zajímavé aktivity, naučná videa a texty. Pokud by žáci měli širší představu o sexu, mohli by lépe odhadnout ohrožující situace (Konsent, 2021b; Mikšík et al., 2021).

1.5.2 Sekundární prevence sexuálního zneužívání

Sekundární prevence aktivně identifikuje ohrožené/rizikové skupiny dětí, dospělé a rizikové situace. Na tyto rizikové skupiny cíleně působí, aby se riziko výskytu sexuálního zneužívání snížilo, pokud možno, na minimum. Dítě se učí vyhýbat, nebo se správně zachovat v rizikových situacích a v rizikovém prostředí. Pokud je to jen trochu možné, je zde potřeba terapie rizikových rodin, ve kterých by mohlo ke zneužívání docházet (Hanušová, 2006; Marádová, 2004; Weiss, 2005).

Jako rizikové dítě se uvádí dítě s nižší inteligencí, nebo dítě s mentálním postižením. Rizikovní dospělí mají narušenou empatii k oběti, jsou sexuálně posedlí, agresivní a na svůj věk nezralí. Mají nízké sebehodnocení, citovou osamělost nebo závislost na alkoholu a jiných omamných látkách (Hanušová, 2006; Marádová, 2004; Weiss, 2005).

V sekundární prevenci je důležité uvažovat i o pachateli. Prevence pachatele se může zařadit i do primární prevence, v tomto případě to není tak jednoznačné. Primární a sekundární prevence se navzájem prolínají a doplňují. Potencionálním pachatelem může být riziková osoba, která čin ještě nespáchala, nebo osoba která čin spáchala, je v evidenci a byla potrestána a léčena. Pachatel by si za pomoci psychoterapeutického výcviku nebo léčby měl uvědomit svou vlastní rizikovost. Tuto prevenci poskytují psychologické nebo sexuologické poradny. (Weiss, 2005).

1.5.3 Terciální prevence sexuálního zneužívání

Terciální prevence představuje komplexní systém opatření pro děti a jejich rodiny, které byly syndromem CSA zasaženy. Jde o zamezení dalšího násilí a zneužívání pomocí vhodného chování ze strany odborníků a rodičů. Terciální prevenci lze dělit na dvě etapy. Etapa diagnostická a etapa pomocná. Při diagnostické etapě dochází k profesionální

diagnóze na úrovni medicínské, psychologické a právní. V diagnostické etapě je zastaveno zneužívání dítěte, pachatel je eliminován od oběti a náležitě potrestán. Je nutná terapie a rehabilitace celé rodiny. Cílem etapy pomocné je znovuoobnovení osobnosti dítěte pomocí terapie. V této fázi dítě může zůstat v rodině jen pokud se tam již nevyskytuje pachatel, aby mělo ideální podmínky pro léčbu (Hanušová, 2006; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008; Weiss, 2005).

1.5.4 Kvartální prevence sexuálního zneužívání

Kvartální prevence zahrnuje ochranu oběti po návratu do rodinného prostředí, v případě, kdy byla umístěna na léčbu mimo domov (Hanušová, 2006; Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008).

2 Empirická část

Výzkumné šetření jsem provedla kvantitativní metodou pomocí online dotazníkového šetření vlastní konstrukce (Příloha 1 - Nevyplněný dotazník), které mi poskytlo dostatek informací o znalostech žáků 8. a 9. tříd vybrané ZŠ o sexuálním zneužívání dětí.

Jelikož se jedná o citlivé téma, které nemusí být příjemné všem žákům, dotazníkové šetření bylo zcela dobrovolné a anonymní. Vzhledem k citlivosti tématu jsem musela vytvořit informovaný souhlas (Příloha 2 – Informovaný souhlas k vyplnění dotazníkového šetření), který mi podepsaný od rodičů přinesli ti žáci, kteří se chtěli dotazníkového šetření zúčastnit. Žák, který mi donesl podepsaný souhlas od rodičů, si ode mě naskenoval QR kód, díky kterému získal přístup k dotazníku. Samostatné vyplňování dotazníků pak probíhalo v rámci hodin informatiky.

2.1 Cíle empirické části

Hlavní cíl práce: Zjistit, jaké mají znalosti (dle počtu správných odpovědí) žáci 8. a 9. ročníků vybrané ZŠ o problematice sexuálního zneužívání dětí.

Hlavní výzkumná otázka: Jaké mají znalosti (dle počtu správných odpovědí) žáci 8. a 9. tříd vybrané ZŠ v tématu sexuálního zneužívání dětí?

Dílčí cíl č.1: Prvním dílčím cílem je zjistit, kde žáci 8. a 9. tříd vybrané ZŠ nejčastěji čerpají informace o sexuálním zneužívání/sexu/sexualitě.

Dílčí výzkumná otázka č.1: Kde žáci 8. a 9. tříd vybrané ZŠ nejčastěji čerpají informace o sexuálním zneužívání/sexu/sexualitě kromě rodiny a učitelů?

Dílčí cíl č.2: Druhým dílčím cílem je zjistit, zda existují rozdíly ve znalostech (dle procentuálního zastoupení u správných odpovědí) o sexuálním zneužívání mezi 8. a 9. ročníkem.

Dílčí výzkumná otázka č.2: Existují rozdíly ve znalostech (dle procentuálního zastoupení u správných odpovědí) o sexuálním zneužívání mezi 8. a 9. ročníkem vybrané ZŠ?

Dílčí cíl č.3: Třetím dílčím cílem je zjistit (dle nejčastěji volených odpovědí), jaké jsou možnosti primární prevence sexuálního zneužívání u žáků 8. a 9. ročníku vybrané ZŠ.

Dílčí výzkumná otázka č.3: Jaké jsou možnosti primární prevence sexuálního zneužívání u žáků 8. a 9. ročníků vybrané ZŠ?

2.2 Metodika výzkumu

Jak jsem již zmínila, výzkumné šetření bylo provedeno kvantitativní metodou pomocí online dotazníkového šetření vlastní konstrukce. Dotazník byl zcela anonymní a dobrovolný. K vyplnění dotazníku byl zapotřebí podepsaný informovaný souhlas rodičů. Vlastní dotazníkové šetření pak probíhalo v hodinách informatiky.

Dotazník obsahuje celkem třicet otázek, z toho 6 otevřených otázek, 14 polootevřených otázek a 10 uzavřených otázek. Otázky, u kterých je možné vícero správných odpovědí, jsou označeny hvězdičkou (*). První dvě otázky jsou identifikační, otázky č. 3-7 jsou zaměřeny na definici sexuálního zneužívání, pochopení významu sexuálního zneužívání a znalosti českých zákonů, popřípadě mezinárodních úmluv, které chrání oběti před sexuálním zneužitím. Otázky č. 8-13 jsou zaměřeny na pachatele a oběť sexuálního zneužívání. Otázky č. 14 a 15 jsou zaměřeny na znalosti pojmu incest a jeho širší pochopení. Otázky č. 16 a 17 zjišťují, zda respondenti vědí, co je to komerční sexuální zneužívání dětí a co do něj můžeme zařadit. Zbylé otázky se týkají prevence sexuálního zneužívání, informačních zdrojů žáků na dané téma a jejich zájem probírat dané téma ve škole.

Popis vzorku respondentů

V této části mé práce představím výběr respondentů pro dotazníkové šetření. Průzkum probíhal na pražské sídlištní škole mezi žáky 8. a 9. ročníků. Jelikož se dotazníkové šetření zaměřuje na znalosti o sexuálním zneužívání, které vycházejí ze sexuální výuky, bylo nezbytné, aby respondenti měli s touto výukou zkušenost. Tím se odůvodňuje výběr mého vzorku respondentů, neboť žáci 8. a 9. ročníků vybrané ZŠ již s touto výukou zkušenost mají. Z 8. ročníku se do výzkumu zapojily dvě třídy a z 9. ročníku se do výzkumu zapojily tři třídy. Základní škola na Opatově v Praze byla otevřena v roce 1979 a snaží se žákům vytvářet bezpečné, podporující a klidné prostředí. Škola má celkem 7 pavilonů s 30 učebnami, kde probíhá výuka. Školu navštěvuje celkem přes 670 žáků a 62 pedagogických pracovníků.

2.3 Výsledky dotazníkového šetření

Vybrané informace z dotazníků jsem zpracovala a převedla do tabulek pomocí programu Microsoft Excel. Z celkového počtu 46 žáků 8. tříd se dotazníkového šetření zúčastnilo 24 žáků, což odpovídá 52 % z celkového počtu žáků 8. tříd. Z celkového počtu 78 žáků 9. tříd se dotazníkového šetření zúčastnilo 26 žáků, což odpovídá 33 % z celkového počtu žáků 9.

tříd. Celkově se výzkumu zúčastnilo 50 žáků. Žáků z 9.tříd se zúčastnilo o 2 respondenty více než žáků 8. tříd. Během samotného dotazníkového šetření jsem byla přítomna u žáků a mohla tak osobně odpovídat na veškeré doplňující dotazy. Celkem bylo 54 žáků, kteří odevzdali podepsaný informovaný souhlas a měli tak vyplňovat dotazník. Z důvodu nepřítomnosti některých žáků se dotazníkového šetření zúčastnilo 50 respondentů. Celkem bylo tedy posláno a vyplněno 50 dotazníků, což tvoří 92,6 % z celkového počtu žáků, kteří se měli zúčastnit dotazníkového šetření.

Identifikační otázky

První dvě identifikační otázky jsem sloučila do jedné tabulky. Jednalo se o otázky „Jaké je tvé pohlaví?“ a „Do jakého ročníku chodíš?“. Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo 50 žáků 8. a 9. tříd. Dívek se zúčastnilo 31 (62 %), chlapců 18 (36 %). Jeden respondent uvedl své pohlaví do sekce „jiné“, identifikuje se jako nebinární (2 %). Dotazníkového šetření se zúčastnilo 24 žáků z 8. tříd (48 %) a 26 žáků z 9. tříd (52 %).

N = 50

Tabulka 1: Identifikace respondentů

Možnosti	8.třídy	%	9. třídy	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
muž	11	45,8	7	26,9	18	36 %
žena	12	50	19	73,1	31	62 %
jiné, uved'...	1	4,2	0	0	1	2 %
celkem	24	100	26	100	50	100 %

8. třídy

Dotazníkového šetření se z 8. tříd zúčastnilo 12 dívek (50 %), 11 chlapců (45,8 %) a 1 nebinární žák (4,2 %). Celkem tedy 24 žáků (100 %).

9. třídy

Dotazníkového šetření se z 9. tříd zúčastnilo 19 dívek (73,1 %) a 7 chlapců (26,9 %). Celkem tedy 26 žáků (100 %).

Otázka č. 3 - Co je podle tebe definice „Sexuální zneužívání dětí“?

U otázky č. 3 byli žáci dotazováni na definici sexuálního zneužívání. Měli na výběr ze tří odpovědí, které se mohou žákům plést. Jedna odpověď, „nevím“, byla pro žáky, kteří vůbec neznali odpověď a ani ji nechtěli tipovat. Tuto možnost však žádný respondent neuvedl. Správnou odpovědí byla „veškerá interakce mezi dítětem a dospělým/dospívajícím, při níž je dítě poníženo na objekt uspokojení sexuálních nebo sexualizovaných potřeb dospělého“. Tuto odpověď celkem zvolilo 32 respondentů (64 %).

N = 50

Tabulka 2: Znalost definice "sexuálního zneužívání dětí"

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
čin, kdy pachatel donutí oběť násilím, nebo pod pohrůžkou násilí	4	16,7	4	15,4	8	16 %
veškerá interakce mezi dítětem a dospělým/dospívajícím, při níž je dítě poníženo na objekt uspokojení sexuálních nebo sexualizovaných potřeb dospělého	16	66,7	16	61,5	32	64 %
pohlavní styk s absencí souhlasu	4	16,7	6	23,1	10	20 %
nevím	0	0	0	0	0	0 %
celkem	24	100,1	26	100	50	100 %

8. třídy

16 respondentů (66,7 %) z 8. tříd odpovědělo na otázku týkající se definice sexuálního zneužívání správně. 8 respondentů (33,4 %) označilo nesprávnou odpověď, kdy odpověď „čin, kdy pachatel donutí oběť násilím, nebo pod pohrůžkou násilí“ zvolili 4 respondenti (16,7 %) a odpověď „pohlavní styk s absencí souhlasu“ zvolili též 4 respondenti (16,7 %).

9. třídy

Z 9. tříd rovněž 16 respondentů (61,5 %) odpovědělo správně na otázku týkající se definice sexuálního zneužívání. Nesprávně odpovědělo celkem 10 respondentů (38,5 %). Odpověď „pohlavní styk s absencí souhlasu“ byla druhou nejčastější odpovědí. Tuto odpověď uvedlo

6 respondentů (23,1 %). Odpověď „čin, kdy pachatel donutí oběť násilím, nebo pod pohrůžkou násilím“ poté uvedli 4 respondenti (15,4 %).

Otázka č. 4 - Trestného činu „sexuální zneužití“ se dopustí ten pachatel, který vykoná soulož:

Tato otázka je zaměřená na znalost spodní věkové hranice pro spáchání trestného činu „sexuálního zneužití“. Správnou odpověď, „s osobou mladší 15 let“ zvolilo celkem 27 respondentů (54 %). Nesprávnou odpověď zvolilo celkem 23 respondentů (46 %).

N = 50

Tabulka 3: Znalost spodní věkové hranice pro spáchání trestného činu "sexuální zneužití"

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
s osobou mladší 18 let	10	41,7	3	11,5	13	26 %
s osobou mladší 16 let	5	20,8	2	7,7	7	14 %
s osobou mladší 15 let	9	37,5	18	69,2	27	54 %
jiná možnost, uveď...	0	0	3	11,5	3	6 %
celkem	24	100	26	99,9	50	100 %

8. třídy

V 8. ročníku zvolilo správnou odpověď 9 respondentů (37,5 %) z 24 respondentů. 15 respondentů (62,5 %) odpovědělo neúspěšně. Nejčastější chybnou odpovědí byla odpověď „s osobou mladší 18 let“, tuto odpověď zvolilo 10 respondentů (41,7 %). Nejméně častou odpovědí pak byla odpověď „s osobou mladší 16 let“, kterou zvolilo 5 respondentů (20,8 %).

9. třídy

V 9. ročníku zvolilo nejvíce respondentů odpověď „s osobou mladší 15 let“. Tuto odpověď označilo 18 respondentů (69,2 %) z 26 respondentů. Správná odpověď byla zároveň i nejčastěji volenou odpovědí. Celkem 8 respondentů (30,7 %) odpovědělo neúspěšně. Druhou nejčastější odpovědí byla odpověď „s osobou mladší 18 let“, kterou zvolili 3 respondenti (11,5 %). Odpověď „s osobou mladší 16 let“ uvedli pouze dva respondenti (7,7 %).

%). Do sekce „jiné“ uvedli 3 respondenti (11,5 %) odlišné odpovědi, které říkají, že trestného činu „sexuální zneužití“ se dopustí ten pachatel, který vykoná soulož s kýmkoliv, kdo s tím nesouhlasí, nebo se mu to nelíbí. Tyto tři odpovědi dohromady tvoří 11,5 % z celkového počtu odpovědí z 9. tříd. V Příloze 3 – Doslovné přepisy konkrétních odpovědí respondentů na polootevřené a otevřené otázky v rámci dotazníkového šetření jsou uvedeny přesné přepisy odpovědí.

Otázka č. 5 - Označ, co je sexuální zneužívání (*):

V této otázce mohli respondenti označit více možností, které by označili za sexuální zneužívání. V této otázce byly správné všechny odpovědi. Cílem této otázky bylo zjistit, co individuálně žáci vnímají za sexuální zneužívání.

N=392

Tabulka 4: Znalost forem sexuálního zneužívání

Možnosti	8. třídy n=24	%	9. třídy n=26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
osahávání	19	10,9	24	11,1	43	11 %
svůdné řeči	10	5,7	8	3,7	18	4,6 %
sexuální obtěžování	19	10,9	26	12	45	11,5 %
imitace soulože	11	6,3	14	6,5	25	6,4 %
anální/orální/vaginální styk	20	11,4	20	9,2	40	10,2 %
dotykové hry	18	10,3	18	8,3	36	9,2 %
laskání	4	2,3	9	4,1	13	3,3 %
vnucování nevhodného oblečení	15	8,6	20	9,2	35	8,9 %
nepříjemné vyptávání na intimní sféru	10	5,7	11	5,1	21	5,4 %
filmování dítěte se sexuálním podtextem	19	10,9	23	10,6	42	10,7 %
exhibicionismus	18	10,3	21	9,7	39	9,9 %
nucení k prohlížení si pornografických časopisů	12	6,9	23	10,6	35	8,9 %
jiná možnost, uveď ...	0	0	0	0	0	0 %
celkem	175	100,2	217	100,1	392	100 %

8. třídy

Nejčastěji byla označena odpověď „anální/orální/vaginální styk“. Tato odpověď byla zvolena 20krát (11,4 %). Překvapilo mě, že tato odpověď nebyla volena častěji. Druhé nejčastěji volené odpovědi byly „osahávání“, „filmování dítěte se sexuálním podtextem“ a „sexuální obtěžování“. Tyto odpovědi byly označeny 19krát (10,9 %). Odpovědi „dotykové hry“ a „exhibicionismus“ byly označeny 18krát (10,3 %), 15krát (8,6 %) byla označena odpověď „vnucování nevhodného oblečení“, 12krát (6,9 %) byla označena odpověď „nucení k prohlížení si pornografických časopisů“ a 11krát (6,3 %) „imitace soulože“. 10krát (5,7 %) byly označeny odpovědi „nepříjemné vyptávání na intimní sféru“ a „svůdné řeči“. Nejméně pak žáci 8. tříd označovali „laskání“. Tato odpověď byla označena pouze 4krát (2,3 %). Tento nízký počet odpovědí může být způsoben tím, že dotazovaní nevěděli, co je to laskání. Do sekce „jiná možnost“ nebyla uvedena žádná odlišná odpověď.

9. třídy

V 9. třídách byla nejčastěji označena odpověď „sexuální obtěžování“. Tato odpověď byla označena 26krát (12 %). Druhá nejčastější odpověď byla „osahávání“. Odpověď „osahávání“ byla označena 24krát (11,1 %). 23krát (10,6 %) byly označeny odpovědi „filmování dítěte se sexuálním podtextem“ a „nucení k prohlížení si pornografických časopisů“. 21krát (9,7 %) byla označena odpověď „exhibicionismus“ a „anální/orální/vaginální styk“ byl označen pouze 20krát (9,2 %). 20krát (9,2 %) byla také označena odpověď „vnucování nevhodného oblečení“. 18krát (8,3 %) byla označena odpověď „dotykové hry“, 14krát (6,5 %) „imitace soulože“, 11krát (5,1 %) „nepříjemné vyptávání na intimní sféru“ a 9krát (4,1 %) „laskání“. Nejméně pak žáci 9. tříd vnímají za sexuální zneužívání „svůdné řeči“. Tato odpověď byla označena pouze 8krát (3,7 %). Do sekce „jiná možnost“ nebyla uvedena žádná odlišná odpověď.

Otázka č. 6 - Víš, jaké české zákony, popřípadě mezinárodní úmluvy chrání oběti před sexuálním zneužitím?

Tato otázka se dotazuje, zda žáci vědí, jaké české zákony a mezinárodní úmluvy chrání oběti před zneužitím. Odpovědi z 8. tříd i z 9. tříd jsou velmi podobné. Kladně odpovědělo celkem 7 respondentů (14 %), záporně 43 respondentů (86 %).

N = 50

Tabulka 5: Znalost českých zákonů a mezinárodních úmluv, které chrání oběti sexuálního zneužívání

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
ano	4	16,7	3	11,5	7	14 %
ne (pokračuj na otázku č.8)	20	83,3	23	88,5	43	86 %
celkem	24	100	26	100	50	100 %

8. třídy

V 8. třídách 20 respondentů (83,3 %) nevědělo správnou odpověď. Pouze 4 respondenti (16,7 %) uvedli, že vědí, jaké české zákony, popřípadě mezinárodní úmluvy chrání oběť před sexuálním zneužitím.

9. třídy

V 9. třídách 23 respondentů (88,5 %) nevědělo správnou odpověď. 3 respondenti (11,5 %) uvedli, že vědí, jaké české zákony, popřípadě mezinárodní úmluvy chrání oběť před sexuálním zneužitím.

Otázka č. 7 - Pokud víš, jaké zákony a mezinárodní úmluvy chrání oběti před sexuálním zneužitím, uveď minimálně 1 příklad.

U zákonů jsem nepotřebovala vědět paragraf a jeho přesné znění, stačil mi náznak názvu zákona. U mezinárodních úmluv to samé. Tuto otázku vyplňovali pouze žáci, kteří v předešlé otázce odpověděli „ano“. Ti, kteří odpověděli „ne“, pokračovali na otázku č.8. Z celkového počtu 24 respondentů z 8. tříd odpovídali na tuto otázku 4 respondenti, což tvoří 16,7 % z celkového počtu žáků 8. ročníku. Z celkového počtu 26 respondentů z 9. tříd měli odpovídat na tuto otázku 3 respondenti. Doslovný přepis odpovědí je součástí Přílohy 3.

N = 7

Tabulka 6: Příklady českých zákonů a mezinárodních úmluv, které chrání oběť před sexuálním zneužitím

Kategorie	8. třídy n = 4	%	9. třídy n = 3	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
pedofilie	1	25	0	0	1	14,3 %
police	1	25	0	0	1	14,3 %
úmluva o právech dítěte	1	25	1	33, 3	2	28,6 %
nesmíš mít pohlavní styk pod 15	1	25	1	33, 3	2	28,6 %
nevedl	0	0	1	33, 3	1	14,3
celkem	4	100	3	100	7	100,1 %

8. třídy

To, že jeden žák napsal jako odpověď „police“ přikládám nepochopení daného úkolu. Odpověď „pedofilie“ mohl žák vnímat jako zákon definující trestný čin „pohlavní zneužití“. 1 respondent (25 %) ze 4 respondentů, uvedl „úmluva o ochraně dětí a žen“, což vnímám jako pozitivní odpověď. Odpověď „nesmíš mít pohlavní styk pod 15“ se odkazuje na trestný čin „pohlavní zneužití“. Tedy 2 respondenti zvolili správnou odpověď.

9. třídy

V 9. třídách opět 1 respondent (33, 3 %) uvedl úmluvu o právech dítěte a 1 respondent (33, 3 %) „nesmíš mít pohlavní styk pod 15“. Jeden respondent uvedl odpověď „-“, kterou jsem dala do kategorie „nevedl“.

Otázka č. 8 - Pachatelem sexuálního zneužívání může být (*):

U otázky č. 8 byly opět všechny možnosti správně. Tato otázka slouží k tomu, abych zjistila, koho nejčastěji respondenti vnímají jako pachatele. Odpověď „dospělý muž“ byla oběma ročníky označována nejpočetněji. Tato odpověď byla celkem zvolena 50krát (23,6 %). Možnost „dospělá žena“ měla více označení u 8. ročníku. Odpověď „dospívající“ pak výrazně více označovali žáci 9. tříd. To, že i dítě může být pachatelem si také 9. ročníky uvědomovali více. Muže v důchodovém věku označili oba ročníky velice podobně. V 8. ročníku tuto možnost zvolilo 24 % dotazovaných a v 9. ročníku 21,6 % dotazovaných. Do dotazníku nebyla ani jedním respondentem vepsána jiná možnost. Odpověď „nevím“ v 8. třídě nikdo neoznačil, ale v 9. třídě byla zvolena 3krát (2,6 %).

Tabulka 7: Jaká skupina obyvatel může být pachatelem sexuálního zneužití

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
dospělý muž	24	25	26	22,4	50	23,6 %
dospělá žena	23	24	23	19,8	46	21,7 %
dospívající	18	18,8	25	21,6	43	20,3 %
dítě	8	8,3	14	12,1	22	10,4 %
muž v důchodovém věku	23	24	25	21,6	48	22,6 %
jiná možnost, uveď ...	0	0	0	0	0	0 %
nevím	0	0	3	2,6	3	1,4 %
celkem	96	100,1	116	100,1	212	100 %

8. třídy

V 8. ročníku byla nejpočetněji označovaná odpověď „dospělý muž“. Tato odpověď byla zvolena 24krát (25 %). Na druhém místě se umístila odpověď „muž v důchodovém věku“ a „dospělá žena“. Tyto odpovědi byly označeny 23krát (24 %). Odpověď „dospívající“ byla zvolena 18krát (18,8 %). Nejméně žáci označovali odpověď „dítě“. Tato odpověď byla zvolena pouze 8krát (8,3 %). Odpověď „nevím“ nebyla označena ani jednou.

9. třídy

V 9. ročníku byla také nejčastěji volenou odpovědí „dospělý muž“. Tato odpověď byla zvolena 26krát (22,4 %). Na druhém místě byla stejná odpověď jako u 8. tříd, tedy „muž v důchodovém věku“. Tato odpověď byla zvolena 25krát (21,6 %). Oproti 8. třídám odpověď „dospívající“ byla označena vícekrát, a to 25krát (21,6 %). Odpověď „dospělá žena“ je u 9. tříd až na čtvrtém místě a byla označena 23krát (19,8 %). Možnost „dítě“ byla opět volena nejméně, nicméně se oproti 8. třídám zvýšil počet označení u této možnosti. Tato možnost byla zvolena 14krát (12,1 %). Odpověď „nevím“ byla označena 3krát (2,6 %).

Otázka č. 9 – Je pachatelem sexuálního zneužití vždy pedofilní jedinec?

Otázka č. 9. je postavena tak, aby si žáci uvědomili, zda pachatel vždy musí být pedofilní jedinec, nebo nikoliv. Na výběr měli z možností „ano“, „ne“ a „nevím“. Správná odpověď na tuto otázku je odpověď b), tedy „ne“. Správnou odpověď zvolilo celkem 38 respondentů (76 %), nesprávnou odpověď zvolilo 12 respondentů (24 %).

N = 50

Tabulka 8: Pachatel sexuálního zneužití

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
ano	5	20,8	5	19,2	10	20 %
ne	19	79,2	19	73,1	38	76 %
nevím	0	0	2	7,7	2	4 %
celkem	24	100	26	100	50	100 %

8. třídy;

19 respondentů (79,2 %) uvedlo správnou odpověď. Pouze 5 respondentů (20,8 %) uvedlo nesprávnou odpověď a myslí si, že pachatelem sexuálního zneužití musí být pouze pedofilní jedinec. Odpověď „nevím“ nevolil žádný respondent.

9. třídy

V 9. ročníku rovněž 19 respondentů (73,1 %) uvedlo správnou odpověď. Chybnou odpověď celkem uvedlo 7 respondentů (26,9 %). 5 respondentů (19,2 %) si myslí, že pachatelem sexuálního zneužití musí být pouze pedofilní jedinec a odpověď „nevím“ zde zvolili 2 respondenti (7,7 %).

Otázka č. 10 - U sexuálního zneužívání je pachatel vůči oběti nejčastěji:

Tato otázka je zaměřena na vztah mezi pachatelem a obětí. Časté jsou totiž představy, že pachatelem je osoba, která je oběti na osobní úrovni neznámá. Správná odpověď je „osoba známá“. Správně celkem odpovědělo 26 respondentů (52 %) a nesprávnou odpověď celkem označili 24 respondenti (48 %).

N = 50

Tabulka 9: Vztah pachatele sexuálního zneužití vůči oběti

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
osoba neznámá	8	33,3	15	57,7	23	46 %
osoba známá	16	66,7	10	38,5	26	52 %
nevím	0	0	1	3,8	1	2 %
celkem	24	100	26	100	50	100 %

8. třídy

U otázky číslo 10. označilo 16 respondentů (66,7 %) správnou odpověď. Nesprávnou odpověď zvolilo 8 respondentů (33,3 %). Odpověď „nevím“ neuvedl jediný respondent.

9. třídy

Správnou odpověď v 9. ročníku označilo pouze 10 respondentů (38,5 %). Nesprávnou odpověď označilo 16 respondentů (61,5 %). Osobu neznámou označila více než polovina respondentů. Tuto odpověď označilo 15 respondentů (57,7 %). Odpověď „nevím“ zde označil jeden respondent (3,8 %).

Otázka č. 11 - Oběť sexuálního zneužití může být (*):

V této otázce šlo označit vícero odpovědí. Správná odpověď byla odpověď „chlapec či dívka mladší 15 let“. Správná odpověď byla celkově označena 45krát (63,4 %). Přestože je odpověď „chlapec či dívka mladší 15 let“ označena celkem 44krát, byl zde jeden respondent z 9. ročníku, který označil veškeré uvedené možnosti, a odpověděl tedy správně. Nesprávná odpověď byla označena celkem 26krát (36,6 %). Odpověď „nevím“ ne zvolil jediný respondent.

N = 71

Tabulka 10: Kdo se může stát obětí sexuálního zneužití

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
dívka ve věku 0-5 let	0	0	1	2,9	1	1,4 %
chlapec ve věku 0-5 let	0	0	1	2,9	1	1,4 %
dívka ve věku 6-10 let	3	8,3	2	5,7	5	7 %
chlapec ve věku 6-10 let	3	8,3	2	5,7	5	7 %

dívka ve věku 11-15 let	4	11,1	4	11,4	8	11,3 %
chlapec ve věku 11-15 let	4	11,1	3	8,6	7	9,9 %
chlapec či dívka mladší 15 let	22	61,1	22	62,9	44	62 %
nevím	0	0	0	0	0	0 %
celkem	36	99,9	35	100,1	71	100 %

8. třídy

Správná odpověď zde byla zvolena 22krát (61,1 %). Chybné odpovědi zde byly zvoleny 14krát (38,8 %). Odpovědi „dívka ve věku 0-5 let“ a „chlapec ve věku 0-5 let“ nezvolil ani jeden respondent. 3krát (8,3 %) byly označeny odpovědi dívka/chlapec ve věku 6-10 let a 4krát (11,1 %) odpovědi dívka/chlapec ve věku 11-15 let.

9. třídy

Správná odpověď v 9. ročníku byla celkem zvolena 23krát (65,7 %). Přestože je odpověď „chlapec či dívka mladší 15 let“ označena pouze 22krát, byl zde jeden respondent (2,9 %), který označil veškeré uváděné možnosti, a odpověděl tedy tak správně. Nesprávné odpovědi zde byly zvoleny 7krát (20 %). Odpovědi dívka/chlapec ve věku 6-10 let byly označeny jednou (2,9 %) chybně, odpověď „dívka ve věku 11-15 let“ byla označena chybně 3krát (8,6 %) a odpověď „chlapec ve věku 11-15 let“ byla označena chybně 2krát (5,7 %).

Otázka č. 12 - Nejčastější věk oběti zneužití je podle Tvého názoru:

Otázka č.12 je zaměřena na nejčastější věk oběti zneužití. Správnou odpověď, tedy „11-13 let“, označilo celkem 30 respondentů (60 %). Nesprávnou odpověď uvedlo 20 respondentů (40 %). Jeden respondent (2 %) z 9. ročníku uvedl odlišnou odpověď do sekce „jiná možnost“.

N = 50

Tabulka 11: *Nejběžnější věk oběti sexuálního zneužití*

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
0-5 let	0	0	0	0	0	0 %
6-10 let	1	4,2	2	7,7	3	6 %
11-13 let	16	66,7	14	53,8	30	60 %

14-15 let	7	29,2	9	34,6	16	32 %
jiná možnost, uved' ...	0	0	1	3,8	1	2 %
nevím	0	0	0	0	0	0 %
celkem	24	100,1	26	99,9	50	100 %

8. třídy

V 8. třídách správnou odpověď, „11-13 let“, označilo 16 respondentů (66,7 %). Nesprávně odpovědělo celkem 8 respondentů (33,4 %). Odpověď „14-15 let“ byla označena 7 respondenty (29,2 %). Nejméně respondentů si myslelo, že nejčastější věk oběti zneužití je 6-10 let. Tuto odpověď označil pouze 1 respondent (4,2 %).

9. třídy

V 9. třídách správnou odpověď, „11-13 let“, označilo 14 respondentů (53,8 %). Nesprávně odpovědělo celkem 12 respondentů (46,2 %). Druhá nejčastější odpověď byla „14-15 let“. Tuto odpověď zvolilo 9 respondentů (34,6 %). Odpověď „6-10 let“ u této otázky zvolili 2 respondenti (7,7 %). Do sekce „jiné“ zde byla připsána jedna odlišná odpověď a to „13-15 let“.

Otázka č. 13 - Typickým pachatelem sexuálního zneužívání je:

Správná odpověď na otázku č. 13 byla odpověď „pachatelem může být muž z jakékoli socioekonomické vrstvy“. Správně odpovědělo celkem 33 respondentů (66 %), chybně odpovědělo 17 respondentů (34 %). Žádný respondent neuvedl do kolonky „jiná možnost“ odlišnou odpověď.

N = 50

Tabulka 12: Typický pachatel sexuálního zneužití

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
muž z vyšší socioekonomické vrstvy (vyšší vzdělání, dostatek finančních prostředků)	1	4,2	0	0	1	2 %

muž z nižší socioekonomické vrstvy (nižší vzdělání, nedostatek finančních prostředků)	3	12,5	4	15,4	7	14 %
muž ze střední socioekonomické vrstvy (průměrné vzdělání a množství finančních prostředků)	3	12,5	4	15,4	7	14 %
pachatelem může být muž z jakékoli socioekonomické vrstvy	16	66,7	17	65,4	33	66 %
žena z vyšší socioekonomické vrstvy (vyšší vzdělání, dostatek finančních prostředků)	0	0	0	0	0	0 %
žena z nižší socioekonomické vrstvy (nižší vzdělání, nedostatek finančních prostředků)	0	0	0	0	0	0 %
žena ze střední socioekonomické vrstvy (průměrné vzdělání a množství finančních prostředků)	0	0	0	0	0	0 %
pachatelem může být žena z jakékoli socioekonomické vrstvy	1	4,2	0	0	1	2 %
jiná možnost, uveď ...	0	0	0	0	0	0 %
nevím	0	0	1	3,8	1	2 %
celkem	24	100,1	26	100	50	100 %

8. třídy

Správnou odpověď na otázku, kdo je typickým pachatelem sexuálního zneužívání, zde zvolilo 16 respondentů (66,7 %). Nesprávnou odpověď označilo 8 respondentů (33,4 %). Odpovědi „muž z nižší socioekonomické vrstvy (nižší vzdělání, nedostatek finančních prostředků)“ a „muž ze střední socioekonomické vrstvy (průměrné vzdělání a množství finančních prostředků)“ označil stejný počet respondentů, a to u každé odpovědi 3 respondenti (12,5 %). Odpovědi „muž z vyšší socioekonomické vrstvy (vyšší vzdělání, dostatek finančních prostředků)“ a „pachatelem může být žena z jakékoliv socioekonomické vrstvy“ zvolil u každé odpovědi pouze 1 respondent (4,2 %).

9. třídy

Správnou odpověď na otázku, kdo je typickým pachatelem sexuálního zneužívání, zde zvolilo 17 respondentů (65,4 %). Špatné odpovědi označilo 9 respondentů (34,6 %). Mimo správnou odpověď žáci 9. tříd nejvíce označovali odpovědi „muž z nižší socioekonomické vrstvy (nižší vzdělání, nedostatek finančních prostředků)“ a „muž ze střední socioekonomické vrstvy (průměrné vzdělání a množství finančních prostředků)“. Tyto odpovědi označil stejný počet respondentů, a to u každé odpovědi 4 respondenti (15,4 %). „Nevím“ označil jako odpověď pouze 1 respondent (3,8 %).

Otázka č. 14 - Zkus popsat svými slovy co je to „incest“:

Jednalo se o otevřenou otázku. Při tvorbě tabulky jsem sjednotila všechny odpovědi na tuto otázku. Vytvořila jsem z možností kategorie, které sdíleli stejný význam. Součástí Přílohy 3 je doslovný přepis odpovědí.

Správná odpověď je „sexuální aktivita mezi příbuznými“. Správnou odpověď uvedlo 44 (88 %) dotazovaných. Chybnou odpověď uvedlo pouze 6 (12 %) respondentů.

N = 50

Tabulka 13: Znalost termínu „incest“

Kategorie	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
sexuální aktivita mezi příbuznými	21	87,5	23	88,5	44	88 %
sexuální znásilnění	1	4,2	0	0	1	2 %
vynucený pohlavní styk	1	4,2	0	0	1	2 %
znásilnění starších lidí	1	4,2	0	0	1	2 %
nevím	0	0	3	11,5	3	6 %
celkem	24	100,1	26	100	50	100 %

8. třídy

21 respondentů (87,5 %) uvedlo, že „incest“ je sexuální aktivita mezi příbuznými. Špatnou odpověď uvedli 3 respondenti (12,6 %). 1 respondent (4,2 %) uvedl, že „incest“ je „sexuální znásilnění“, dále 1 respondent (4,2 %) uvedl „vynucený pohlavní styk“ a další respondent (4,2 %) uvedl „znásilnění starších lidí“.

9. třídy

V 9. ročníku 23 respondentů (88,5 %) uvedlo správnou odpověď. 3 respondenti (11,5 %) uvedli nesprávnou odpověď „nevím“.

Otázka č. 15 - Proč si myslíš, že oběť incestu často zatajuje zneužití? (*)

Odpovědi na tuto otázku jsou všechny správné. Tato otázka slouží k tomu, abych zjistila, proč si žáci myslí, že oběť utajuje zneužití. Nejčastěji byla volena odpověď „pachatel manipuluje oběť k mlčenlivosti“. Tato odpověď byla označena 44krát (27 %). Do této otázky byly do sekce „jiná možnost, uveď...“ vepsány dvě odpovědi (1,2 %) žáky 9. ročníku. Mezi tyto odpovědi patří „dítě se bojí následků“ a „dítě má stále rádo člověka co ho zneužil a nechce mu ublížit“. Obě odpovědi jsou správné.

N = 162

Tabulka 14: Možné důvody zatajování incestního vztahu obětí

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
pachatel manipuluje oběť k mlčenlivosti	20	29,9	24	25	44	27 %
dítě si může připadat bezmocné	15	22,4	21	21,9	36	22,1 %
dítě se podřídí celé situaci a přijme ji	6	9	9	9,4	15	9,2 %
dítěti v dané chvíli nedochází co se děje, ale v pozdějším věku mu dojde že bylo zneužitě	16	23,9	22	22,9	38	23,3 %
dítě by chtělo skutečnost nahlásit, ale je pod tlakem okolí svou výpověď stáhne	10	14,9	18	18,8	28	17,2 %
jiná možnost, uveď...	0	0	2	2,1	2	1,2 %
celkem	67	100,1	96	100,1	163	100 %

8. třídy

Nejčastější odpověď na otázku, proč oběť incestu často zatajuje zneužití, byla odpověď „pachatel manipuluje oběť k mlčenlivosti“. Tato odpověď byla označena 20krát (29,9 %). Druhou nejvolenější odpovědí byla odpověď „dítěti v dané chvíli nedochází co se děje, ale v pozdějším věku mu dojde že bylo zneužitě“. Tato odpověď byla označena 16krát (23,9 %).

15krát (22,4 %) byla označena odpověď „dítě si může připadat bezmocné“ a 10krát (14,9 %) byla označena odpověď „dítě by chtělo skutečnost nahlásit, ale je pod tlakem okolí svou výpověď stáhne“. Nejméně volenou odpovědí byla odpověď „dítě se podřídí celé situaci a přijme ji“, která byla označena pouze 6krát (9 %).

9. třídy

Nejčastěji volenou odpovědí na otázku, proč oběť incestu často zatajuje zneužití, byla odpověď „pachatel manipuluje oběť k mlčenlivosti“. Tato odpověď byla označena 24krát (25 %). Druhou nejvolenější odpovědí byla odpověď „dítěti v dané chvíli nedochází co se děje, ale v pozdějším věku mu dojde že bylo zneužité“. Tato odpověď byla označena 22krát (22,9 %). 21krát (21,9 %) byla zvolena odpověď „dítě si může připadat bezmocné“ a 18krát (18,8 %) „dítě by chtělo skutečnost nahlásit, ale je pod tlakem okolí svou výpověď stáhne“. Nejméně volenou odpovědí byla odpověď „dítě se podřídí celé situaci a přijme ji“, která byla označena pouze 9krát (9,4 %). Do sekce „jiné“ byly připsány i dvě jiné odpovědi (2,1 %), a to „dítě se bojí následků“ a „dítě má stále rádo člověka co ho zneužil a nechce mu ublížit“.

Otázka č. 16 - Slyšel/a jsi někdy o komerčním sexuálním zneužívání dětí?

19 respondentů (38 %) uvedlo, že někdy slyšeli o komerčním sexuálním zneužívání dětí. 31 respondentů (62 %) o této záležitosti nikdy neslyšeli.

N = 50

Tabulka 15: Setkali se žáci s termínem "komerční sexuální zneužívání"?

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
ano	9	37,5	10	38,5	19	38 %
ne (pokračuj na otázku č. 18)	10	41,7	9	34,6	19	38 %
nejsem si jistý/á	5	20,8	7	26,9	12	24 %
celkem	24	100	26	100	50	100 %

8. třídy

Na otázku, zda někdy žáci slyšeli o komerčním sexuálním zneužívání dětí odpovědělo kladně 9 respondentů (37,5 %), záporně 10 respondentů (41,7 %) a nebylo si jistých 5 respondentů (20,8 %).

9. třídy

Na otázku, zda někdy žáci slyšeli o komerčním sexuálním zneužívání dětí, odpovědělo kladně 10 respondentů (38,5 %), záporně 9 respondentů (34,6 %) a nebylo si jistých 7 respondentů (26,9 %).

Otázka č. 17 - Co lze zařadit mezi komerční sexuální zneužívání dětí? (*)

Na tuto otázku měli odpovědět pouze ti respondenti, kteří v předešlé otázce uvedli „ano“, nebo „nejsem si jistý“. Z 8. tříd mělo odpovídat 14 respondentů, ale odpovědělo pouze 13 respondentů. Z 9. tříd mělo odpovídat na tuto otázku 17 respondentů, ale odpovědělo pouze 15 respondentů. V této otázce šlo označit vícero správných odpovědí. Odpovědi v této otázce jsou všechny správné, až na incest. Správné odpovědi byly označovány výrazně více 9. ročníkem. Respondenti z 9. ročníku označili celkem 50krát (66,7 %) správné odpovědi, zatímco respondenti z 8. ročníku označili celkem 39krát (60 %) správné odpovědi. Do sekce „jiné“ zde byla připravena odlišná odpověď jedním respondentem z 8. ročníku a to „dětská pageant show“. Dětské pageant shows jsou především americké soutěže krásy pro děti.

N = 98

Tabulka 16: Formy komerčního sexuálního zneužívání

Možnosti	8. třídy n = 13	%	9. třídy n = 15	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
incest	5	11,4	4	7,4	9	9,2 %
sexuální zneužívání za účelem výměny peněz/jiných naturálií	9	20,5	14	25,9	23	23,5 %
dětská pornografie	11	25	13	24,1	24	24,5 %
dětská prostituce	9	20,5	12	22,2	21	21,4 %
obchod s dětmi za účelem sexuálního zneužívání	9	20,5	11	20,4	20	20,4 %
jiná možnost, uveď ...	1	2,3	0	0	1	1 %
nevím	0	0	0	0	0	0 %
celkem	44	100,2	54	100	98	100 %

8. třídy

Nejčastěji volenou odpovědí v 8. třídách byla odpověď „dětská pornografie“. Tato odpověď byla zvolena 11krát (25 %). Odpovědi „sexuální zneužívání za účelem výměny peněz/jiných naturálií“, „dětská prostituce“ a „obchod dětmi za účelem sexuálního zneužívání“ byly označeny každá 9krát (20,5 %). Nejméně volená odpověď, „incest“, byla zvolena 5krát (11,4 %). Odpověď „incest“ ale není komerční sexuální zneužívání, ideální počet odpovědí je tedy nula. Do sekce „jiné“ zde byla připravena odlišná odpověď jedním respondentem (2,3 %) a to „dětská pageant show“.

9. třídy

Nejčastěji volenou odpovědí v 9. ročníku byla odpověď „sexuální zneužívání za účelem výměny peněz/jiných naturálií“. Tato odpověď byla označena 14krát (25,9 %). Druhou nejčastěji označovanou odpovědí byla odpověď „dětská pornografie“, která byla označena 13krát (24,1 %). „Dětská prostituce“ byla označena 12krát (22,2 %) a „obchod s dětmi za účelem sexuálního zneužívání“ byla označena 11krát (20,4 %). Odpověď „incest“, u které je ideální počet odpovědí nula, byla označena 4krát (7,4 %).

Otázka č. 18 - Jak lze preventivně předejít sexuálnímu zneužívání? (*)

U otázky č. 18 byly všechny odpovědi správné. Cílem bylo zjistit, co žáci vnímají jako efektivní primární prevenci. Nejvíce byla označována odpověď „předání informací o sexuálním zneužívání od rodičů“. Tato odpověď byla celkově označena 47krát (38,2 %). Do sekce „jiná možnost“ žádný respondent neuvedl odlišnou odpověď.

N = 123

Tabulka 17: Jak lze dle respondentů preventivně předejít sexuálnímu zneužívání dětí

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
předání informací o sexuálním zneužívání od rodičů	24	41,4	23	35,4	47	38,2 %
předání informací o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole	18	31	22	33,8	40	32,5 %
osvěta (působení médií a různých institucí, které předávají informace o dané problematice)	16	27,6	18	27,7	34	27,6 %

jiná možnost, uveď ...	0	0	0	0	0	0 %
nevím	0	0	2	3,1	2	1,6 %
celkem	58	100	65	100	123	99,9 %

8. třídy

Nejčastěji byla volena odpověď „předání informací o sexuálním zneužívání od rodičů“. Tato odpověď byla zvolena 24krát (41,4 %). 18krát (31 %) byla označena odpověď „předání informací o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole“. Dále 16krát (27,6 %) byla označena odpověď „osvěta (působení médií a různých institucí, které předávají informace o dané problematice)“. Odpověď „nevím“ nebyla označena ani jednou.

9. třídy

Nejvíce označení měla odpověď „předání informací o sexuálním zneužívání od rodičů“. Tato odpověď byla zvolena 23krát (35,4 %). 22krát (33,8 %) byla označena odpověď „předání informací o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole“ a 18krát (27,7 %) byla označena odpověď „osvěta (působení médií a různých institucí, které předávají informace o dané problematice)“. Odpověď „nevím“ byla zvolena 2krát (3,1 %).

Otázka č. 19 - Víš, jak bys měl/a postupovat, pokud by ses stal/a obětí sexuálního zneužití?

U otázky č. 19 měli dotazovaní odpovídat, zda by věděli, jak postupovat, kdyby se stali obětí sexuálního zneužití. Pokud by věděli, jak postupovat, měli uvést svůj postup do rubriky „jiné...“. Celkem si nebylo jistých, jak by měli postupovat, pokud by se stali obětí sexuálního zneužití 18 respondentů (36 %). Celkem 4 respondenti (8 %) by vůbec nevěděli, jak by měli postupovat, kdyby se stali obětí sexuálního zneužití. Správnou odpověď uvedlo celkem 28 respondentů (56 %). Odpovědi, které byly vepsány do rubriky „jiné...“ jsou přehledně seřazeny do kategorií v Tabulce 19: Jak by respondenti jednali, kdyby se stali oběťmi sexuálního zneužívání dětí. Doslovné prepisy odpovědí respondentů jsou součástí Přílohy 3.

N = 50

Tabulka 18: Vědí respondenti, jak by měli postupovat, kdyby se stali obětí sexuálního zneužití?

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
ano, uveď do "jiné"	10	41,7	18	69,2	28	56 %
ne	3	12,5	1	3,8	4	8 %
nejsem si jistý/á	11	45,8	7	26,9	18	36 %
celkem	24	100	26	99,9	50	100 %

8. třídy

3 respondenti (12,5 %) by nevěděli, jak postupovat, kdyby se stali obětí sexuálního zneužití a 11 respondentů (45,8 %) si nebylo jistých. Postup, jak by se dotazovaný choval, kdyby se stal obětí sexuálního zneužití mělo tedy napsat pouze 10 respondentů (41,7 %) z 24 respondentů.

9. třídy

Pouze 1 respondent (3,8 %) by nevěděl, jak by měl postupovat, kdyby se stal obětí sexuálního zneužití a 7 respondentů (26,9 %) si nebylo jistých. Postup, jak by se dotazovaný choval, kdyby se stal obětí sexuálního zneužití, mělo tedy napsat 18 respondentů (69,2 %).

N= 28

Tabulka 19: Jak by respondenti jednali, kdyby se stali obětmi sexuálního zneužívání dětí

Kategorie	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
nahlásil/a bych to na policii	3	30	5	27,8	8	28,6 %
řekl/a bych to rodičům	3	30	5	27,8	8	28,6 %
nahlásil/a bych to dospělé osobě	2	20	0	0	2	7 %
nahlásil/a bych to osobě, které věřím	2	20	6	33,3	8	28,6 %
nikomu bych tuto skutečnost netajil/a	0	0	1	5,55	1	3,6 %
nahlásil/a bych to rozumné osobě, které věřím, zachoval/a klid a vyhýbal/a se násilníkovi	0	0	1	5,55	1	3,6 %
celkem	10	100	18	100	28	100 %

8. třídy

Z 10 respondentů by tuto skutečnost nahlásili na policii 3 respondenti (30 %). Další 3 respondenti (30 %) by tuto skutečnost nahlásili rodičům. 2 respondenti (20 %) by to řekli osobě které věří a 2 respondenti (20 %) by to řekli obecně dospělé osobě.

9. třídy

U těchto 14 respondentů byla nejčastější odpověď „nahlásil/a bych to osobě, které věřím“. Tuto odpověď uvedlo 6 respondentů (33,3 %). 5 respondentů (27,8 %) uvedlo odpověď „nahlásil/a bych to na policii“. Dále 5 respondentů (27,8 %) uvedlo odpověď „řekl/a bych to rodičům“. Jeden respondent (5,55 %) uvedl, že by nikomu tuto skutečnost netajil a další jeden respondent (5,55 %) uvedl odpověď „nahlásil/a bych to rozumné osobě, které věřím, zachoval/a klid a vyhýbal/a se násilníkovi“.

Otázka č. 20 - Na koho by ses obrátil/a, kdyby ses stal/a obětí sexuálního zneužití? (*)

U této otázky šlo označit více odpovědí. Cílem bylo zjistit, zda žáci mají osobu, které by se svěřili a jakou roli v životě žáka zaujímá. Nejčastěji byla volena odpověď „rodič (matka, otec, jiná pečující osoba)“. Tato odpověď byla označena celkem 33krát (32 %) Nejméně volené odpovědi byly „jiný rodinný člen“ a „učitelka“. Tyto odpovědi byly označeny jen 6krát (5,8 %). Odpověď „nikomu bych se nesvěřil/a“ byla zvolena celkem 9krát (8,7 %). Žádný respondent neuvedl do sekce „jiná možnost“ odlišnou odpověď.

N = 103

Tabulka 20: Osoba, na kterou by se respondenti obrátili, kdyby se stali obětmi sexuálního zneužití

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
rodič (matka, otec, jiná pečující osoba)	17	41,5	16	25,8	33	32 %
sourozenec	7	17,1	10	16,1	17	16,5 %
jiný rodinný člen	2	4,9	4	6,5	6	5,8 %
učitel/ka	2	4,9	4	6,5	6	5,8 %
spolužák/spolužačka	3	7,3	6	9,7	9	8,7 %
kamarád/ka	8	19,5	15	24,2	23	22,3 %
nikomu bych se nesvěřil/a	2	4,9	7	11,3	9	8,7 %

jiná možnost, uveď ...	0	0	0	0	0	0 %
celkem	41	100,1	62	100,1	103	99,8 %

8. třídy

Nejvíce dotazovaných by se obrátilo na rodiče, pokud by se stali obětí sexuálního zneužití. Tato odpověď byla zvolena 17krát (41,5 %). Druhou nejčastěji volenou odpovědí byla „kamarád/ka“, která byla označena 8krát (19,5 %). Odpověď „sourozenec“ byla označena 7krát (17,1 %) a odpověď „spolužák/spolužačka“ 3krát (7,3 %). Stejný počet označení bylo u odpovědí „jiný rodinný člen“, „učitel/ka“ a „nikomu bych se nespověřil/a“. Každá tato odpověď byla označena 2krát (4,9 %).

9. třídy

Nejvíce dotazovaných by se obrátilo na rodiče, pokud by se stali obětí sexuálního zneužití. Tato odpověď byla zvolena 16krát (25,8 %). Druhou nejčastěji volenou odpovědí byla „kamarád/ka“. Tato odpověď měla 15 označení (24,2 %). Odpověď „sourozenec“ byla označena 10krát (16,1 %), odpověď „nikomu bych se nespověřil/a“ 7krát (11,3 %) a odpověď „spolužák/spolužačka“ 6krát (9,7 %). Stejný počet označení bylo u odpovědí „jiný rodinný člen“ a „učitel/ka“. Každá tato odpověď byla 4krát (6,5 %) označena.

Otázka č. 21 - Dostal/a jsi informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků (matka, otec, jiná pečující osoba)?

Kladně odpovědělo celkem 24 respondentů (48 %). Celkem 26 respondentů (52 %) nedostalo, nebo si nevybavují že by dostali informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků.

N = 50

Tabulka 21: Dostali respondenti informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků?

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
ano	12	50	12	46,2	24	48 %
ne (pokračuj na otázku č. 23)	7	29,2	9	34,6	16	32 %

nevybavuji si (pokračuj na otázku č. 23)	5	20,8	5	19,2	10	20 %
celkem	24	100	26	100	50	100 %

8. třídy

V 8. ročníku dostalo 12 respondentů (50 %) informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků (matka, otec, jiná pečující osoba). 5 respondentů (20,8 %) uvedlo, že si nevybavují, zda by jim blízcí rodinní příslušníci poskytli informace o sexuálním zneužívání. 7 respondentů (29,2 %) nedostalo informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků.

9. ročník

V 9. ročníku dostalo také 12 respondentů (46,2 %) informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků (matka, otec, jiná pečující osoba). 5 respondentů (19,2 %) uvedlo, že si nevybavují, zda by jim blízcí rodinní příslušníci poskytli informace o sexuálním zneužívání. 9 respondentů (34,6 %) nedostalo informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků.

Otázka č. 22 - Pokud jsi dostal/a informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníku, uveď od jakého/jakých člena/členů):

Jednalo se o otevřenou otázku. Na tuto otázku měli odpovídat pouze ti respondenti, kteří v předešlé otázce odpověděli „ano“, tedy 12 respondentů z 8. tříd a 12 respondentů z 9. tříd. Součástí Přílohy 3 je doslovný přepis odpovědí. Celkem získalo 14 respondentů (58,3 %) informace o sexuálním zneužívání od matky, 6 respondentů (25 %) od obou rodičů, 3 respondenti (12,5 %) od sourozence a pouze jeden respondent (4,2 %) od otce.

N = 24

Tabulka 22: Rodinný člen, který předal respondentovi informace o sexuálním zneužívání

Kategorie	8. třídy N = 12	%	9. třídy n = 12	%	Absolutní celková četnosti	Relativní celková četnost
matka	9	75	5	41,7	14	58,3 %
otec	0	0	1	8,3	1	4,2 %
matka a otec	0	0	6	50	6	25 %

sourozenec	3	25	0	0	3	12,5 %
celkem	12	100	12	100	24	100 %

8. třídy

9 respondentů (75 %) uvedlo, že informace o sexuálním zneužívání dostali od matky. 3 respondenti (25 %) uvedli, že informace o sexuálním zneužívání dostali od sourozence. Žádný respondent neuvedl, že by tyto informace dostal od otce nebo od obou rodičů – tedy matky i otce.

9. třídy

Nejvíce respondentů z 9. ročníku uvedlo, že dostali informace o sexuálním zneužívání od obou rodičů – tedy od matky i od otce. Tuto odpověď napsalo 6 respondentů (50 %). 5 respondentů (41,7 %) uvedlo matku a jeden respondent (8,3 %) uvedl otce.

Otázka č. 23 - Dostal/a jsi informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole?

Celkem 24 respondentů (48 %) dostalo informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole. 26 respondentů (52 %) buďto tyto informace nedostali, nebo si nebyli jistí, zda je dostali.

N = 50

Tabulka 23: Dostali respondenti informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole?

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
ano	12	50	12	46,2	24	48 %
ne (pokračuj na otázku č. 25)	8	33,3	3	11,5	11	22 %
nevybavuji si (pokračuj na otázku č. 25)	4	16,7	11	42,3	15	30 %
celkem	24	100	26	100	50	100 %

8. třídy

V 8. ročníku dostalo 12 respondentů (50 %) informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole. 4 respondenti (16,7 %) uvedli, že si nevybavují, zda by jim učitelé poskytli

informace o sexuálním zneužívání. Informace o sexuálním zneužívání od učitelů nedostalo 8 respondentů (33,3 %).

9. třídy

V 9. ročníku dostalo 12 respondentů (46,2 %) informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole. 11 respondentů (42,3 %) uvedlo, že si nevybavují, zda by jim učitelé poskytli informace o sexuálním zneužívání a 3 respondenti (11,5 %) nedostali informace o sexuálním zneužívání od učitelů.

Otázka č. 24 - Pokud jsi dostal/a informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole, uveď v jaké/jakých hodině/hodinách (např. Výchova k občanství, Výchova ke zdraví,

Přírodopis...):

Na tuto otázku měli odpovídat pouze ti respondenti, kteří v předešlé otázce odpověděli „ano“, tedy 12 respondentů z 8. tříd a 12 respondentů z 9. tříd. Nejčastěji v obou ročnících získali žáci informace o sexuálním zneužívání v hodinách výchovy ke zdraví. Tuto odpověď celkem uvedlo 21 respondentů (87,5 %). Součástí Přílohy 3 je doslovný přepis odpovědí.

N = 24

Tabulka 24: Hodina, ve které respondenti získali informace o sexuálním zneužívání

Kategorie	8. třídy n = 12	%	9. třídy n = 12	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
výchova ke zdraví	10	83,3	11	91,7	21	87,5 %
školní psycholožka	1	8,3	0	0	1	4,2 %
přírodopis	0	0	1	8,3	1	4,2 %
máma	1	8,3	0	0	1	4,2 %
celkem	12	99,9	12	100	24	100,1 %

8. třídy

10 respondentů (83,3 %) uvedlo, že dostali informace o sexuálním zneužívání v hodinách výchovy ke zdraví. 1 respondent (8,3 %) uvedl, že informace o sexuálním zneužívání dostal od školní psycholožky a 1 respondent uvedl (8,3 %) odpověď „máma“. Odpověď „máma“ příkládám nedostatečnému pochopení otázky.

9. třídy

Z 9. ročníku 11 respondentů (91,7 %) uvedlo, že dostali informace o sexuálním zneužívání v hodinách výchovy ke zdraví. 1 respondent (8,3 %) uvedl, že informace o sexuálním zneužívání dostal na hodinách přírodopisu.

Otázka č. 25 - Pokud jsi získal/a informace o sexuálním zneužívání z jiných zdrojů, uveď je (*):

U této otázky bylo možné zvolit více odpovědí. Nejčastěji volenou odpovědí na otázku č. 25 byla u 8. a 9. ročníků stejná. Oba ročníky získali informace o sexuálním zneužívání nejčastěji ze sociálních sítí. V 8. třídách byla tato odpověď zvolena 20krát (31,7 %) a v 9. třídách dokonce 26krát (31,7 %). Pořadí zbylých odpovědí je opět u obou ročníků stejné, odlišuje se pouze procentuálním zastoupením a počtem označených odpovědí. Nikdo z 8. ani 9. ročníku nezvolil odpověď „informace o sexuálním zneužívání jsem od nikoho nedostal/a“. Nikdo z obou ročníků nevedl do sekce „jiná možnost“ odlišnou odpověď.

N = 145

Tabulka 25: Zdroj informací respondentů o sexuálním zneužívání, vyjma rodinných příslušníků a učitelů

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
sociální síť	20	31,7	26	31,7	46	31,7 %
literatura (knihy, časopisy...)	4	6,3	5	6,1	9	6,2 %
kamarád/kamarádka	10	15,9	14	17,1	24	16,6 %
televize	7	11,1	12	14,6	19	13,1 %
internet	20	31,7	22	26,8	42	29 %
osvětová činnost	2	3,2	3	3,7	5	3,4 %
jiná možnost, uveď ...	0	0	0	0	0	0 %
informace o sexuálním zneužívání jsem od nikoho nedostal/a	0	0	0	0	0	0 %
celkem	63	99,9	82	100	145	100 %

8. třídy

Nejčastěji žáci 8. tříd získali informace o sexuálním zneužívání ze sociálních sítí a internetu. Tyto odpovědi byly označeny 20krát (31,7 %). Druhá nejběžněji označovanou odpovědí byla „kamarád/kamarádka“. Tato odpověď byla označena 10krát (15,9 %). 7krát (11,1 %) byla označena odpověď „televize“, 4krát (6,3 %) „literatura (knihy, časopisy...)“ a 2krát (3,2 %) „osvětová činnost“. Odpověď „informace o sexuálním zneužívání jsem od nikoho nedostal/a“ nebyla označena ani jednou.

9. třídy

Nejčastěji žáci 9. tříd získali informace o sexuálním zneužívání ze sociálních sítí. Tato odpověď byla označena 26krát (31,7 %). Druhá nejběžnější odpověď byla „internet“, která byla označena 22krát (26,8 %). 14krát (17,1 %) byla označena odpověď „kamarád/kamarádka“, 12krát (14,6 %) „televize“, 5krát (6,1 %) „literatura (knihy, časopisy) a 3krát (3,7 %) „osvětová činnost“. Odpověď „informace o sexuálním zneužívání jsem od nikoho nedostal/a“ nebyla zvolena ani jednou.

Otázka č. 26 - Jak by podle tebe mohli rodiči přispět k prevenci sexuálního zneužívání?

(*)

U této otázky šlo označit více odpovědí. Cílem bylo zjistit, jakou formu primární prevence by žáci preferovali od rodičů (matky, otce, jiné pečující osoby). Nejvíce byla označována odpověď „o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat“. Tato odpověď byla označena 46krát (59,7 %) z možných 50 označení. Do sekce „jiná možnost“ nebyla připsána žádná odlišná odpověď.

N = 77

Tabulka 26: Názor respondentů na ideální formu primární prevence od rodičů

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat	23	63,9	23	56,1	46	59,7 %
pustit naučná videa	8	22,2	8	19,5	16	20,8 %
pořídít ti knížku o dané problematice	5	13,9	9	22	14	18,2 %
jiná možnost, uveď ...	0	0	0	0	0	0 %
nevím	0	0	1	2,4	1	1,3 %
celkem	36	100	41	100	77	100 %

8. třídy

Podle žáků 8. tříd by mohli nejvíce rodiče přispět k prevenci, kdyby se svými dětmi o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovali. Tato odpověď byla zvolena 23krát (63,9 %). Druhá nejvíce označovaná odpověď na otázku, jak by rodiči mohli přispět k prevenci sexuálního zneužívání byla „pustit naučná videa“. Tato odpověď byla označena 8krát (22,2 %). 5krát (13,9 %) byla označena odpověď „pořídit ti knížku o dané problematice“. Odpověď „nevím“ nebyla zvolena ani jednou.

9. třídy

Podle žáků 9. tříd by mohli nejvíce rodiče přispět k prevenci, kdyby se svými dětmi o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovali. Tato odpověď byla zvolena 23krát (56,1 %). Druhá nejvíce označovaná odpověď na otázku, jak by rodiči mohli přispět k prevenci sexuálního zneužívání byla „pořídit ti knížku o dané problematice“. Tato odpověď byla označena 9krát (22 %). 8krát (19,5 %) byla označena odpověď „pustit naučná videa“. Odpověď „nevím“ byla označena pouze jednou (2,4 %).

Otázka č. 27 - Jak by podle tebe mohli učitelé přispět k prevenci sexuálního zneužívání?

(*)

U této otázky šlo označit více odpovědí. Cílem bylo zjistit, jakou formu primární prevence by preferovali od učitelů ve škole. Nejvíce byla označována odpověď „o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat“. Tato odpověď byla označena 39krát (45,3 %). Nejméně označovanou odpovědí, kromě „nevím“, byla odpověď „doporučit ti knížku o dané problematice“. Tato odpověď byla označena celkem jen 12krát (14 %). Do sekce „jiná možnost“ nebyla připsána žádná odlišná odpověď.

N = 86

Tabulka 27: Názor respondentů na ideální formu primární prevence od učitelů

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat	17	45,9	22	44,9	39	45,3 %
pustit naučná videa	15	40,5	19	38,8	34	39,5 %

doporučit ti knížku o dané problematice	5	13,5	7	14,3	12	14 %
jiná možnost, uveď ...	0	0	0	0	0	0 %
nevím	0	0	1	2	1	1,2 %
celkem	37	99,9	49	100	86	100 %

8. třídy

Podle žáků 8. tříd by mohli nejvíce učitelé přispět k prevenci, kdyby s žáky o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovali. Tato odpověď byla zvolena 17krát (45,9 %). Na druhém místě se umístila odpověď „pustit naučná videa“, která byla označena 15krát (40,5 %). Nejméně byla označována odpověď „doporučit ti knížku o dané problematice“. Tato odpověď byla označena pouze 5krát (13,5 %). Odpověď „nevím“ nebyla označena ani jednou.

9. třídy

Podle žáků 9. tříd by mohli nejvíce učitelé přispět k prevenci, kdyby s žáky o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovali. Tato odpověď byla zvolena 22krát (44,9 %). Druhá nejčastěji označovaná odpověď na otázku, jak by učitelé mohli přispět k prevenci sexuálního zneužívání byla „pustit naučná videa“. Tato odpověď byla označena 19krát (38,8 %). 7krát (14,3 %) byla označena odpověď „doporučit ti knížku o dané problematice“ a jednou (2 %) byla označena odpověď „nevím“.

Otázka č. 28 - Chtěl/a by ses dozvědět o tomto tématu více z hodin výchovy ke zdraví?

Zájem o hlubší probírání sexuálního zneužívání ve škole je v obou ročnících patrný. Kladně odpovědělo na tuto otázku celkem 40 respondentů (80 %). 10 respondentů (20 %) nechce, nebo neví, zda se chtějí dozvědět o tématu sexuálního zneužívání dětí více z hodin výchovy ke zdraví.

N = 50

Tabulka 28: Zájem respondentů o širší probírání sexuálního zneužívání v hodinách výchovy ke zdraví

Možnosti	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
ano	17	70,8	23	88,5	40	80 %
ne	3	12,5	1	3,8	4	8 %

nevím	4	16,7	2	7,7	6	12 %
celkem	24	100	26	100	50	100 %

8. třídy

Na otázku, zda by se žáci 8. tříd chtěli dozvědět o tématu sexuálního zneužívání více odpovědělo kladně 17 respondentů (70,8 %) z 24 respondentů. Negativně odpověděli 3 respondenti (12,5 %) a neutrálně 4 respondenti (16,7 %).

9. třídy

Na otázku, zda by se žáci 9. tříd chtěli dozvědět o tématu sexuálního zneužívání více odpovědělo kladně 23 respondentů (88,5 %) z 26 respondentů. Negativně odpověděl 1 respondent (3,8 %) a neutrálně 2 respondenti (7,7 %).

Otázka č. 29 - Jaká témata ze sexuální výchovy bys chtěl/a probírat ve škole?

Tato otázka byla otevřená. Žákům bylo během vyplňování dotazníku sděleno a zapsáno na tabuli, aby si vybrali pouze jednu libovolnou oblast ze sexuální výchovy, kterou by chtěli probírat ve škole. V této otevřené otázce měli žáci psát tematické okruhy, které by je zajímaly v hodinách výchovy ke zdraví. Cílem bylo zjistit, kolik žáků by reálně zajímalo téma sexuálního zneužívání/násilí a jeho prevence. Celkem by toto téma zajímalo 20 respondentů (40 %). Součástí Přílohy 3 je doslovný přepis odpovědí.

N = 50

Tabulka 29: Oblasti ze sexuální výchovy, které by respondenty zajímaly více probírat ve školním prostředí

Kategorie	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
vše	4	16,7	2	7,7	6	12 %
sexuální zdraví	1	4,2	2	7,7	3	6 %
sexuální násilí a jeho prevence	10	41,7	10	38,5	20	40 %
pohlavní styk	3	12,5	10	38,5	13	26 %
jaký dopad má sex na lidskou psychiku (traumata, pocit nedostatečnosti atd.)	1	4,2	0	0	1	2 %
nic	1	4,2	1	3,8	2	4 %

nevím	4	16,7	1	3,8	5	10 %
celkem	24	100,2	26	100	50	100 %

8. třídy

V 8. ročníku by žáky z oblasti sexuální výuky nejvíce zajímala témata týkající se sexuálního násilí a jeho prevence. Tuto odpověď napsalo 10 respondentů (41,7 %). 4 respondenti (16,7 %) uvedli „vše“ a 3 respondenti (12,5 %) uvedli „pohlavní styk“. Stejný počet respondentů se vyskytuje u odpovědí „sexuální zdraví“, „jaký má dopad sex na lidskou psychiku (traumata, pocit nedostatečnosti atd.)“ a „nic“. U každé této odpovědi byl jeden respondent (4,2 %), který ji napsal. Odpověď „nevím“ napsali 4 respondenti (16,7 %).

9. třídy

V 9. ročníku by žáky z oblasti sexuální výuky nejvíce zajímala témata týkající se sexuálního násilí a jeho prevence. Tuto odpověď napsalo rovněž 10 respondentů (38,5 %). Také 10 respondentů (38,5 %) uvedlo „pohlavní styk“. Stejný počet respondentů se vyskytuje u odpovědí „vše“ a „sexuální zdraví“. U každé této odpovědi byli dva respondenti (7,7 %), kteří ji napsali. Odpověď „nic“ a „nevím“ uvedl 1 respondent (3,8 %).

Otázka č. 30 - Z jakých zdrojů čerpáš informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí? (rodiče, škola, kamarádi, sociální sítě...)

Tato otázka byla otevřená. Žákům bylo během vyplňování dotazníku sděleno a zapsáno na tabuli, aby si vybrali pouze jeden libovolný zdroj informací o sexuálním násilí. Oba ročníky čerpají nejčastěji informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí na sociálních sítích. Celkem tuto odpověď zvolilo 18 respondentů (36 %). Součástí Přílohy 3 je doslovný přepis odpovědí.

N = 50

Tabulka 30: Zdroje informací respondentů o sexu/sexualitě/sexuálním násilí

Kategorie	8. třídy n = 24	%	9. třídy n = 26	%	Absolutní celková četnost	Relativní celková četnost
škola	1	4,2	2	7,7	3	6 %
sociální sítě	7	29,2	11	42,3	18	36 %
rodiče (matka, otec, jiná pečující osoba)	3	12,5	1	3,8	4	8 %

kamarádi	6	25	1	3,8	7	14 %
internet	3	12,5	8	30,8	11	22 %
nikde	2	8,3	0	0	2	4 %
příběhy a zkušenosti	1	4,2	0	0	1	2 %
filmy	0	0	1	3,8	1	2 %
sourozenec	0	0	1	3,8	1	2 %
podcast	1	4,2	1	3,8	2	4 %
celkem	24	100,1	26	99,8	50	100 %

8. třídy

Informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí čerpají žáci 8. tříd nejčastěji na sociálních sítích. Sociální síť uvedlo 7 respondentů (29,2 %). Žáci po sociálních sítích čerpají nejčastěji informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí od kamarádů. Kamarády uvedlo 6 respondentů (25 %). Stejný počet respondentů se vyskytuje u odpovědi „rodiče (matka, otec, jiná pečující osoba)“ a „internet“. Každou tuto odpověď uvedli 3 respondenti (12,5 %). Stejný počet respondentů se také vyskytuje u odpovědi „škola“, „příběhy a zkušenosti“ a „podcast“. Každou tuto odpověď uvedl 1 respondent (4,2 %). Informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí nečerpají nikde 2 respondenti (8,3 %).

9. třídy

Informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí čerpají žáci 9. tříd nejčastěji na sociálních sítích. Sociální síť uvedlo 11 respondentů (42,3 %). Žáci po sociálních sítích čerpají nejčastěji informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí na internetu. Internet uvedlo 8 respondentů (30,8 %). Ze školy čerpají informace na dané téma 2 respondenti (7,7 %). Stejný počet respondentů se vyskytuje u odpovědi „kamarádi“, „rodiče (matka, otec, jiná pečující osoba)“, „filmy“, „podcast“ a „sourozenec“. Každou tuto odpověď uvedl 1 respondent (3,8 %).

2.4 Vyhodnocení cílů, diskuze, komparace dat a doporučení do praxe

Vyhodnocení cílů a diskuze

Hlavní i dílčí cíle v dotazníkovém šetření vyhodnocuji podle počtu správných odpovědí u jednotlivých otázek, nebo dle nejčastěji volených odpovědí. U otázek, kde bylo vícero

správných odpovědí též vyhodnocuji podle počtu nejčastěji označovaných odpovědí, nebo dle celkového počtu označení všech možností.

Dílčí cíl č.1: Zjistit, kde žáci 8. a 9. tříd vybrané ZŠ nejčastěji čerpají informace o sexuálním zneužívání/sexu/sexualitě.

Dílčí výzkumná otázka č.1: Kde žáci 8. a 9. tříd vybrané ZŠ nejčastěji čerpají informace o sexuálním zneužívání/sexu/sexualitě?

Tabulka 31: Nejběžnější odpovědi žáků ohledně informačních zdrojů o sexuálním zneužívání/sexu/sexualitě

Číslo otázky	Znění otázky	Nejčastější odpověď	%
21.	Dostal/a jsi informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků (matka, otec, jiná pečující osoba)?	ano	48
22.	Pokud jsi dostal/a informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníku, uveď od jakého/jakých člena/členů):	matka	58,3
23.	Dostal/a jsi informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole?	ano	48
24.	Pokud jsi dostal/a informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole, uveď v jaké/jakých hodině/hodinách (např. Výchova k občanství, Výchova ke zdraví, Přírodopis...)	výchova ke zdraví	87,5
25.	Pokud jsi získal/a informace o sexuálním zneužívání z jiných zdrojů, uveď je:	sociální síť	31,7
30.	Z jakých zdrojů čerpáš informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí? (rodiče, škola, kamarádi, sociální síť...)	sociální síť	36

K tomuto dílčímu cíli se vztahovaly otázky č.21-25 a otázka č. 30. Ze získaných odpovědí lze zjistit, odkud žáci čerpají informace o sexuálním zneužívání/sexu/sexualitě nejběžněji a zda se dostali do styku s těmito otázkami i ve školním, nebo domácím prostředí. Informace o sexuálním zneužívání získalo od rodičů celkem 24 dotazovaných (48 %). Nejběžněji tyto informace předává matka (58,3 %). Rovněž 24 respondentů (48 %) odpovědělo kladně na otázku, zda získávají informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole. Nejběžněji se s touto tematikou mohli žáci setkat na hodinách výchovy ke zdraví. Tuto odpověď označilo 21 respondentů (87,5 %). Informace o sexuálním zneužívání žáci kromě domácího a

školního prostředí nejčastěji čerpají ze sociálních sítí. Tato odpověď byla celkem zvolena 46krát (31,7 %). Žádný respondent neuvedl, že by informace o sexuálním zneužívání od nikoho nedostal. Poslední otázka, zaměřená na zdroje informací, byla zaměřena odkud čerpají žáci obecně informace o sexu/sexualitě, ale i sexuálním násilí. Nejběžněji žáci 8. i 9. tříd čerpají tyto informace opět ze sociálních sítí. Tuto odpověď označilo 18 respondentů (36 %).

Vyhodnocení dílčího cíle č.1

Z výzkumu je patrné, že žáci získávají nejběžněji informace o sexuálním zneužívání/sexu/sexualitě ze sociálních sítí. Pouze 48 % respondentů získalo informace o sexuálním zneužívání v domácím/školním prostředí. Žáci jsou pak nejčastěji odkázáni na informace ze sociálních sítí, internetu, nebo kamarádů, kde je velké riziko předání nesprávných informací a poté pak v neschopnosti identifikovat rizikové chování potenciálního pachatele. Vysoká procenta záporných odpovědí jsou možná způsobena stávající tabuizací tohoto tématu jak ve škole, tak v domácím prostředí.

Dílčí cíl č.2: Zjistit, zda existují rozdíly ve znalostech (dle procentuálního zastoupení u správných odpovědí) o sexuálním zneužívání mezi 8. a 9. ročníkem.

Dílčí výzkumná otázka č.2: Existují rozdíly ve znalostech (dle procentuálního zastoupení u správných odpovědí) o sexuálním zneužívání mezi 8. a 9. ročníkem?

Tabulka 32: Rozdíly ve znalostech o sexuálním zneužívání mezi 8. a 9. ročníky

Číslo otázky	Znění otázky	8. ročník	%	9. ročník	%
3.	Co je podle tebe definice „Sexuální zneužívání dětí“?	16	66,7	16	61,5
4.	Trestného činu „sexuální zneužití“ se dopustí ten pachatel, který vykoná soulož:	9	37,5	18	69,2
5.	Označ, co je sexuální zneužívání:	175	60,7	217	69,6
6.	Víš, jaké české zákony, popřípadě mezinárodní úmluvy chrání oběti před sexuálním zneužitím?	4	16,7	3	11,5
7.	Pokud víš, jaké zákony a mezinárodní úmluvy chrání oběti před sexuálním zneužitím, uveď minimálně 1 příklad	2	8,3	2	7,7
8.	Pachatelem sexuálního zneužívání může být:	96	80	116	89,2
9.	Je pachatelem sexuálního zneužití vždy pedofilní jedinec?	19	79,2	19	73,1
10.	U sexuálního zneužívání je pachatel vůči oběti nejčastěji:	16	66,7	10	38,5
11.	Oběť sexuálního zneužití může být:	22	61,1	23	65,7
12.	Nejčastější věk oběti zneužití je podle Tvého názoru:	16	66,7	14	53,8
13.	Typickým pachatelem sexuálního zneužívání je:	16	66,7	17	65,4
14.	Zkus popsat svými slovy co je to „incest“:	21	87,5	23	88,5
15.	Proč si myslíš, že oběť incestu často zatajuje zneužití?	67	55,8	95	73,1
16.	Slyšel/a jsi někdy o komerčním sexuálním zneužívání dětí?	9	37,5	10	38,5
17.	Co lze zařadit mezi komerční sexuální zneužívání dětí?	39	60	50	66,7
Celkem /průměr u %		527	56,7 %	633	58,1 %

Cílem bylo zjistit, jestli existují nějaké rozdíly ve znalostech ohledně sexuálního zneužívání mezi 8. a 9. ročníkem vybrané ZŠ. Zda je znát na jejich znalostech vyšší věk a samozřejmě více navštěvovaných hodin výchovy ke zdraví, kde by se žáci měli tomuto tématu věnovat. Na teoretické znalosti sexuálního zneužívání se zaměřovaly otázky č. 3–17. Vyhodnocuji dle vyššího procentuálního zastoupení u správné odpovědi. V Tabulce 32 v sloupku 8. a 9.

ročníku je pak u každé otázky zvýrazněn ten ročník, který měl vědomostní převahu v dané otázce dle procentuálního zastoupení.

U první otázky žáci 9. ročníku častěji uváděli oproti 8. ročníku odpověď „pohlavní styk s absencí souhlasu“. To je možné si vysvětlit tím, že se v poslední době často jedná o redefinici znásilnění a daní žáci nevědí jaký je rozdíl mezi znásilněním a zneužitím. V otázce, která prověřuje znalost spodní věkové hranice pro spáchání trestného činu „sexuálního zneužití“ si žáci 8. ročníku nejčastěji chybně myslí, že sexuálního zneužití se dopustí ten pachatel, který vykoná soulož s osobou mladší 18 let. Tuto odpověď označilo 10 respondentů (41,7 %). V 9. ročníku se navíc objevily 3 dopsané odpovědi (11,5 %) a to „s kýmkoliv kdo s tím nesouhlasí“. Stejně jako v předešlé otázce se domnívám, že se jedná o neznalost rozdílu mezi znásilněním a sexuálním zneužitím. Z otázky zaměřené na formy sexuálního zneužívání vyplývá, že existují určité rozdíly v tom, jak jednotlivé ročníky vnímají různé formy sexuálního zneužívání. Celkově lze říci, že výčet možných odpovědí respondentů 9. ročníku převyšuje výčet možných odpovědí respondentů z 8. ročníku. Žáci 9. tříd tedy označili více odpovědí za sexuální zneužívání než žáci 8. tříd. Tyto rozdíly mohou být ovlivněny mnoha faktory. Může to být způsobeno větším uvědomováním si svých hranic, nebo také větší informovaností. Je důležité tyto rozdíly pozorovat a analyzovat, abychom mohli lépe porozumět, jak mladí lidé chápou a reagují na různé formy sexuálního zneužívání a jakým způsobem můžeme posílit primární prevenci a jejich ochranu. Znalost českých zákonů a mezinárodních úmluv týkajících se ochrany obětí před sexuálním zneužíváním je mezi žáky 8. i 9. tříd poměrně nízká a velice podobná. Pouze malé procento respondentů ví, o jaké zákony a mezinárodní úmluvy se jedná. Jak z 8., tak z 9. ročníku naznačil pouze 1 respondent Úmluvu o právech dítěte a taktéž z každého ročníku jeden respondent uvedl znalost § 187 z Trestního zákoníku (40/2009), tedy znalosti spodní věkové hranice pro spáchání činu „sexuálního zneužití“. Tato vysoká míra neznalosti naznačuje nedostatečnou edukaci o právech obětí sexuálního zneužívání. Je tedy důležité zdůrazňovat vzdělávání v této oblasti a zlepšovat informovanost o právním zabezpečení sexuálního zneužívání. Otázky č. 8, 9, 10 a 13 se zabývají vymezením pachatele sexuálního zneužívání. Nejvýraznější rozdíl mezi vnímáním pachatele žáky 8. a 9. tříd je jistě v tom, že žáci 9. ročníku si více uvědomují, že pachatelem se může stát i dospívající, nebo klidně i dítě. Žáci 9. tříd označili větším počtem veškeré možné pachatele sexuálního zneužívání, než žáci 8. tříd. Tato data ukazují, že vnímání pachatelů sexuálního zneužívání se může měnit v závislosti na věku a zkušenostech respondentů. Je důležité v rámci primární prevence stále

opakovat, že pachatelem sexuálního zneužití nemusí být vždy jen dospělý muž, ale i jiní jedinci. Většina žáků si uvědomuje, že pachatelem sexuálního zneužití nemusí být vždy pedofilní jedinec. To, že je nejčastěji pachatel vůči oběti osoba známá uvedlo 16 respondentů (66,7 %) z 8. tříd. Z 9. tříd tuto odpověď označilo pouze 10 respondentů (38,5 %). Je zde vidět silná vědomostní převaha 8. ročníku. Tuto otázku považuji za obzvláště důležitou, protože je stále rozšířený mýtus, že pachatelem sexuálního zneužívání je cizí, neznámý pachatel, což se i mimo jiné potvrdilo u 9. ročníku. Oba ročníky se shodují v tom, že typickým pachatelem sexuálního zneužívání může být muž z jakékoli socioekonomické vrstvy. Otázky č. 11 a 12 byly zaměřeny na identifikaci oběti. Oba ročníky se shodují v tom, že oběť sexuálního zneužívání může být obecně chlapec či dívka mladší 15 let. Větší znalosti nejčastějšího věku oběti zneužití prokázal 8. ročník. Odpověď 11-13 let zde byla volena častěji. 8. i 9. ročníky měli velice dobré znalosti v definici slova „incest“. Ale v tom, proč oběť často zatajuje incestní styk byli úspěšnější žáci 9. ročníku. Žáci 9. tříd volili mnohem častěji důvody, proč oběť zatajuje incest. Také k této otázce 2 žáci z 9. ročníku připsali 2 odlišné odpovědi, proč oběti tuto skutečnost oběti mohou zatajovat. O komerčním sexuálním zneužívání slyšelo obecně málo respondentů jak z 8., tak i z 9. ročníku. Většina respondentů nikdy neslyšela o komerčním sexuálním zneužívání, nebo si nebyla jistá, zda o tomto pojmu někdy slyšela. V otázce, kde pak měli respondenti identifikovat, co je a co není komerční sexuální zneužívání si vedli lépe žáci 9. ročníku.

Vyhodnocení dílčího cíle č.2

Z průzkumu vyplývá, že teoretické znalosti ohledně sexuálního zneužívání mají zanedbatelně lepší žáci 9. ročníku. Z celkem 15 otázek, které byly zaměřeny na teoretické znalosti žáků, 9. ročník vykazoval větší znalostní převahu nad 8. ročníkem v 8 otázkách. Žáci 8. ročníku vykazovali vědomostní převahu u 7 otázek z 15 otázek. 9. ročník uvedl v teoretických otázkách na sexuální zneužívání 58,1 % správných odpovědí. 8. ročník uvedl v teoretických otázkách na sexuální zneužívání 56,7 % správných odpovědí. Žáci 9. tříd vykazovali větší znalosti v otázkách na spodní věkovou hranici pro spáchání činu sexuálního zneužití (úspěšnější o 31,7 % než 8. ročník), nebo znalost forem sexuálního zneužití (úspěšnější o 8,9 % než 8. ročník). Také v otázkách týkajících se možných pachatelů sexuálního zneužití (úspěšnější o 9,2 % než 8. ročník), kdo může být obětí sexuálního zneužití (úspěšnější o 1,7 % než 8. ročník), definice slova „incest“ (úspěšnější o 1 % než 8. ročník), proč oběť incestního zneužití nejběžněji zatajuje tento čin (úspěšnější o 17,3 % než

8. ročník), zda někdy žáci slyšeli o komerčním sexuálním zneužívání (úspěšnější o 1 % než 8. ročník), nebo v identifikaci komerčního sexuálního zneužití (úspěšnější o 6,7 % než 8. ročník). Některých otázek můžeme vidět opravdu lehkou vědomostní převahu. Jsou to ty otázky, u kterých je procentuální rozdíl mezi 8. a 9. ročníkem do 5 %. Takové otázky jsou tady 3. Největší vědomostní převahu nad 8. ročníkem můžeme vidět u otázky zaměřené na spodní věkovou hranici pro spáchání činu sexuálního zneužití. 8. ročník měl převahu nad 9. ročníkem v sedmi otázkách, které se zaměřovaly zejména na pachatele a na oběť. Oproti 9. třídám prokázali větší znalosti v tom, že si uvědomovali, že pachatelem sexuálního zneužití nemusí být vždy jen pedofilní pachatel (úspěšnější o 6,1 % než 9. ročník), že pachatelem je nejčastěji vůči oběti osoba známá (úspěšnější o 28,2 % než 9. ročník), anebo ve znalosti typického pachatele (úspěšnější o 1,3 % než 9. ročník). Také si vedli lépe v otázce mířené na nejčastější věk oběti sexuálního zneužití (úspěšnější o 12,9 % než 9. ročník). Slabší vědomostní převahu měli také v definici sexuálního zneužívání dětí (úspěšnější o 5,2 % než 9. ročník), anebo ve znalostech zákonů a mezinárodních úmluv, které chrání oběti před sexuálním zneužitím (úspěšnější o 0,6 % než 9. ročník). Celkem tedy pouze u dvou otázek můžeme vidět menší vědomostní převahu do 5 %. Nejvyšší vědomostní převahu nad 9. ročníkem měli žáci 8. ročníku u otázky, která se zaměřovala na vztah pachatele vůči oběti.

Dílčí cíl č.3: Třetím dílčím cílem je zjistit (dle nejčastěji volených odpovědí), jaké jsou možnosti primární prevence sexuálního zneužívání u žáků 8. a 9. ročníku vybrané ZŠ.

Dílčí výzkumná otázka č.3: Jaké jsou možnosti primární prevence sexuálního zneužívání u žáků 8. a 9. ročníků vybrané ZŠ?

Tabulka 33: Nejběžněji uváděné odpovědi k dílčímu cíli č.3

Číslo otázky	Znění otázky	Nejčastější odpověď	Počet označení	%
18.	Jak lze preventivně předejít sexuálnímu zneužívání?	předání informací o sexuálním zneužívání od rodičů	47	38,2
19.	Víš, jak bys měl/a postupovat, pokud by ses stal/a obětí sexuálního zneužití?	ano	28	56

20.	Na koho by ses obrátil/a, kdyby ses stal/a obětí sexuálního zneužití?	rodič (matka, otec, jiná pečující osoba)	33	32
26.	Jak by podle tebe mohli rodiči přispět k prevenci sexuálního zneužívání?	o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat	46	59,7
27.	Jak by podle tebe mohli učitelé přispět k prevenci sexuálního zneužívání?	o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat	39	45,3
28.	Chtěl/a by ses dozvědět o tomto tématu více z hodin výchovy ke zdraví?	ano	40	80
29.	Jaká témata ze sexuální výchovy bys chtěl/a probírat ve škole?	sexuální násilí a jeho prevence	20	40

Na primární prevenci sexuálního zneužívání jsou zaměřeny otázky č. 18-20 a 26-29. Dílčí cíl je vyhodnocen z nejpočetnějších odpovědí u jednotlivých otázek. Jelikož je primární prevence v rámci sexuálního zneužívání klíčovou rolí, je důležité, aby se tato témata dostatečně probírala jak v domácím prostředí, tak i v tom školním. Mým třetím dílčím cílem je zjistit, jaké jsou možnosti primární prevence sexuálního zneužívání u žáků 8. a 9. tříd vybrané ZŠ. Škola by žákům měla poskytnout informace o tomto tématu a řešit s nimi i samozřejmě otázky prevence. V těchto otázkách mě zajímá žákův názor. Jelikož školní prostředí je úzce spjato i s tím domácím, v dotazníkovém šetření jsem se dotazovala i na primární prevenci kterou žáci získávají doma od rodičů. Nejen z těchto otázek lze dojít k odpovědi na dílčí výzkumnou otázku č.3. Z vědomostních otázek, které jsem vyhodnocovala při vyhodnocování dílčího cíle č. 1, nebo i u hlavního cíle práce může být patrné, že žákům chybí znalosti v této problematice. Tato zpráva naznačuje tomu, že s žáky tato problematika není dostatečně ve školním prostředí probírána. Již z vyhodnocování dílčího cíle č.1, který se zaměřuje na zdroje informací o sexuálním zneužívání/sexu/sexualitě je patrné, že se s žáky nedostatečně komunikuje toto téma. Pouhých 48 % dotazovaných získalo informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole, a to z většiny na hodinách výchovy ke zdraví. Na primární prevenci sexuálního zneužívání jsou dále zaměřeny otázky č. 18-20 a 26-29.

Z tabulky je patrný výrazný rozdíl ve znalostech mezi žáky 8. a 9. ročníku u otázek č.4,10 a 15. U otázky č. 4, která se zabývala znalostí spodní věkové hranice pro spáchání činu

„sexuální zneužití“ byli výrazně lepší žáci 9. ročníku. Správnou odpověď zde uvedlo 18 respondentů (69,2 %). Z 8. ročníku uvedlo správnou odpověď pouze 9 respondentů (37,5 %). Žáci 9. ročníku byli také výrazně úspěšnější u otázky č. 14, která se zabývala možnými důvody zatajování incestního vztahu. Žáci z 8. ročníku naopak byli výrazně úspěšnější u otázky č. 10, která se zaměřovala na vztah pachatele vůči oběti. Existuje několik důvodů, proč mohou být u vybraných otázek tak významné vědomostní rozdíly. Jeden z nich může být například jiný vyučující na hodiny výchovy ke zdraví. Každý učitel může klást důraz na jiná témata, která vidí jako důležitá. Roli zde také můžou hrát osobní zkušenosti, které mohou mít žáci 9. ročníku větší, nebo se s těmito tématy mohou více setkávat ve veřejné diskusi.

Vyhodnocení dílčího cíle č. 3

Z průzkumu vyplývá, že drtivá většina žáků si myslí, že by šlo preventivně předejít sexuálnímu zneužívání předáním informací od rodičů. Celkem tato možnost měla 47 označení z možných 50 označení. Mluvit o tomto tématu tedy preferují s rodiči více než ve školním prostředí, a to o 5,7 %. O něco méně označení pak získala odpověď „předání informací o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole“. To, že by žáci uvítali primární prevenci raději od rodičů mi přijde normální. Toto téma je citlivé, a žáci v tomto věku se mohou ostýchat zeptat na doplňující otázky před celou třídou. Dále z průzkumu vyplývá, že necelá polovina žáků (44 %), by nevěděla, jak postupovat, pokud by se stali obětí sexuálního zneužití. Více jak polovina (56 %) ví, že tuto skutečnost je potřeba nahlásit jakékoliv dospělé osobě, ke které má daný žák důvěru. Nejvíce by se žáci obraceli na rodiče (matka, otec, jiná pečující osoba) (32 %). Hned po rodičích by se dotazovaní obraceli nejvíce na kamaráda/ku (22,3 %). Jako nejvhodnější formu primární prevence žáci vidí jak od rodičů (59,7 %), tak od učitelů ve škole (45,3 %) o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat. Žáci by narozdíl od domácího prostředí ve škole více preferovali prevenci pomocí naučných videí (o 18,7 % více). Nejméně žáky zaujala možnost doporučení knížky o dané problematice. Celkem by se chtělo dozvědět více o problematice sexuálního zneužívání na hodinách výchovy ke zdraví 80 % dotazovaných. To jen naznačuje, že žáky toto téma zajímá a chtěli by v něm mít větší přehled, než mají nyní a že s nimi toto téma není dostatečně komunikováno. Dále jsem zde zařadila otevřenou otázku, kde žáci měli vypsát libovolná témata ze sexuální výuky, která by je zajímala. Chtěla jsem vědět, jak moc pro ně bude

zajímavé téma sexuálního zneužívání ze všech možných témat. Nejvíce by žáky v sexuální výchově zajímala témata sexuálního násilí a jeho prevence (40 %), tedy by je toto téma zajímalo i v porovnání s ostatními tématy ze sexuální výuky.

Celkem lze tedy říci, že by žáci nejraději získávali informace o sexuálním zneužívání od rodičů, a to formou otevřené a citlivé konverzace. Tuto formu by žáci preferovali nejvíce i od učitelů.

Hlavní cíl práce: Hlavní cíl práce je zjistit, jaké mají znalosti (dle počtu správných odpovědí) žáci 8. a 9. ročníků vybrané ZŠ o problematice sexuálního zneužívání dětí.

Hlavní výzkumná otázka: Jaké mají znalosti (dle počtu správných odpovědí) žáci 8. a 9. tříd vybrané ZŠ v tématu sexuálního zneužívání dětí?

Tabulka 34: Počet správných odpovědí respondentů k teoretickým otázkám sexuální zneužívání

Číslo otázky	Znění otázky	Počet správných označení	%
3.	Co je podle tebe definice „Sexuální zneužívání dětí“?	32	64
4.	Trestného činu „sexuální zneužití“ se dopustí ten pachatel, který vykoná soulož:	27	54
5.	Označ, co je sexuální zneužívání:	392	65,3
6.	Víš, jaké české zákony, popřípadě mezinárodní úmluvy chrání oběti před sexuálním zneužitím?	7	14
7.	Pokud víš, jaké zákony a mezinárodní úmluvy chrání oběti před sexuálním zneužitím, uveď minimálně 1 příklad.	4	8
8.	Pachatelem sexuálního zneužívání může být:	212	84,8
9.	Je pachatelem sexuálního zneužití vždy pedofilní jedinec?	38	76
10.	U sexuálního zneužívání je pachatel vůči oběti nejčastěji:	26	52
11.	Oběť sexuálního zneužití může být:	45	63,4
12.	Nejčastější věk oběti zneužití je podle Tvého názoru:	30	60

13.	Typickým pachatelem sexuálního zneužívání je:	33	66
14.	Zkus popsat svými slovy co je to „incest“:	44	88
15.	Proč si myslíš, že oběť incestu často zatajuje zneužití?	162	64,8
16.	Slyšel/a jsi někdy o komerčním sexuálním zneužívání dětí?	19	38
17.	Co lze zařadit mezi komerční sexuální zneužívání dětí?	60	66,7
Celkem/průměr u %		1131	57,7 %

Hlavní cíl práce má za úkol zmapovat vědomosti žáků 8. a 9. ročníku vybrané ZŠ o sexuálním zneužívání dětí. Průzkum celkově obsahoval 30 otázek, kdy se na znalosti o sexuálním zneužívání dětí zaměřovaly otázky č.3-17. Abych mohla mít konkrétní výsledky, stanovila jsem si hranici úspěšnosti u jednotlivých otázek a to minimálně 60 %. Otázky, které byly rovné, nebo vyšší 60 % jsou v Tabulce 34 vyznačeny. Žáci 8. a 9. ročníku dosáhli této a vyšší procentuální hranice u 10 otázek z celkem 15 otázek. Jejich celková průměrná procentuální úspěšnost je 57,7 %. Celkově lze říci, že výsledky průzkumu ukazují na poměrně průměrné znalosti ohledně sexuálního zneužívání mezi respondenty. Většina respondentů (64 %) byla schopna poskytnout přesnou definici sexuálního zneužívání dětí, což naznačuje základní povědomí o této problematice. Žáci za to často nedokáží identifikovat všechny formy sexuálního zneužívání (54 %). Podprůměrné znalosti žáci projevily v otázkách zaměřených na české zákony a mezinárodní úmluvy, které chrání oběti před sexuálním zneužitím (8 %). U otázek zaměřených na pachatele sexuálního zneužívání žáci v hojném počtu věděli, že pachatelem sexuálního zneužití se může stát kdokoliv (84,8 %). Také většina dokázala identifikovat typického pachatele sexuálního zneužívání (66 %). Nejhorší znalosti v oblasti pachatele sexuálního zneužívání, žáci vykazují v otázce zaměřené na vztah pachatele k oběti. Zde téměř polovina žáků (48 %) nevěděla, že pachatelem sexuálního zneužívání je nejčastěji osoba známá. Znalosti zaměřené na oběti sexuálního zneužívání jsou celkem průměrné. Lehce větší polovina žáků (63,4 %) věděla, jaké skupiny dětí mohou být oběti sexuálního zneužívání a také jaký je nejběžnější věk oběti sexuálního zneužití (60 %). Většina respondentů (88 %) má povědomí o incestu a dokáže definovat, co tato problematika zahrnuje, avšak informace o následcích incestního zneužívání a

možnostech řešení jsou již menší (64,8 %). Většina respondentů (62 %) má jen mírné základní povědomí o komerčním sexuálním zneužívání dětí a málo informací o tom, jak tuto problematiku rozpoznat.

Vyhodnocení hlavního cíle:

Celková průměrná procentuální úspěšnost žáků 8. a 9. ročníku vybrané ZŠ je 57,7 %. Celkově lze říci, že výsledky průzkumu ukazují na poměrně průměrné znalosti ohledně sexuálního zneužívání mezi respondenty. Tato zjištění naznačují, že ve věkové skupině žáků 8. a 9. ročníku existuje určitá úroveň informovanosti a povědomí o problematice sexuálního zneužívání dětí. Nicméně by bylo vhodné pokračovat v edukaci a prevenci, aby se tyto znalosti dále prohloubily a aby se zajistilo, že žáci budou schopni identifikovat a reagovat na případy sexuálního zneužívání dětí s maximální efektivitou a ohledem na jejich bezpečí.

Komparace dat a doporučení pro praxi

V této části bych se chtěla zaměřit na znalostně nejlepší dotazník z 8. třídy a porovnat ho se znalostně nejlepším dotazníkem z 9. třídy. Dále toto stejné porovnání udělám s těmi dotazníky, které jsem vyhodnotila jako nejméně úspěšné z 8. a 9. třídy.

Nejúspěšnější dotazník z 8. a 9. třídy

Nejúspěšnější dotazníky z obou ročníků jsou shrnuty v Tabulce 35. U znalostních otázek jsou zelenou barvou označeny ty odpovědi, které byly správné. Naopak chybné odpovědi jsou označeny červenou barvou. Otázky, které se zaměřují na informační zdroje žáků a primární prevenci nejsou označeny žádnou barvou, protože zde nelze určit, co je správnou odpovědí. Jedná se zde pouze o názory a zkušenosti žáků.

Tabulka 35: Komparace nejúspěšnějších dotazníků z 8. a 9. ročníku

Číslo otázky	Znění otázky	Nejúspěšnější dotazník z 8. ročníku	Nejúspěšnější dotazník z 9. ročníku
1.	Jaké je tvé pohlaví?	muž	Žena
3.	Co je podle tebe definice "Sexuální zneužívání dětí"?	veškerá interakce mezi dítětem a dospělým/dospívajícím, při níž je dítě poníženo na objekt uspokojení sexuálních nebo	veškerá interakce mezi dítětem a dospělým/dospívajícím, při níž je dítě poníženo na objekt uspokojení sexuálních nebo sexualizovaných potřeb dospělého

		sexualizovaných potřeb dospělého	
4.	Trestného činu "sexuální zneužití" se dopustí ten pachatel, který vykoná soulož:	s osobou mladší 16 let	s osobou mladší 15 let
5.	Označ, co je sexuální zneužívání (*):	všechny nabízené odpovědi	všechny nabízené odpovědi
6.	Víš, jaké české zákony, popřípadě mezinárodní úmluvy chrání oběti před sexuálním zneužitím?	ne	ano
7.	Pokud víš, jaké zákony a mezinárodní úmluvy chrání oběti před sexuálním zneužitím, uveď minimálně 1 příklad.	-	lidé pod 15 let nesmí mít pohlavní styk
8.	Pachatelem sexuálního zneužívání může být (*):	všechny nabízené odpovědi	všechny nabízené odpovědi
9.	Je pachatelem sexuálního zneužití vždy pedofilní jedinec?	ne	ne
10.	U sexuálního zneužívání je pachatel vůči oběti nejčastěji:	osoba známá	osoba známá
11.	Oběť sexuálního zneužití může být (*):	muž z jakékoli socioekonomické vrstvy	muž z jakékoli socioekonomické vrstvy
12.	Nejčastější věk oběti zneužití je podle Tvého názoru:	dívka či chlapec mladší 15 let	dívka či chlapec mladší 15 let
13.	Typickým pachatelem sexuálního zneužívání je:	11-13 let	11-13 let
14.	Zkus popsat svými slovy co je to „incest“:	sexuální aktivita mezi příbuznými	sexuální aktivita mezi příbuznými
15.	Proč si myslíš, že oběť incestu často zatajuje zneužití? (*)	všechny nabízené odpovědi	všechny nabízené odpovědi

16.	Slyšel/a jsi někdy o komerčním sexuálním zneužívání dětí?	ne	ano
17.	Co lze zařadit mezi komerční sexuální zneužívání dětí? (*)	-	všechny správné nabízené odpovědi
18.	Jak lze preventivně předejít sexuálnímu zneužívání? (*)	předání informací o sexuálním zneužívání od rodičů/od učitelů ve škole/osvěta	předání informací o sexuálním zneužívání od rodičů/od učitelů ve škole/osvěta
19.	Víš, jak bys měl/a postupovat, pokud by ses stal/a obětí sexuálního zneužití?	nejsem si jistý/á	nahlásil/a bych to osobě, které věřím
20.	Na koho by ses obrátil/a, kdyby ses stal/a obětí sexuálního zneužití? (*)	nikomu bych se nesvěřil/a	nikomu bych se nesvěřil/a
21.	Dostal/a jsi informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků (matka, otec, jiná pečující osoba)	nevybavuji si	nevybavuji si
23.	Dostal/a jsi informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole?	nevybavuji si	nevybavuji si
25.	Pokud jsi získal/a informace o sexuálním zneužívání z jiných zdrojů, uveď je (*):	sociální sítě/internet/kamarád/kamarádka	sociální sítě/internet/kamarád/kamarádka/televize/literatura (knihy, časopisy...)
26.	Jak by podle tebe mohli rodiči přispět k prevenci sexuálního zneužívání? (*)	o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat	o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat/ pustit naučná videa/pořídit ti knížku o dané
27.	Jak by podle tebe mohli učitelé přispět k prevenci sexuálního zneužívání? (*)	o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat	o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat/pustit naučná videa/doporučit knížku o dané problematice
28.	Chtěl/a by ses dozvědět o tomto tématu více z hodin výchovy ke zdraví?	ano	ano

29.	Jaká témata ze sexuální výchovy bys chtěl/a probírat ve škole?	sexuální násilí a jeho prevence	sexuální násilí a jeho prevence
30.	Z jakých zdrojů čerpáš informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí? (rodiče, škola, kamarádi, sociální sítě)	kamarádi	internet

Nejúspěšnější dotazník měl z 8. ročníku respondent č. 20. Z otázek, které se zaměřovaly na teoretické znalosti žáků o sexuálním zneužívání – tedy otázky č. 3–17, měl 10 odpovědí z 15 odpovědí správně. Což je nejvíce možných správných odpovědí z 8. ročníku. Nejúspěšnější dotazník měl z 9. ročníku respondent č. 25. Ten měl z 15 možných odpovědí 15 správně. Byl to tedy nejúspěšnější respondent celého dotazníkového šetření.

Nyní se již zaměříme na porovnání těchto dvou dotazníků. Respondent z 8. ročníku byl muž, zatímco v 9. ročníku se jednalo o ženu. Na otázku č. 3, která se zaměřovala na správnou definici sexuálního zneužívání dětí oba respondenti odpověděli správně. Na otázku č. 4, která se zaměřuje na spodní věkovou hranici pro spáchání trestního činu sexuálního zneužití, odpověděla správně respondentka z 9. ročníku. Respondent z 8. ročníku uvedl odpověď „s osobou mladší 16 let“. V následující otázce, kde měli z 12 možných odpovědí, označit ty, které považují za sexuální zneužívání, označili oba respondenti všechny nabízené odpovědi. Takto správná odpověď se v celém dotazníkovém šetření vyskytovala jen zřídka. Na další dvě otázky, které se týkaly znalostí zákonů a mezinárodních úmluv, které chrání oběti před sexuálním zneužitím, respondent z 8. ročníku nevěděl odpověď. Respondentka z 9. ročníku uvedla odpověď „lidé pod 15 let nesmí mít pohlavní styk“. V otázkách zaměřujících se na pachatele a oběť sexuálního zneužití byli oba respondenti úspěšní. Dokázali správně identifikovat, že pachatelem sexuálního zneužití může být kdokoliv, tedy dospělý, dospívající, důchodce, nebo i dítě. Dále dokázali identifikovat, že pachatelem sexuálního zneužití nemusí být vždy jen pedofilní pachatel, že je to nejčastěji osoba známá a že typickým pachatelem je muž z jakékoli socioekonomické vrstvy. U otázek na oběť sexuálního zneužití správně odpověděli, že obětí může být dívka či chlapec mladší 15 let a že nejčastější věk oběti je 11-13 let. Oba respondenti též dokázali svými slovy popsat, co je to incest a také uvedli všechny uvedené důvody, proč oběť incestu často zatajuje zneužití. Respondenta z 9. ročníku k 5 možným nabízeným důvodům uvedla ještě jeden, a to „dítě má

stále rádo člověka co ho zneužil a nechce mu ublížit“. V posledních dvou otázkách, které se zaměřují na teoretické znalosti sexuálního zneužívání respondent z 8. ročníku nevěděl odpovědět. Jednalo se o otázky, které se dotazují na znalosti komerčního sexuálního zneužívání dětí. Zatímco respondent z 8. třídy na tyto otázky nedokázal odpovědět, respondentka z 9. ročníku někdy slyšela o komerčním sexuálním zneužívání a také dokázala správně označit jednotlivé formy komerčního sexuálního zneužívání dětí. V teoretických znalostech si prokazatelně lépe vedla respondentka z 9. ročníku.

Následující otázky pak byly zaměřené spíše na jejich pohled na prevenci sexuálního zneužívání dětí, v těchto otázkách tedy nelze vyhodnotit jednoznačně správné odpovědi, jako tomu bylo u těch předešlých. Podle obou respondentů by šlo preventivně předejít sexuálnímu zneužívání, kdyby žákům předávali informace o tomto tématu rodiče i učitelé ve škole. Také vidí jako možnou prevenci osvětu. Zatímco respondentka z 9. třídy by věděla, jak by měla postupovat, kdyby se stala obětí sexuálního zneužití, respondent z 8. třídy se nebyl jistý. Respondentka z 9. třídy by tuto skutečnost nahlásila někomu blízkému, tedy její odpověď byla zahrnuta do kategorie „nahlásil/a bych to osobě, které věřím. Na otázky č. 20–24 mají oba respondenti stejné odpovědi. Na otázku, na koho by se obrátili, kdyby se stali obětí sexuálního zneužití, oba respondenti odpověděli, že by se nikomu nesvěřili. Tato odpověď je u obou respondentů alarmující. Na otázky, zda dostali informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků a od učitelů ve škole oba respondenti odpověděli, že si tuto skutečnost nevybavují. Informace o sexuálním zneužívání pak respondent z 8. ročníku získal ze sociálních sítí, internetu a od kamarádů. Respondentka z 9. ročníku tyto informace získala rovněž ze sociálních sítí, internetu a od kamarádů, ale také tyto informace získala z televize a literatury (knihy, časopisy). Respondent z 8. ročníku si myslí, že by rodiče a učitelé mohli přispět k prevenci sexuálního zneužívání tím, kdyby o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovali. Respondentka z 9. ročníku tuto odpověď též označila, ale také si myslí že by mohlo přispět, kdyby rodiče a učitelé pustili naučná videa a také aby doporučili knížku o dané problematice. Oba respondenti dále uvedli, že by se rádi dozvěděli o tomto tématu více na hodinách výchovy ke zdraví. Na hodinách výchovy ke zdraví by pak respondent z 8. ročníku chtěl nejvíce probírat obecně sexuální násilí a respondentku 9. ročníku by zajímalo, jak nahlásit sexuální zneužívání, a jaké formy může sexuální zneužívání mít, je to tedy rovněž zahrnuto do kategorie „sexuální násilí a jeho prevence“. Obecné informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí pak respondent z 8. ročníku čerpá od kamarádů a respondentka z 9. ročníku z internetu.

Mezi těmito dotazníky jsou vidět jisté podobnosti. Oba respondenti si nebyli jistí, zda informace o sexuálním zneužívání dostali od rodičů, nebo od učitelů. Dále, což vidím jako velký problém, by se oba respondenti nikomu nesvěřili, kdyby se stali oběťmi sexuálního zneužívání. U respondentky z 9. ročníku si dále můžeme všimnout, že čerpá informace o sexuálním zneužívání z širšího spektra zdrojů, což může vysvětlit její nadprůměrné znalosti.

Nejméně úspěšný dotazník z 8. a 9. třídy

Nejméně úspěšné dotazníky z obou ročníků jsou shrnuty v Tabulce 36. U znalostních otázek jsou zelenou barvou označeny ty odpovědi, které byly správné. Naopak chybné odpovědi jsou označeny červenou barvou. Otázky, které se zaměřují na informační zdroje žáků a primární prevenci nejsou označeny žádnou barvou, protože zde nelze určit, co je správnou odpovědí. Jedná se zde pouze o názory a zkušenosti žáků.

Tabulka 36: Komparace nejméně úspěšných dotazníků z 8. a 9. ročníku

Číslo otázky	Znění otázky	Nejméně úspěšný dotazník z 8. ročníku	Nejméně úspěšný dotazník z 9. ročníku
1.	Jaké je tvé pohlaví?	muž	muž
3.	Co je podle tebe definice "Sexuální zneužívání dětí"?	čin, kdy pachatel donutí oběť násilím, nebo pod pohrůzkou násilí	pohlavní styk s absencí souhlasu
4.	Trestného činu "sexuální zneužití" se dopustí ten pachatel, který vykoná soulož:	s osobou mladší 16 let	s osobou mladší 15 let
5.	Označ, co je sexuální zneužívání (*):	2 z 12	1 z 12

6.	Víš, jaké české zákony, popřípadě mezinárodní úmluvy chrání oběti před sexuálním zneužitím?	ano	Ne
7.	Pokud víš, jaké zákony a mezinárodní úmluvy chrání oběti před sexuálním zneužitím, uveď minimálně 1 příklad.	lidé pod 15 let nesmí mít pohlavní styk	-
8.	Pachatelem sexuálního zneužívání může být (*):	2 z 5	2 z 5
9.	Je pachatelem sexuálního zneužití vždy pedofilní jedinec?	ano	Ne
10.	U sexuálního zneužívání je pachatel vůči oběti nejčastěji:	osoba známá	osoba neznámá
11.	Oběť sexuálního zneužití může být (*):	muž z vyšší socioekonomické vrstvy	nevím

12.	Nejčastější věk oběti zneužití je podle Tvého názoru:	dívka či chlapec mladší 15 let	dívka či chlapec mladší 15 let
13.	Typickým pachatelem sexuálního zneužívání je:	14-15 let	14-15 let
14.	Zkus popsat svými slovy co je to „incest“:	sexuální aktivita mezi příbuznými	nevím
15.	Proč si myslíš, že oběť incestu často zatajuje zneužití? (*)	1 z 5	1 z 5
16.	Slyšel/a jsi někdy o komerčním sexuálním zneužívání dětí?	ne	ne
18.	Jak lze preventivně předejít sexuálnímu zneužívání? (*)	předání informací o sexuálním zneužívání od rodičů	předání informací o sexuálním zneužívání od rodičů/od učitelů ve škole/osvěta
19.	Víš, jak bys měl/a postupovat, pokud by ses stal/a obětí sexuálního zneužití?	řekl/a bych to rodičům	nejsem si jistý/á
20.	Na koho by ses obrátil/a, kdyby ses stal/a obětí sexuálního zneužití? (*)	rodič (matka, otec, jiná pečující osoba)	kamarád/ka
21.	Dostal/a jsi informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků (matka, otec, jiná pečující osoba)	ano	nevybavuji si
22.	Pokud jsi dostal/a informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků, uveď od jakého/jakých člena/členů:	bratr	-

23.	Dostal/a jsi informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole?	ano	nevybavuji si
24.	Pokud jsi dostal/a informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole, uveď v jaké/jakých hodině/hodinách (např. Výchova k občanství, Výchova ke zdraví, Přírodopis...)	výchova ke zdraví	-
25.	Pokud jsi získal/a informace o sexuálním zneužívání z jiných zdrojů, uveď je (*):	sociální sítě	sociální sítě/internet/kamarád/kamarádka/tel evize
26.	Jak by podle tebe mohli rodiči přispět k prevenci sexuálního zneužívání? (*)	o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat	o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat/ pustit naučná videa
27.	Jak by podle tebe mohli učitelé přispět k prevenci sexuálního zneužívání? (*)	pustit naučná videa	o dané problematice otevřeně a citlivě komunikovat/pustit naučná videa/doporučit knížku o dané problematice
28.	Chtěl/a by ses dozvědět o tomto tématu více z hodin výchovy ke zdraví?	ano	Ano
29.	Jaká témata ze sexuální výchovy bys chtěl/a probírat ve škole?	sexuální násilí a jeho prevence	nevím

30.	Z jakých zdrojů čerpáš informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí? (rodiče, škola,	sociální sítě	sociální sítě
-----	---	---------------	---------------

Nyní se naopak zaměřím na dva nejméně úspěšné dotazníky z 8. a 9. ročníku a navzájem je mezi sebou porovnáám. Nejméně úspěšný dotazník z 8. ročníku měl respondent č. 5. Tento dotazník obsahoval 5 zcela správných odpovědí na otázky z celkem 15 otázek. Z 9. ročníku to byl respondent č.4, který odpověděl zcela správně pouze na 3 otázky. Jedná se tedy o nejméně úspěšný dotazník z celého dotazníkového šetření.

Tito respondenti, byli oba muži. Na první znalostní otázku, která se zabývala definicí sexuálního zneužívání dětí, neodpověděl správně ani jeden respondent. Respondent z 8. třídy uvedl odpověď „čin, kdy pachatel donutí oběť násilím, nebo pod pohrůzkou násilí“ a respondent z 9. třídy uvedl odpověď „pohlavní styk s absencí souhlasu“. Na následující otázku, která zkoumá znalost spodní věkové hranice pro spáchání trestného činu sexuálního zneužití, odpověděl respondent z 9. ročníku správně. Respondent z 8. ročníku odpověděl „s osobou mladší 16 let“. V následující otázce měli respondenti označit, co vše z nabízených situací je sexuální zneužívání. V této otázce byly všechny odpovědi správně. Z 12 možných forem sexuálního zneužívání respondent z 8. třídy označil pouze dvě formy, a to „sexuální obtěžování“ a „nucení k prohlížení pornografických časopisů“. Respondent z 9. třídy uvedl pouze „sexuální obtěžování“. Znalosti zákonů ukázal respondent z 8. třídy. Ten, oproti respondentovi z 9. třídy byl schopen naznačit ten zákon, který zabezpečuje zákaz souloži s dítětem mladší 15 let. Podle obou respondentů pachatelem sexuálního zneužití může být pouze dospělý muž a dospívající. Respondenti si zde neuvědomují, že pachatelem sexuálního zneužití může být i dospělá žena, muž v důchodovém věku, nebo i dítě. Podle respondenta z 8. ročníku, je pak pachatelem sexuálního zneužívání vždy pedofilní pachatel. Správně tento respondent uvedl, že nejčastěji je pachatel vůči oběti osoba známá. Dále si pak chybně myslí, že nejběžnějším pachatelem sexuálního zneužívání je muž z vyšší socioekonomické vrstvy. Respondent z 9. ročníku uvedl správně, že pachatelem sexuálního zneužití nemusí být vždy pouze pedofilní pachatel. Dále pak chybně uvedl, že nejčastěji je pachatel vůči oběti osoba neznámá a vůbec nevěděl, kdo by mohl být z nabízených možností typickým pachatelem sexuálního zneužívání. V otázkách zaměřených na oběť sexuálního zneužívání uvedli oba respondenti správně, že obětí může být dívka či chlapec mladší 15 let.

Dále si oba respondenti chybně myslí, že nejčastějším věkem oběti sexuální zneužívání je 14-15 let. Pouze respondent z 8. ročníku prokázal znalost pojmu incest. Respondent z 9. ročníku jako odpověď uvedl „nevím“. Oba respondenti si pak myslí, že důvodem, proč oběť incestu zatajuje zneužití, je to, že pachatel manipuluje oběť k mlčenlivosti. Přestože toto je jeden z důvodů proč oběť zatajuje zneužití, rozhodně to není jediný důvod. Oba respondenti pak nikdy neslyšeli o komerčním sexuálním zneužívání.

V otázkách zaměřených na prevenci sexuální zneužívání respondent z 8. třídy uvedl, že podle něj by šlo nejlépe předejít sexuálnímu zneužívání, kdyby žáci získávali tyto informace od rodičů. Žák z 9. třídy také uvedl rodiče, ale i učitelé a předávání informací formou osvěty. Dále by respondent z 8. třídy na rozdíl od respondenta z 9. třídy věděl, jak postupovat, kdyby se stal obětí sexuálního zneužití. Tuto skutečnost by nahlásil rodičům a poté policii. Respondent z 9. třídy si není jistý, jak by měl postupovat. Respondent z 8. třídy by se obrátil na rodiče, kdyby se stal obětí sexuálního zneužití, zatímco respondent z 9. třídy by se obrátil na kamarády. Respondent z 8. třídy získal informace o sexuálním zneužívání v rodinném kruhu od bratra a ve škole získal tyto informace na hodinách výchovy ke zdraví. Dále pak získal informace o sexuálním zneužívání ze sociálních sítí. Respondent z 9. třídy si nebyl jistý, zda vůbec dostal tyto informace jak od rodinných příslušníků, tak od učitelů ve škole. Informace o sexuálním zneužívání získal ze sociálních sítí, internetu, televize a od kamarádů. Podle respondenta z 8. ročníku by rodiči nejvíce přispěli k prevenci sexuálního zneužívání, kdyby se svými dětmi o tomto tématu otevřeně a citlivě komunikovali. Respondent z 9. ročníku si toto také myslí, také si ale myslí, že by rodiče mohli k prevenci přispět tím, že by svým dětem pustili naučná videa. Dále by dle respondenta z 8. ročníku učitelé mohli přispět k prevenci sexuální zneužívání tím, kdyby žákům pustili naučná videa. Dle respondenta z 9. ročníku by též pomohla naučná videa, ale i o této problematice otevřeně a citlivě komunikovat anebo také kdyby učitelé žákům doporučili knížku o dané problematice. Oba respondenti by měli zájem získat více informací o sexuálním zneužívání v hodinách výchovy ke zdraví. Respondenta z 8. třídy by nejvíce zajímalo téma sexuálního obtěžování v rodině, které spadá do kategorie „sexuální násilí a jeho prevence“. Respondent z 9. třídy nemá žádná specifická témata, která by ho zajímala. Dále oba respondenti získávají informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí nejběžněji ze sociálních sítí.

Nejméně úspěšný respondent z 8. třídy byl úspěšnější v průzkumu v teoretických znalostí než respondent z 9. třídy. Oba respondenti by chtěli získat více znalostí o sexuálním

zneužívání na hodinách výchovy ke zdraví. Tato témata je potřeba předávat od dospělého, který by již měl mít vyvinutou schopnost ověřovat si informace na internetu a dále by tuto schopnost měl předávat žákům. Tím, že i tito žáci čerpají informace nejvíce ze sociálních sítí, je stále potřeba připomínat, jak moc důležité je ověřovat si platnost informací, které vidíme na sociálních sítích.

Doporučení pro praxi, vytvořené na základě poznatků z praktické části bakalářské práce

Z mého výzkumu vyplývá několik doporučení, která lze aplikovat v praxi. Tato doporučení vycházejí z vyhodnocení mých pracovních cílů a z rozboru individuálních odpovědí z dotazníkového šetření.

- S žáky je potřeba komunikovat témata sexuálního zneužívání více ve školním prostředí. Až 80 % žáků by se chtělo o tomto tématu dozvědět více ve školním prostředí. Ze všech témat sexuální výuky by největší zastoupení žáků (40 %) chtělo probírat sexuální násilí a jeho prevenci. Nejvíce by dle respondentů učitelé přispěli k prevenci sexuálního zneužívání, kdyby s žáky o dané problematice citlivě a otevřeně komunikovali (45,3 %).
- Je třeba dávat větší důraz na problematiku pachatelů a obětí sexuálního zneužívání, aby žáci pochopili, že pachatel nemusí být vždy jen osoba neznámá a že nemusí být vždy agresivní (viz otázka č.9, 10, 15).
- Je nutné rozšířit výuku o problematiku ověřování validity informací o sexuálním zneužívání na sociálních sítích a o metody ověření takových informací. Žáci totiž nejběžněji čerpají informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí právě ze sociálních sítí a z internetu (viz otázky č. 25, 30).
- Dále je třeba informovat žáky o všech formách sexuálního násilí a jak tyto formy identifikovat. Z otázky č. 5 je patrné, že žáci zdaleka nedokáží identifikovat veškeré formy sexuálního zneužívání, což vidím jako jedno z nejrizikovějších zjištění. Žáci se pak nemusí domnívat, že jsou zneužívání, protože toto jednání vidí jako přípustné.
- Je třeba celkově zlepšit kvalitu sexuální výchovy jako primární prevence sexuálního zneužívání. Z hlavní výzkumné otázky bylo zjištěno, že úspěšnost těchto tříd ve

znalostních otázkách o sexuálním zneužívání je 57,7 %. Tyto výsledky značí o průměrných znalostech a jejich informovanost na toto téma by se měla zvýšit.

Závěr

Cílem této práce bylo podrobně se věnovat problematice sexuálního zneužívání dětí a jeho prevenci. Teoretická část práce se soustředila na poskytnutí základních informací a vysvětlení klíčových skutečností týkajících se sexuálního zneužívání. Analyzuji zde pojmy spojené se sexuálním zneužíváním, jeho formy, právní normy a role pachatelů a obětí. Teoretická část se také zaměřuje na problematiku primární prevence sexuálního zneužívání, s důrazem na význam sexuální výchovy a informování dětí o této problematice. Vzhledem k rozsahu této problematiky nebylo možné pokrýt všechny její aspekty a detailně se jimi zabývat.

Pro dosažení stanovených cílů byl proveden kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření mezi žáky 8. a 9. tříd vybrané základní školy. Tím byly zmapovány teoretické znalosti o sexuálním zneužívání, analyzovány rozdíly v povědomí mezi oběma ročníky, zhodnoceno, kde žáci získávají informace o sexuálním zneužívání, a jaké jsou možnosti primární prevence sexuálního zneužívání dětí mezi žáky 8. a 9. ročníku vybrané ZŠ. Z výsledků dotazníkového šetření lze odvodit několik poznatků. Více než polovina žáků (52 %) nepřijala žádné informace o sexuálním zneužívání dětí ani doma, ani ve škole. Tento výsledek je alarmující, neboť tyto informace jsou zásadní z hlediska primární prevence sexuálního zneužívání dětí. Když se žáci nedočkají těchto informací od důvěryhodné osoby, jsou nuceni tyto informace hledat na sociálních sítích nebo na internetu, kde jsou často konfrontováni s nezdravými pohledy na sexualitu a sexuální násilí. Žáci 8. a 9. ročníku by především preferovali otevřenou a citlivou konverzaci s rodiči jako způsob získávání informací o této problematice, přičemž by tuto formu uvítali i od učitelů ve škole. Podle výsledků by drtivá většina respondentů (80 %) chtěla získat informace o sexuálním zneužívání dětí z hodin výchovy ke zdraví. Žáci nejběžněji čerpají informace o sexu/sexualitě/sexuálním násilí ze sociálních sítí (36 %). Dále je zřejmé, že existují určité rozdíly v povědomí o sexuálním zneužívání mezi žáky 8. a 9. ročníku, přičemž žáci 9. ročníku projeví vyšší povědomí, avšak nebylo to výrazné. Z celkem 15 vědomostních otázek vykázali žáci 9. ročníku převahu nad 8. ročníkem v 8 otázkách (53,3 %). Celkově by se dalo říci, že žáci 8. a 9. ročníku mají průměrné znalosti na toto téma. Z celkem 15 vědomostních otázek odpověděli úspěšně na 10 z nich. Jejich průměrná procentuální úspěšnost na teoretické otázky o sexuálním zneužívání je 57,7 %. Mezery se objevují v identifikaci různých forem sexuálního zneužívání. V této otázce byli žáci úspěšní z 65,3 %. Nedostatečná informovanost může vést k nerozpoznání situace, ve

keré se dítě může ocitnout. Dalším nedostatkem znalostí je nesprávná představa, že pachatelem sexuálního zneužívání je obvykle osoba neznámá, což je jeden z hlavních mýtů kolem sexuálního násilí, který je třeba systematicky vyvracet. Osobu neznámou uvedlo jako odpověď 48 % respondentů. Také je důležité neustále připomínat, že pachatel incestu nemusí vždy použít násilí k udržení této skutečnosti v tajnosti. Pachatel se může zdát jako milující jedinec, což může obětem způsobit značné vnitřní konflikty.

Výsledky práce poskytují podrobný pohled na současnou situaci a očekávání žáků v oblasti sexuální výchovy. Zjištění naznačují potřebu dalšího zdokonalení sexuální výuky s důrazem na právní aspekty, informační zdroje a na aktivní zapojení školního prostředí. Cílem je posílit důležitost sexuální výchovy a prevenci sexuálního zneužívání ve školách, aby se zvýšila bezpečnost dětí a snížilo riziko sexuálního zneužívání. Vzhledem k citlivosti tématu je nezbytné zdůraznit nutnou komplexního přístupu, který zahrnuje spolupráci mezi školou, rodinou a dalšími relevantními aktéry.

Seznam použitých informačních zdrojů

- ANCHELL, Melvin. 2010. *Důvody, proč neučit sexuální výchovu*. Hnutí Pro život ČR.
- BALÁŠOVÁ, Barbora. 2023. *Statistické údaje kriminality za rok 2022*. Policie České republiky. [online]. [cit. 15. 4. 2023]. Dostupné na WWW: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-udaje-kriminality-za-rok-2022.aspx>
- BÁRTA, Jan. 2019. *Istanbulská úmluva o prevenci a potírání násilí vůči ženám—dočká se naší ratifikace?*. Právník. Teoretický časopis pro otázky státu a práva (The Lawyer-Scientific Review for Problems of State and Law)158.8: 803-818.
- BLATNÍKOVÁ, Šárka. 2009. *Pachatelé komerčního sexuálního zneužívání dětí*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- BORSKÁ, Jana, et al. 2016. *Úmluva o právech dítěte a její implementace v 21. století*. Kontakt, 18.2: e96-e102.
- ČIHÁK, František. 2011. *Psychické reakce dětských obětí sexuálního zneužívání a znásilnění*. Pediatrie pro praxi, 325-327.
- ELLIOTT, Julian; PLACE, Maurice. 2002. *Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie*. Grada Publishing, spol. sro.
- HANKOVÁ, Magdalena. 2014. *Prevence, která se opomíjí*. [online], s. 30-32. Dostupné z: <https://www.socialnisluzby.eu/ckfinder/userfiles/files/SS%2011-2014%20s30-32%20final.pdf>. [cit. 15. 2. 2023].
- HANUŠOVÁ, Jaroslava. 2006. *Sexuální zneužívání*. Vzdělávací Institut ochrany dětí.
- HANUŠOVÁ, J., et al. 2013. *Sexuální zneužívání dětí—oběti a pachatelé—teoretická část*. Dostupné, 2005, 7.5.
- JANIŠ, Kamil. 2020. *Aktuálnost realizace sexuální výchovy*. M. Mitlöhner & Z. Prouzová (Eds.), 28: 37-42.
- JARKOVSKÁ, Lucie, et al. 2013. *Tradice, její rozpad a záchrana skrze sex: Diskurzivní strategie odpůrců sexuální výchovy*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 49.2: 269-290.
- KOLIBA, Peter, et al. 2019. *Sexuální výchova: pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství*. Grada Publishing, as.

KONSENT. 2021a. *Petice za kvalitní výuku*. [online]. [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné na WWW: <https://konsent.cz/petice-za-kvalitni-vyuku/>

KONSENT. 2021b. *Žádná tabu před tabulí. Pro vyučující*. [online]. [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné na WWW: <https://konsent.cz/pro-vyucujici/>

KOPECKÝ, Kamil; SZOTKOWSKI, René. 2018. *E-Bezpečí: Kybergrooming a sextortion (přívodce studiem)*.

MARÁDOVÁ, Eva. 2004. *Úloha školy v prevenci komerčního sexuálního zneužívání dětí*. In: Sociální aspekty sexuálního komerčního zneužívání. Sborník příspěvků z konference konané. p. 65-71.

MICHALÍK, Jan. 1993. *Úmluva o právech dítěte*. Univerzita Karlova v Praze.

MIKŠÍK, Radka, et al. 2021. *Vztahovou a sexuální výchovou k zdravější, férovější a respektující společnosti*. *Gender a výzkum*, 22.2: 193-197.

MŠMT. 2010. *Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy na základních školách*. [online]. [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné na WWW: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladnivzdelavani/doporuceni-msmt-k-realizaci-sexualni-vychovy-v-zakladnich>

MŠMT. 2011. *Rámcový vzdělávací program pro základní pro základní vzdělání (Část A)* [online]. [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné na WWW: <https://revize.edu.cz/files/k1-rvp-zv-se-zmenami.pdf>

PÁV, Marek, et al. 2019. *Sexuální násilí a parafilie, existuje patologická sexuální agresivita či nikoliv?* *Psychiatrie pro praxi*, 20.1: 17-20.

SADÍLEK, Petr; STEJSKALOVÁ, Jana; PEŠLOVÁ, Eliška. 2010. *Informovanost o právech dítěte*. Prevence úrazů, otrav a násilí. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. VI/1, 71-77.

SCHOOL EDUCATION GATEWAY. 2019. *Průzkum na téma sexuální výchovy*. [online]. [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné na WWW: <https://www.schooleducationgateway.eu/cz/pub/viewpoints/surveys/survey-on-sex-education.htm>

Úmluva o právech dítěte a související dokumenty. 2016. [Praha]: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. ISBN 978-80-7421-120-1.

VANÍČKOVÁ, Eva. 2007. *Dětská prostituce-2., doplněné a aktualizované vydání*. Grada Publishing as.

VANÍČKOVÁ, Eva; KLOUBEK, Martin. 2006. *Komerční sexuální zneužívání dětí: manuál pro lékaře*. Česká společnost na ochranu dětí.

VOLFOVÁ, Iva; KOZÁKOVÁ, Zdeňka; VELEMÍNSKÝ, Miloš. 2008. *Prevence sexuálního zneužívání dětí a adolescentů se specifickými potřebami*. Triton.

WEISS, Petr. 2005. *Sexuální zneužívání dětí*. Grada Publishing as.

WEISS, Petr. 2010. *Sexuologie*. Grada.

WEISS, Petr, et al. 2000 *Sexuální zneužívání-pachatelé a oběti*. Grada.

WIRTZ, Ursula. 2005. *Vražda duše: Incest a jeho terapie*. PORTÁL sro.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. 2022. Vydání: dvanácté. Praha: Armex Publishing. ISBN 978-80-87451-89-2.

Seznam příloh

Příloha 1 – Nevyplněný dotazník

Příloha 2 – Informovaný souhlas k vyplnění dotazníkového šetření

Příloha 3 – Doslovné přepisy konkrétních odpovědí respondentů na polootevřené a otevřené otázky v rámci dotazníkového šetření

Seznam tabulek

Tabulka 1: Identifikace respondentů	36
Tabulka 2: Znalost definice "sexuálního zneužívání dětí"	37
Tabulka 3: Znalost spodní věkové hranice pro spáchání trestného činu "sexuální zneužití"	38
Tabulka 4: Znalost forem sexuálního zneužívání.....	39
Tabulka 5: Znalost českých zákonů a mezinárodních úmluv, které chrání oběti sexuálního zneužívání.....	40
Tabulka 6: Příklady českých zákonů a mezinárodních úmluv, které chrání oběť před sexuálním zneužitím.....	42
Tabulka 7: Jaká skupina obyvatel může být pachatelem sexuálního zneužití.....	43
Tabulka 8: Pachatel sexuálního zneužití	44
Tabulka 9: Vztah pachatele sexuálního zneužití vůči oběti	44
Tabulka 10: Kdo se může stát obětí sexuálního zneužití.....	45
Tabulka 11: Nejběžnější věk oběti sexuálního zneužití	46
Tabulka 12: Typický pachatel sexuálního zneužití	47
Tabulka 13: Znalost termínu „incest“.....	49
Tabulka 14: Možné důvody zatajování incestního vztahu obětí	50
Tabulka 15: Setkali se žáci s termínem "komerční sexuální zneužívání"?	51
Tabulka 16: Formy komerčního sexuálního zneužívání.....	52
Tabulka 17: Jak lze dle respondentů preventivně předejít sexuálnímu zneužívání dětí.....	53
Tabulka 18: Vědí respondenti, jak by měli postupovat, kdyby se stali obětí sexuálního zneužití?.....	54
Tabulka 19: Jak by respondenti jednali, kdyby se stali oběťmi sexuálního zneužívání dětí	55
Tabulka 20: Osoba, na kterou by se respondenti obrátili, kdyby se stali oběťmi sexuálního zneužití	56
Tabulka 21: Dostali respondenti informace o sexuálním zneužívání od blízkých rodinných příslušníků?.....	57
Tabulka 22: Rodinný člen, který předal respondentovi informace o sexuálním zneužívání	58
Tabulka 23: Dostali respondenti informace o sexuálním zneužívání od učitelů ve škole?.	59
Tabulka 24: Hodina, ve které respondenti získali informace o sexuálním zneužívání	60

Tabulka 25: Zdroj informací respondentů o sexuálním zneužívání, vyjma rodinných příslušníků a učitelů.....	61
Tabulka 26: Názor respondentů na ideální formu primární prevence od rodičů.....	62
Tabulka 27: Názor respondentů na ideální formu primární prevence od učitelů	63
Tabulka 28: Zájem respondentů o širší probírání sexuálního zneužívání v hodinách výchovy ke zdraví	64
Tabulka 29: Oblasti ze sexuální výuky, které by respondenty zajímali více probírat ve školním prostředí	65
Tabulka 30: Zdroje informací respondentů o sexu/sexualitě/sexuálním násilí	66
Tabulka 31: Nejběžnější odpovědi žáků ohledně informačních zdrojů o sexuálním zneužívání/sexu/sexualitě	68
Tabulka 32: Rozdíly ve znalostech o sexuálním zneužívání mezi 8. a 9. ročníky	70
Tabulka 33: Nejběžněji uváděné odpovědi k dílčímu cíli č.3	73
Tabulka 34: Počet správných odpovědí respondentů k teoretickým otázkám sexuální zneužívání	76
Tabulka 35: Komparace nejúspěšnějších dotazníků z 8. a 9. ročníku	78
Tabulka 36: Komparace nejméně úspěšných dotazníků z 8. a 9. ročníku.....	83

